

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

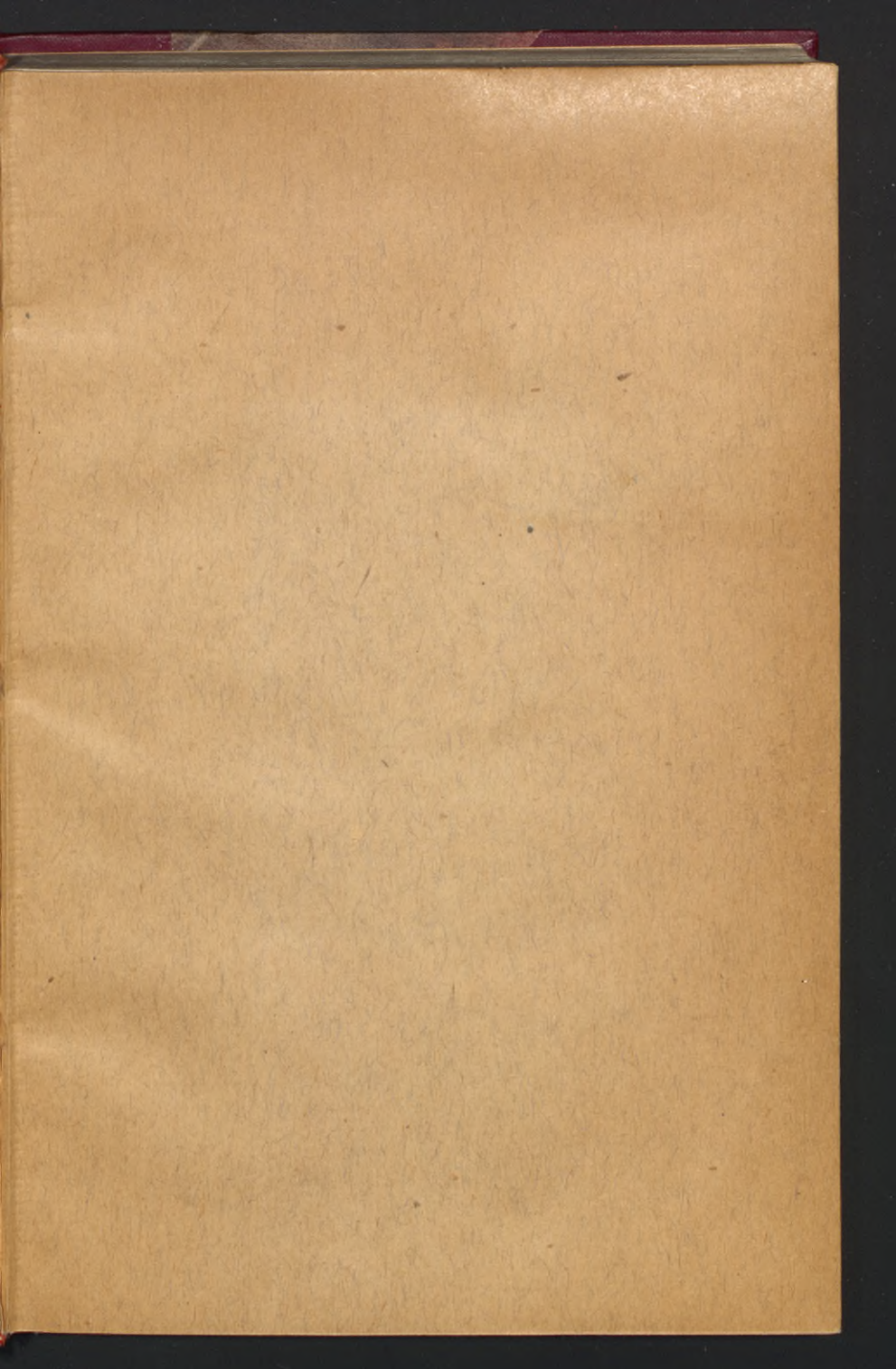
GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100173 4296

Peda
So.
Barnb.

Allmänna Sektionen

Pedag.
Sv. Barnb.

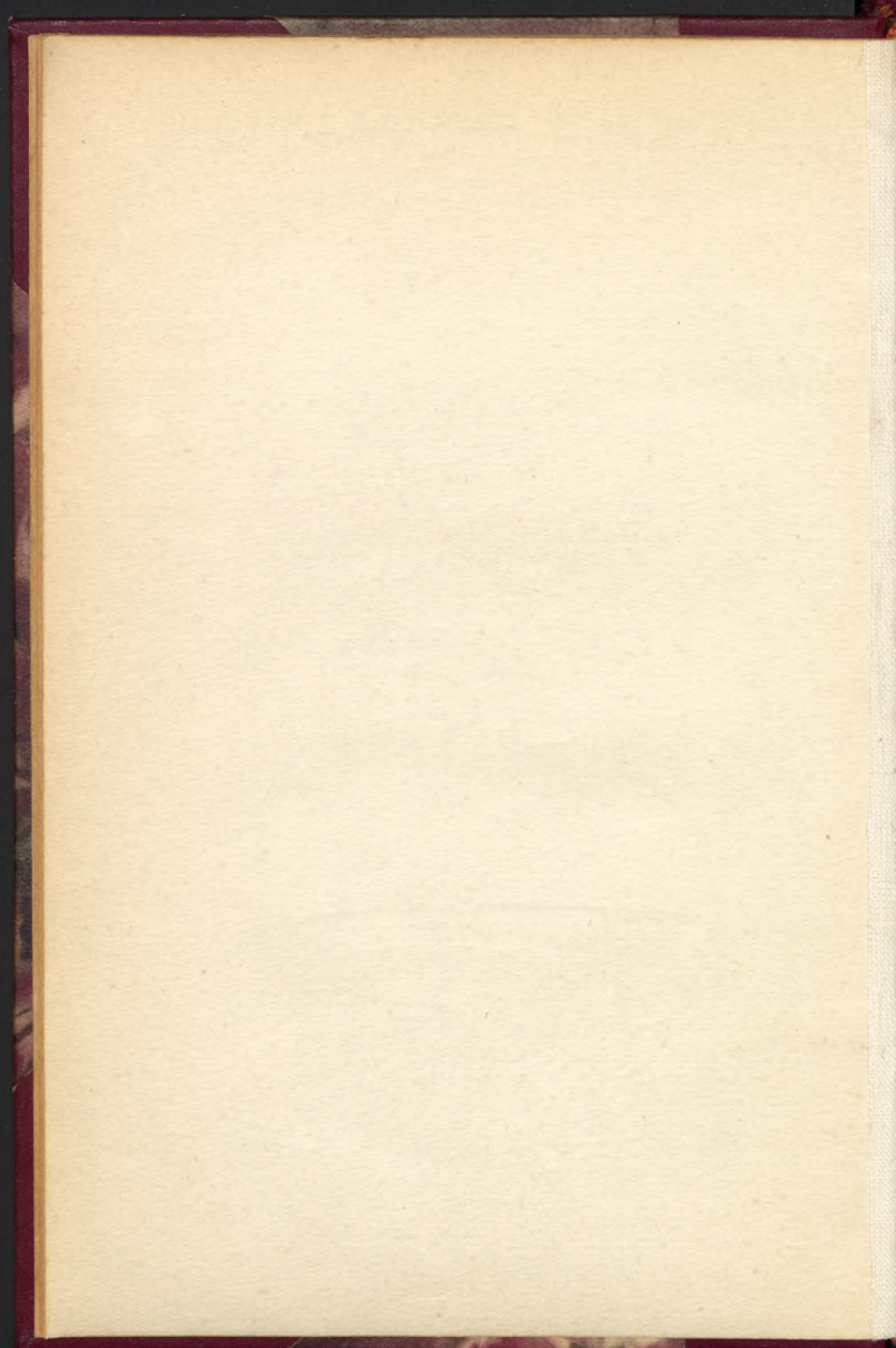
ESTER BLENDA NORDSTRÖM

EN
RACKARUNGE

STOCKHOLM

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

ESTER BLEND A NORDSTRÖM

EN RACKARUNGE

.....
1—6 TUSENDET
.....

EN RACKARUNGE

AV

ESTER BLENDA NORDSTRÖM

STOCKHOLM
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

PAPPERSLEVERANTÖR:
LESSEBO PAPPERSBRUK

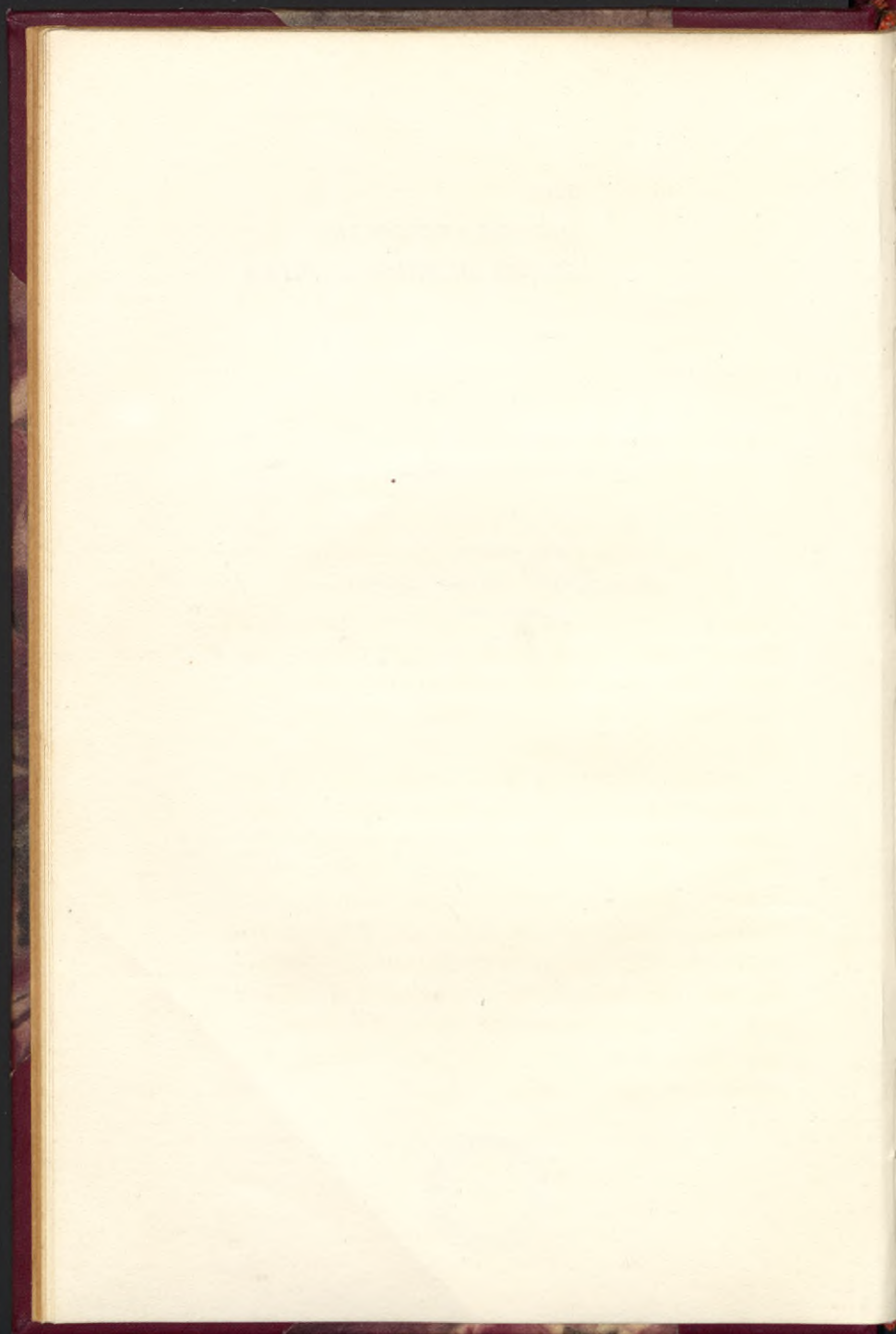
—
TRYCKT HOS
ISAAC MARCUS' BOKTR.-A.-B.
STOCKHOLM
1919

TILL

MIN LILLA GUDDOTTER

ESTER BLENDA GUNILLA

HUR HJÄLTINNAN KOM TILL VERNAMO MARKNAD.

— Nå, va säger Åstrand, tror han de går?
— hon stod och vippade av iver, och ögonen
frågade minst lika mycket som munnen. Tror
han att jag hinner fram innan marknan tar
slut, å får jag pengarna mesamma? Tror han
för resten riktigt säkert, att jag orkar dra åt så
hårt som de ska vara?

Åstrand kliade sig på benet, plockade fram
näverdosan ur en knölig ficka, tog en väldig
nypa snus och sköt in det innanför över-
läppen, som böjde sig över det i en len och
vacker båge. Så lyfte han på sin uniforms-
mössa — Åstrand var nämligen stationskarl
vid den lilla småländska station där begyn-
nelsen till detta drama utspelades — kliade
sig ännu fundersammare i nacken, salvade av
en jämn brun spottstråle och sade till slut
med en lugnande nick:

— Nock för att hon kan å nock för att hon hinner dit i ti, å nock för att hon har krafterna, för dä di som ä minner än hon sum ä me. Men si pengarna! Di får en inte ut mesamma inte! De ska skrevas i bok å mextras på femtan vis innan de blir färdit så di betalas ut.

— Men tror inte Åstrand, att om jag gick in till stationsinspektorn och bad honom att...

— Nä för allan del, de duger inte alls de! Då säger han: inte faen duger hon te å brumsa å inte kan hon passa på tin ve stationerna å inte får hon lov för pastorns å resa te Varnamo på gruståg. Så va hon gör så gå för helseke inte in te spektoen, för då kanse han nekar na alldeles å så får ja skällning te. Men um de ä så, så kunne ju ja gena dom där enåfemtina så länge å ta ut hennis sen på lårda. Om hon nu nödvändit *ska* te Varnamo på marknan?

— Jojomän, det ska jag, om jag så ska krypa dit på knäna!

Inför detta om kraft och övertygelse vittnande svar gav Åstrand sig fullkomligt. Med en gest av sorgsen resignation satte han sig i rörelse banan framåt med sin litet knäiga gubbgång, följd av flickungen. Med tretton-åringens knyckiga behag tog hon små språng över varannan syll tills hon slutligen, andfädd

och blodröd av värme och ansträngning, med handen på Åstrands axel började en smidig och lyckad balansgång på skenan. Hon såg framåt den långa gråblanka linjen, som sken i solen så det värkte i ögonen, och längst bort, där de värmedarrande järnstrecken löpte ihop till en spets upptäckte hon ett lokomotiv, som stod stilla i pustande väntan. Ann-Maris mun formades till en gäll vissling, som kom Åstrand att rycka till i svagt ogillande, hennes ögon blänkte och dansade, och hennes fötter hade ej längre ro att böja sig efter skenans smala linje. I en vild krigsdans svepte hon sin blårandiga, lindrigt rena bomullsklänning stramt kring benen, tog ett skutt från den sandiga höga banvallen rätt ned i en buskes gröna sammetskugga och låg en stund flämtande och flåsande med hatten över ögonen.

— Dom ska se vem dom haver stungit! tänkte hon, där hon låg. Dom ska se, att Ann-Mari Sofia Lindelöf inte är den, som blir lovad en sak och sen nöjer sig med att den inte hålls. Och både prästen och frun lovade mig så säkert som amen i kyrkan redan i våras, att på Vernamo marken skulle jag då få följa med, om jag läst mina läxor ordentligt och var riktigt snäll. Har jag inte pluggat kanske! Har jag inte varit ett mönster för alla socknens ungar hela tiden. Utom i går förstås kanhända, när jag

lät hatten sitta kvar på orgelläktarn och smet ut under predikan, därför att det såg så soligt och härligt ut och jag frös så. Och om inte den där dumma fåntratten till skollärare hade kommit in på orgelläktarn och knuffat till hatten så den åkt ned i kyrkan så hade aldrig en levande människa märkt nånting, för organisten ser ju aldrig något och annars fanns det inte en själ på hela läktarn. Men när nu det där stora röda taket singlade ner, så kom prästen av sig och frun började se sig om efter mig, och människorna kunde inte låta bli att vrida och vända på sig och fuittra. Och sen så var jag såld! Ingen Vernamo marken för dig! sa prästen, men ett kapitel i Apostlagärningarna ska du få lära dig utan till i stället. Å i morse reste dom dit å jag satt med Apostlagärningarna, men den som reser till Vernamo ändå det är jag de. Åstrand är i alla fall en hederspamp! — hon reste sig på armbågen och följde hans tunna, långsamt framknäande gestalt med något av tacksamhet och ömhet.

De voro gamla vänner och bekanta — vänskapen knöts en gång, när hon tagit hans tralla och hållit på att bli överkörd av den smalspåriga expressen. Och en dag härförleden hade han på skämt frågat om hon ville ta anställning som bromsare på gruståg till Vernamo. Det hade hon förstås gärna

velat, men ej sett sig någon möjlighet att obemärkt kunna komma loss från det stränga prästhem, där anförvanter, tröttkörde av upp-tåg och klagomål från skola och lärare, hade placerat henne på ett år. Nu hade hon varit där några månader och tyranniserade redan ett helt garde av yngre och äldre sockenbor — varibland Åstrand var en varm och på-litlig beundrare. Och nu hade Åstrand mot sitt bättre vetande och efter mycket övertalande lovat henne plats som bromsare till Vernamo, fri hemresa i finkan på eftermiddagståget efter vanlig bromsarsed och en och femti i avlöning — den vanliga bromsartaxan. En och femti! Med de sexti öre hon hade förut blev det pengar av. Det blev karusell minst tio gånger, ståplats på cirkus, en serie ringkastning på knivar, och där skulle hon vinna en hel del, för Agust i Kröken och hon hade övat sig i flera veckor. Och så fanns där en dam utan kropp och en neger, som svalde klockor och plockade ut dem från magen, och en . . .

— Ann-Mari! hördes Åstrands hesa röst och ryckte henne häftigt ur drömmarna om marknadens härligheter — Ann-Mari! Svissa på ess hon ska me! Di kör um tre minute.

Som en raket flög hon i väg efter Åstrand. Sanden yrde om hennes långa skutt, de korta kjolarna flaxade, den rödbruna manen lossnade

ur flätsnoppen och flög över hela ansiktet, hatten hängde på ryggen, och hon var just inte skön, när hon hann fram till loket och presenterades av Åstrand för chef och kamrater. Chefen, det var lokföraren, och han hängde ur sitt fönster och grinade med alla sina snusiga tänder vid Åstrands lakoniska förklaring: att »de ä en sum ska brumsa te Varnamo».

— De va redit å na! sa han och såg välvilligt ned på Ann-Mari, som stod och torkade sig i ansiktet med sina grimliga händer. Hugg i bra bara, när ja visslar så går de som en dans!

Och så skakade hon kordialt hand med hela bromsarkåren — gubbar och pojkar, av vilka hon kände de flesta från sina vandringar och irrfärder i socknen, och som nu med ett grin av välvilja hälsade henne välkommen som arbetskamrat.

— Opp me er nu allihop! skrek Åstrand. Hon får köra i sista vängen Ann-Mari, de frestar minst på krafterna. Hon vet va hon ska göra. Snura som faen på hjulet, när Andeson visslar me loket — te höger, när de ä stopp å te vänster när de ska gå. Här har hon pengarna. Åk sej inte fördarvader på karusell å si opp så hon inte går rätt på prästen!

Med en bastant och välment knuff i Ann-Maris bakdel hjälpte Åstrand henne upp för de höga smala trappstegen till den lilla trånga

bromskuren — så viftade han med en gammal röd flagga, loket tjöt och Ann-Mari snurrade på åt vänster för brinnande livet.

— Sköt sej ådentlit nu! skrek Åstrand, när tåget sakta gnisslade förbi honom och Ann-Mari svarade med en oändligt överlägsen och lugnande gest.

*

Det var varmt inne i bromskuren. Solen gassade så välsignat — en småländsk junisol — och Ann-Mari blev allt rödare och varmare. Det långa gruståget slingrade sig långsamt och pustande framåt, och det skulle dröja länge ännu innan första stationen signalerades. Ann-Mari gjorde det så bekvämt åt sig som möjligt, dök sen ned i sin innehållsrika ficka och fiskade upp lite av varje: nubb och spik, en grå trasa, som kanske möjligen samma morgon varit en ren näsduk, ett par tändstickor, några smetiga karameller och sex tioöringar. Hela tiden hade hon hållit vänstra handen hårt knuten, nu öppnade hon den och bredde försiktigt ut bromsarlönen — en enkrona och två tjugufemöringar. Den grå trasan vecklades upp, pengarna vecklades in och fastknötos stadigt, karamellerna smetades in i munnen och det övriga lösöret sveptes tillbaka ned i fickan. Så log Ann-Mari med sin stora röda mun, kliade ett ögonblick tank-

spritt ett myggbett på knät, öppnade så dörren till sitt lilla krypin och praktiserade sig med diverse ormrörelser ut i grusvagnen. Där lade hon sig bekvämt tillrätta på rygg och hängav sig åt fortsättningen på en lång fantastisk historia, vari hon var hjältinnan och utförde de underbaraste dåd.

— Var va de jag va nu nånstans . . . Jo, jag hade just räddat den där gamla millionären från att bli rånmördad. Nej, han var ingen millionär, det var sant, jag ändrade på det — han var en fattig sjöman, som hade förlit på ett skär och han höll på att dö av törst och svält, när jag kom. Å då gav jag honom mina sista vattendroppar och min sista brödbit och då berättade han för mig innan han dog, att han hade en hel hoper med underbara pärlor, och att han hade gömt dom på en ö i Stilla havet. Precis vilken ö och var den låg och allting, och att han gömt dom i en håla dit man bara kunde komma, när det var flod. Eller om det var, när det var ebb — jag kan aldrig lära mej vilket som ä den torra delen. Å så dog han å jag begravde honom å . . . sen fick jag tag på en sjökaptan som ägde en bra båt. Och honom lova jag hälften av skatten om han förde mig dit. Å sen kom jag till England å där mötte jag en stili hertig, som blev kär i mej, å — — —

— Fui — i — i i i — — —

— Oj, nu ä de stasjon!

Ann-Mari for upp, balanserade sig fram till kuren, svängde in i den och snurrade »sum faen» efter Åstrands recept. Med många knyckar och knuffar stannade tåget och ur samtliga kurer hoppade bromsarna ner för att räta på benen. Ann-Mari gav sig genast av till lokföraren för att bli undervisad i ett ädlare loks skötsel, och dit följdes hon av hela den övriga ungaraden, som alltid anade något extra nöje, när de hade Ann-Mari i spetsen.

— Nåå, glötta, va vill ni? sa lokföraren. När han fick höra Ann-Maris ärende skrattade han, räckte chevalereskt ned sin kolsvarta labb och drog upp henne till sig. Och när Ann-Mari fingrat och frågat så mycket hon orkat och fått svar på allt, tackade hon artigt och gick till sin lilla kur igen. Ungarna stirrade häpna på henne. Va i alla tider tog det åt henne? Hon varken talade eller svarade, och hon var minsann annars den som brukade prata och leva som ingen annan. Ack! de kunde ju inte ana, att denna unga värdiga dam inte längre var Ann-Mari Lindelöf, utan en arvtagerska till pärlor för cirka femtio millioner kronors värde, att hon just varit och lärt sig föra ett lokomotiv för att snabbt och effektivt kunna föra hem skatten

sedan hon väl fått den på fastlandet, och att en hertig endast väntade på hennes avgörande svar för att få hemföra henne som sin brud. En blivande hertiginna har annat att tänka på än byta ord och leka med bromsare på ett gruståg. Hon tyckte mycket om dem och var inte högfärdig, men hon hade inte tid, och en hertiginna är dessutom skyldig sitt namn en hel del. — Varför hertiginnan drog sig tillbaka i förnäm avskildhet i sin bromskur, loket signalerade och samma hertiginna värdigades snurra på hjulet åt vänster, för att sedan övergå till sin grusbudoar och tänka i fred.

När tåget äntligen blåste för Vernamo hade tre timmar gått, Ann-Mari var för längesedan förmäld i Westminster Abbey med sin hertig och stod nu i begrepp att på sin lustyacht embarkera för Indien, där hon skulle jaga storvilt på elefanter. Visserligen var Vernamo en håla i jämförelse med Calcutta och indiska furstar och tigrar, men om det ville sig väl kunde man kanske få se en tiger på menagerit i alla fall...

Sällan har väl en smutsigare och mera förvildad hertiginna stigit ur en bromskur än Ann-Mari. Och sällan har väl en hertiginna mera hopplöst och fullständigt tappat sin värdighet än samma Ann-Mari så fort hon satt foten utanför stationshuset.

Hejsan! Fyra timmar till tåget gick hem igen. Och här kom en pajas baklänges på en åsna och skrek för fulla lungor att:

— Fereschtällninken börjer om tio minotter. Det erede puplikom schkulle pare se till att ej piljetterne tog schlut!

Ann-Mari lade i väg gatan utför mot bron till — hack i häl följd av Rudel i Smesstorp, som också varit bromsare och som älskade Ann-Mari med en sorts förfärad, beundrande tillbedjan. Visserligen hade Ann-Mari helst sett, att hon fått vara ensam med sin gud och marknaden, men den bedjande blicken i Rudels fårfromma anlete bevekta hennes hjärta och han fick i nåder göra sällskap. — Rudel hette egentligen Rudolf, men på den landsändans enkla mål förenklades det till Rudel.

När de väl hunnit över bron voro de mitt uppi det. Det var ett larm och ett liv så man kunde tappa andan. Karuseller svängde, positiv spelade, menageridjur vrålade, kreatur bölade, försäljarna i stånden pratade och skreko, ett par fulla drängar hade dragit kniv och polisen kom sättande för fulla segel. En klunga bönder grälade om en stut.

Utefter ståndraderna fnittrade flickor i hatt eller schalet, tummade och fingrade och funderade — gummor i svart silkeschalett med fladdrande fransar köpte, pratade och skvallrade. Skratt och prat hängde i luften och kommersen

gick raskt undan. Drängarna vandrade omkring med skära små celluloidrosor i knapphålet, spenderade läskedrycker och polkagrisar på flickorna, medan småpojkar travade omkring i stor ståt med nya och alldeles för stora långbyxor, i västringningen strålade en nattkappa sydd med röda blomster på svart botten, inne i en mycket för vid celluloidkrage vajade en lång smal hals och en rosett satt ledigt på sned med stroppen dinglande bak på rockkragen. Och alla pojkar, både stora drängar och små nykonfirmerade kvantingar spottade manhaftliga åt höger och vänster.

Ann-Mari och Rudel stodo bara och stirrade till att börja med. Sen rörde de på sig så småningom. Rudel ville förstås genast ge sig in bland kreaturen, men Ann-Mari stretade emot. Prästen skulle köpa en ko i dag — tänk om hon stötte på honom! Visserligen skulle både han och frun vara borta hos släktingar en halv mil från Vernamo redan klockan 1 — men man kunde i alla fall aldrig vara säker. Så Rudel fick gå ensam eller låta bli vilket han ville. Han valde naturligtvis att låta bli, och så veko de av inåt en rad med stånd. Först köpte de polkagrisar, det är ju onödigt att säga — därefter började de se sig om efter mera ädel valuta för sina pengar. Rudel drogs som en magnet till ståndet för läggekniivar, och där klämde de

sig in mellan drängarna. Rudel kände sig här som härskare för en gångs skull, han gav till och med Ann-Mari en knuff så han skulle komma bättre åt, och sen förhävde han sig ända därhän att spotta en lång och säker stråle innan han med ansträngd likgiltighet tog en kniv ur högen på bordet, fällde upp den och prövade dess egg mot tummen — i allt en noggrann och trogen kopia av drängarna runt omkring. Men Ann-Mari som kände på sig, att han bestämt inte var mannen stadd vid kassa, drog sig försiktigt ur spelet innan den förgrymmade handelsmannen rök på Rudel och bad att få veta »va han egentligen skulle bestämma sek för». Då suckade Rudel, rodnade lätt och försvann under drängarnas flin.

— Dummer! sa Ann-Mari. Man ska aldrig vara malli.

Men som Rudel inte visste vad det ordet betydde så var han lika klok för det. Därefter var det Ann-Mari som rådde, och hon gick rätt på ett stånd där de sålde böcker — små usla tunna häften med gräsligt tryck och med om möjligt gräsligare innehåll. Där var det hennes tur att gräva och Rudels att se på med ogillande. Men till slut greps även han av nyfikenhet och började läsa på titlarna.

— Den här du Ann-Mari, den ska du ta!

Han stack ett ärggrönt häfte under näsan på henne med ett förtjust fnitter.

»Tyst eller äktenskapets hemliga avslöjanden» läste Ann-Mari och fnös föraktfullt. Så tog hon ett skärt häfte och räckte Rudel:

— Den här skulle du läsa, så blev det kanske lite klarare i skallen på dej.

Rudel läste: »Vad en herre bör veta eller Konsten att uppträda nobellt». Och teg stukad.

Ann-Mari köpte »Esmeralda eller skatten på havets botten» för tio öre och Rudel tyckte, att hon för en gångs skull var gränslöst dum.

Just som Ann-Mari hade betalat och stod färdig att dra vidare tvärstannade hon och bara stormtittade. Det kom något i gången mellan stånden, det kom något så fint, att det var rent obegripligt. Där kom brusande en lady i skär silkespromenaddräkt med tuniker och gyllene broderier. En vit spetshatt med skära rosor beprydde huvudet och från brättet vajade en enorm anilinröd pleureuse. En guldbågad pincenez i guldkedja blänkte för ögonen, den leende munnen blottade de härligaste guldpomber, en guldklocka var fästad på bröstet och om halsen ringlade en tjock guldkedja. Händerna buro vita glacéhandskar, en spetsblus med hög krage skymtade genom den uppknäppta kappan och på fötterna skeno ankfotsgula knäppkängor.

Ann-Mari stod som förstenad — hon tappade andan inför all denna prakt. Säkert var det någon högt uppsatt cirkusdam, eller något annat lika fint.

— Tror du hon hör till Cirkus, Rudel? viskade hon och pekade på uppenbarelsen, som stannade vid ståndet bredvid och älskvärt värdigades handla en bleckbunke, allt medan hon talade ett brutet underligt språk.

— Den där! sa Rudel föraktfullt. Nä då. Dä Albettina i Toft. Henna föräldra bor jämte oss. Hon kum him från Amerikan för fjotan dar sen.

— Då känner du henne? sade Ann-Mari och var imponerad.

— De gör ja.

— Ä, de tror ja inte — de säger du bara!

— Säger ja bara! Men ess ja går fram å talar tena, tror du me då?

Jo det skulle Ann-Mari givet göra.

Då steg Rudel fram till den sköna, gav mössan en knuff med handen å sa:

— Godda Albettina!

Den ljusröda sidendräkten vände sig om, såg på Rudel och log nedlåtande.

— Well, sa hon, I think dä lella Rudel.

Rudel kastade en triumferande blick på Ann-Mari, som makat sig alldeles intill.

— Hur stå te? frågade han belevat.

— Thank ju littel böj I äm well.

— Jaså! sa Rudel.

— Ä de amerikanska hon talar? frågade Ann-Mari. Hon hade ännu inte börjat läsa engelska och var djupt gripen av det främmande språket.

— Yes, svarade uppenbarelsen. Jag menar ja.

— Tänk, sa Ann-Mari. Har hon glömt svenskan?

— No — Yes. Dä så grömt illakt te kumma ihåg va ordena hete. Ja geck te Amerikan för två år sen, å nu ä ja himma ett vänn för te å hälsa på maj parents . . . Men te hösten så går ja la över igen ess dä inte bler för lett väder. Good by littel gell, good baj, Rudel!

— Ajöss, Albettina, ess dä dä hon menar! sade Rudel bondskt.

Ann-Mari gick långsamt vidare, försänkt i tankar.

— Tänk! sa hon till slut. Tänk du, Rudel, att man kan glömma sitt eget språk på två år.

— I helseke! sade Rudel.

— Tror du, att hon gör de bara för å vikta sej!

— De kan en veta. För att fleckerna som ä kvar himma sa ble änna ifrå sek å aven-sjuka. Syster min hon har redan sagt att hon ska då resa i höst te Amerikan så inte

Albettina ska kumma him å tro att hon ä nåt.

— Jaså, ä hon sån. Men hon måtte ha tjänt förskräckligt me pengar i alla fall. Oj va fin hon var! Hon har välan haft me sej en fali hoper me pängar hem till dom gamla på Toft.

— I helseke! sade Rudel igen och spottade. Tie dullar, har dom berättat för far, å tie fortigrafier å sek själv.

— Ska hon inte stanna hemma nu då, när syster hennes dog i vintras? Dom ä ju ensamma nu.

— I helseke! sade Rudel. Hon reser i höst igen. Å di sitter där. Far säjer att dä för jädrit. Nu går vi å åker karosell.

Ann-Mari gillade förslaget och så travade de i väg till karusellen. Det fanns förresten mer än en, men de gingo till den minsta därför att den, mänskligt att döma, borde vara billigare, och runt gick den ju i alla fall. Men den hade stoppat. Hästen, som drog den, hade skadat sig och det tog tid innan en ny hann skaffas.

— Men vill ni dra, pöjka! sa den jovialiske ägaren, så åker I fritt ett varv om I drar fem.

Det blev rusning. Rudel blev antagen och han och tio pojkar sköto på mittkorsets skalmar så karusellen gick, som om den hade

dragits med motor. De gingo bakom skynken så ingen såg dem, och folk kom och åkte och betalte och var nöjda med farten. Och den automatiska speldosan gnällde sina falska marscher så det hissade för öronen på Ann-Mari, där hon åkte alla Rudels fem varv. Och när han kom ut efter väl förrättat värv, röd och svett, då var det Ann-Mari, som tågade fram till karusellhärskaren och tiggde sig till att få dra ett varv. Och det fick hon. O Ann-Mari — vad tror du din gemål hertigen skulle säga om han såg dig nu!

När hon sen åkt sitt gratisvarv gick hon till den stora karusellen och åkte fem varv på den, medan Rudel såg på. Först åkte hon på en gris och sen på ett lejon, sen i en gunga, som gick upp och ned som det »vassta atlantiskepp på ossian» som biljettförsäljaren skrek ut, sen på en häst, som galopperade vilt och outröttligt och sist i en extra liten snurra, som gnodde runt tio varv medan karusellen gjorde ett. Då steg hon med saknad ur, mött av den trogne Rudel, och sen gingo de till den kroppslösa damens sagolika tält. Det kostade tjugufem öre för barn och sjuttifem för stora, men det hjälpte inte, att det var för dyrt, för där stod kö och väntade långt ute på backen. Men Ann-Mari och Rudel de ormade sig fram och kommo in i första omgången. Där var praktfullt.

Stora speglar täckte väggarna, en röd lampa brann i taket och kastade ett rosenfärgat skimmer över den kroppslösa damen. När Ann-Mari och Rudel fingo syn på henne glömde de allt. Något så skönt finns säkert endast i drömmen.

— Hon är helt enkelt *hänförande!* viskade Ann-Mari och nöp Rudel i armen, så att han skrek till. Vad Rudel själv beträffar så gjorde hennes skönhet mindre intryck på honom än det underbara sakförhållande, att hon faktiskt inte hade någon kropp. Hon hade ett stort brett ansikte — skärt och vitt som sammet, hennes ögon voro bruna och strålande med kolsvarta bryn och långa, långa fransar, hennes mun var liten och till den grad klar-röd, att Ann-Mari tyckte hon aldrig sett rött förr — hennes hår var blont och hennes hals vitare än snö. Hon hade inte något på den alls mer än ett pärlband med pärlor stora som nötter. »Precis såna pärlor som dom jag hittade på min sjömansö!» hann Ann-Mari tänka. Sen slukades hela hennes medvetande inför den svindlande upptäckten, att denna undersköna dam var slut. Nedanför den djupt urringade halsen fanns absolut ingenting. Om man undantar en liten smal piedestal av en meters höjd eller så.

Rudel varken hörde eller såg något annat än denna piedestal, och vad Ann-Mari be-

träffar, kände hon sig mest hågad för att gråta. En sådan olycka kunde hon ej fatta, att en människa kunde bära. Och ändå satt denna dam eller stod hon eller hängde hon där, och smålog med kritvita tänder mot den gapande publiken. Men inte nog med det. Medan de alla stodo där och stirrade kommer en liten gosse in — klädd som en prins i blå sammet med guldkrage och långa gullockar. Han bar en silverbricka och på den stod där ett vinglas, fyllt med någon gul vätska. Med denna bricka och detta glas träder han ut bland mängden, som bilda hov kring den kroppslösa prinsessan och bjuder med en artig bugning den närmast stående att tömma bägaren. Denne, en något glättig dräng stirrar misstroget på glaset och säger:

— Va ä då för jävelskap?

Då upplåter den kroppslösa damen sin förtrollande mun och säger med smekande röst:

— Det icke vara jävelskap det vara puns!

Då fattar drängen glaset, tar en klunk och säger:

— Jävlar ime de va de!

Och den lille prinsen går till näste man, som ej tror sina ögon då han finner glaset fullt igen — och så går glaset runt, från mun till mun. Alla dricka, men aldrig blir det slut. Ann-Mari drack, Rudel drack och de

tyckte båda att det var sött och gott. Och när alla druckit sade den kroppslösa:

— Farväll, mine venner. Vi råkes igen!

Och Ann-Mari och Rudel måste, ehuru med motvilja, lämna den underbara damen, prinsen, punschen — och deras sinnen voro fyllda av den mest gränslösa häpnad och bestörtning.

— Dä löjn natulit! sa Rudel efter lång tystnad och spottade.

— Lögn! skrek Ann-Mari. Hur skulle de kunna vara lögn. Vi såg det ju allihop! Om hon hade haft nån kropp var skulle hon ha gjort av den, din dumsnut? Tror du hon kunde stoppa in den i den där smala ställningen, som inte var bredare än min finger?

Nej, Rudel insåg, att det kunde hon då inte.

— Men när sum att hon äter — vart tar maten vägen? frågade han hjälplöst.

På det hade Ann-Mari inget svar att ge, och i dyster tystnad travade de vidare till tältet, där negern, som svalde klockor befann sig. Det kostade också tjugufem öre, men det fick basa — honom måste man se. För det första för att han var en riktig neger och för det andra för att han svalde klockor. Om han nu gjorde det! Rudel hade sina misstankar.

Men negern fullgjorde alla skyldigheter. Han var stor och kolsvart och hade en »käft så

han kunne svälja stutar» tyckte Rudel — och han svalde sannerligen klockor. Han var klädd bara i simbyxor, och när han öppnade sitt breda gap såg man tydligt hur han lade in klockan, hur han svalde, och om ett ögonblick såg man klockan mitt på magen på honom. Man såg urtavla och allt liksom inramat av svart skinn, och lätt och ledigt tog han fram den. Han bad någon av publiken låna sig en klocka, så att han skulle kunna visa, att det inget skoj var, men det var ingen av åskådarskaran, som ville släppa ner sin klocka i en niggermage, så man fick väl tro honom på hans ord. Han lät klockor komma ut i ryggen på sig också för den delen.

Ann-Mari och Rudel kommo överens om, att det i alla fall måste vara något fuffens med det där. Det fanns ingenting mer för dem att se på marknaden, ingenting som egentligen kunde förbluffa dem sedan de sett den kroppslösa damen.

Nu hade Ann-Mari trettifem öre kvar och för dem skulle hon ha en ringkastningsserie. Efter många irrfärder hittade de äntligen tältet, Ann-Mari betalte 25 öre, fick sina fem mässingsringar och beredde sig att visa sig på styva linan för Rudel. Långt in, på andra sidan disken stod en bräda med sju knivar glest ställda på bladspetsen, med de tjocka skaften i vädret. Kring skaften skulle ringen

falla och för vart lyckat kast fick man en kniv. Det låter enkelt, men försök själv! Det hände inte en gång på hundra kast, att en kniv vanns. Men Ann-Mari hade smygtränat. Hon tog sina ringar, vaktad av en smäktande fröken med svarta lockar och en röd frygisk mössa vårdslöst slängd på locksvallet. Ann-Mari kastade. Bom! Hon kastade en gång till! Bom! Rudel fnissade. Ann-Mari blev blossande röd. Hon kastade en gång till. Hej! — där fick hon en studdig slaktarkniv. Den frygiska fröken log lyckönskande och lösgjorde kniven med en behagfull gest. Ann-Mari kastade en triumferande blick på Rudel, väntade medan en ny kniv sattes upp och kastade igen.

— Tjohejsan! skrek Rudel, när ringen klirrande föll kring den tjocka vita pärlemorkniven i mitten — den finaste av allesammans.

Den frygiska frökens leende var avgjort ansträngt, när hon med en något mindre behagfull gest ryckte loss bjässen. Men Ann-Maris var så mycket mer strålande, och bondpojckarna började skockas omkring henne och lät sin beundran fritt spela i kärnfulla, naturliga uttryck. Så tog hon den femte ringen med ett litet nervöst skratt. Bom! Då drog hon en lång suck, vände sig om och gick, följd av den tillbedjande Rudel. De försvunno till en undangömd vrå och där granskades

fångsten ingående. Alla blad fälldes upp och prövades, korkskruvarna beundrades. Det var nagelpetare på den stora med pärlemorskafte och på den andra var det en liten sax. När Ann-Mari synat dem bägge, tog hon den svarta och räckte den med en suck till Rudel.

— Rudolf, sa hon högtidligt, ta den! Det är dumt, att du får saxen, men det vore ändå fånigare om du fick nagelpetaren.

Rudel flämtade, hans ögon tårades, han vågade knappt sträcka ut handen efter denna härlighet. Och Ann-Mari kände sig själv så generad över sin plötsliga ställning av mecenat, att hon häftigt dängde kniven i backen och sprang därifrån.

HUR HON KOM HEM IGEN

När Ann-Mari på sin flykt från Rudel och hans tacksägelse kom sättandes in i en rad med stånd, blev hon plötsligt varse en rygg, som hon kände igen, och en hatt, som inte lämnade några tvivel övriga.

— Frun! flämtade hon för sig själv, gjorde en tvärvändning som en dödsskrämd hare, sprang omkull Rudel, som naturligtvis var i hälarna på henne och dök ned bakom ett polkagrisstånd. Där satt hon en stund skräckslagen bakom den förbluffade karamellkärningen och försökte reda ut begreppen.

Frun var på marken! Egentligen var det utomordentligt löjligt, att Ann-Mari tänkte på och talade om prästfrun som »frun». Hon hade känt henne sen hon var så stor så hon kunde gå — ja längre — och aldrig sagt annat än tant. Frun hade känt Ann-Maris mor och far när de levde, och Ann-Mari tyckte egentligen förfärligt mycket om henne. Men

pastorn kallades bara för »prästen» av församlingsbor och tjänare, när de talade om honom och pastorns fru bara för »frun» — och hur det var så hade Ann-Mari, som mycket umgicks med bönderna lagt sig till med deras benämningar. Och nu kallsveptes hon vid blotta tanken på, att »frun» skulle kunna få syn på henne och spänna ögonen i henne med denna förfärade blick, som alltid var Ann-Maris fasa. Vad prästen skulle säga vågade hon inte tänka på en gång. Han var sträng och kall och sen att förlåta. Här var bäst att ge sig av — för resten började väl klockan bli tågdags.

— Hur mycke ä klockan? frågade hon ståndets välvilliga innehavarinna.

Denna drog upp ett stadigt fickur ur sin breda barm, tittade noggrant på urtavlan och förkunnade:

— Lite över sex!

Då var det slut med Ann-Mari. En sådan olycka kunde hon ej bära och tårarna började flöda. Utan ett ord steg hon upp och gick. Det gjorde precis detsamma nu, om hon gick rätt i armarna på prästen själv — allt var förlorat. Utanför ståndet stod naturligtvis Rudel och liknade mer än vanligt ett bortkommet får. Vid åsynen av sin försvunna kärlek strålade han upp igen, men hejdade sig förfärad, när han såg det tårsköljda ansiktet.

— Va ä dä? viskade han. Ankar du på att du ga me kniven?

— Kniven? sa Ann-Mari med outsägligt förakt. Dra åt skogen! Tåget har gått.

— Tåget?

— Ja just tåget. *Vårt* tåg som vi skulle hem med. Det sista som går.

Rudel fattade ögonblickligen situationens allvar. Han funderade ett ögonblick.

— Då får vi gå! — sa han lugnt.

— Gå! Nära fyra mil. Det tar hela natten och vad ska dom säga hemma. När jag inte kommer hem i kväll — när jag inte är hemma, när dom kommer. Då skickar dom väl ut länsman efter mig, som dom tänkte göra häromdan när jag var ute och fiskade med Albin i Gatan och det blev dimma så vi inte kunde ta oss hem. O — Rudel — *vad ska jag ta mig till!*

Rudel stirrade dystert framför sig. Så spratt han till, högg Ann-Maris hand och drog i väg med henne så dammet yrde om dem. Ann-Mari stretade emot, men han var starkare än hon, och när han äntligen stannade ända nere vid bron var hon så ond så hon inte kunde tala.

— Hur vågar du! Har du blivit spritt språngande tosig! Jag ska lära . . .

— Prästen kom, sa Rudel.

Ann-Mari såg på sin räddare, så lade hon

En rackarunge.

sin hand på hans axel och ruskade honom hårt:

— Du ä inte så dum du Rudel i alla fall! sade hon, och hennes röst darrade lite. Och Rudel sken som en sol vid detta negativa beröm och beslöt att ytterligare höja sin prestige i sin gudinnas ögon.

— Ann-Mari, sade han, va i hunna ä du lessen för? Om prästen ä här så ä frun här, och om du inte kan åka tåg tebakers så kan inte di de heller. Di kummer inte hem förrn i möra bittin ä vi kan be Niklas i Backesta ä få åka me på hans vang him. Han har köpt en märr ä har kummet åkanes hit me två stutakalva.

Ann-Mari kände, att hon grovt underskattat Rudels intelligens. Hon märkte med ett visst vemod, att hennes glansdagar visavi Rudel kommit till ett definitivt slut. Ty en sådan klarhet och sinnesnärvaro hade ingenting med fårutseendet att göra. Han var en kniv var han, Rudel! Och i sin lycka och glädje slog hon armarna om halsen på den förbluffade unge mannen och kysste honom otvunget mitt på hans dumma mun. Rudel blev röd och blek om vartannat — han hade aldrig i sitt liv fått en kyss förr. Och Ann-Mari var minst lika generad, för hon var mycket stel och njugg på smekningar och ansåg i allmänhet att det var något, som endast hörde till under rubriken: »fånigt».

De stodo där som två stackars små brottslingar och visste varken ut eller in, tills Ann-Mari hastigt svängde sig om och började springa uppåt marknadsplatsen igen. Rudel efter — naturligtvis. Och när Ann-Mari med en knipslug rörelse lyckats knuffa ner honom i ett väldigt dike var kamratskapet fullständigt återställt på den gamla standpunkten igen.

Det bestämdes så småningom, att Rudel skulle smyga sig upp till marknaden och se sig om efter Niklas i Backesta, ta noga reda på, när hemfärden skulle ske, och om de kunde få åka med. Ann-Mari skulle vänta nere vid ån, så att hon kunde vara säker på att undvika alla sammanstötningar med prästen och frun.

Kunskaparen gick och kom åter med beskedet, att Niklas skulle resa om en halvtimme, att Ann-Mari och Rudel skulle få följa med, och att de skulle möta honom på en gård, där han hade sina hästar insatta.

— Han va bra nog full, sa Rudel, men inte värre än han tar sej hem.

— Spring opp och köp för tie öre rörandiga, bad Ann-Mari, och knöt fram sin sista tioöring ur näsduken. Vi måste ha någe på vägen.

Och Rudel satte av som en pil och kom tillbaka med en stor påse polkagrisar — så stor, att till

och med Ann-Maris optimistiska sinne vädrade en omöjlighet. Och frågande såg hon på Rudel.

— Du menar väl inte att det här är för tie öre?

— Nä, sa Rudel och blev lite röd över sitt fräkniga ansikte. Men ja köpte för allt va ja hade också, å du ska bara äta nu. Ja tog lite ljussröa mä. Kum — nu lägger vi å opp te Niklas.

Då sade Ann-Mari:

— Rudel — ingen herre kan vara bättre än du. Du behöver aldrig läsa den där boken vi såg. Du vet den där om: »Konsten att uppträda nobellt». För du *är* nobel. Nu lubbar vi.

*

Niklas stod och fubblade med hästarna, när de kommo. Han hade selat en, men lagt selen bak och fram och stod nu hjälplöst stirrande på svansremmen, som han inte kunde placera. Ann-Mari och Rudel ingrepo, selade snabbt och vant varsin häst och ledde dem ut till halvhäcken. Niklas såg på med tydliga tecken till varmt gillande, han lade till och med armen om Ann-Maris hals och kallade henne sin lilla »hjärtevän» och frågade, om han fick bjuda henne på cirkus. Men

Ann-Mari gjorde sig milt loss och avböjde tacksamt, spände en draglina kortare och såg efter att allt var i ordning. För hon var en riktig hästkarl, körde lika säkert som en herrskapskusk och red som en dragon.

De hade just hjälpt upp Niklas och själva slagit sig ned på ett par tomma hösäckar, färdiga för start, då Niklas drog in tömmarna så hästarna ryckte bakåt:

— Marra för helgutte — marra! Spring in etter henni Rudel. Hon står i förssta spiltan.

Rudel rände in i stallet och kom ut igen med en hög, mager gammal mÄrr, som såg ut att vara ledsen vid livet. Hon bands längst bak i häcken, Niklas drömde till hästarna med piskan — en tagelsnärt fäst på en rönnkäpp — och det bar i väg gatan utför med halsbrytande fart.

— Nå Ann-Mari, va töcker hon om hästen? frågade Niklas, när de hunnit ut på landsvägen. Han visste att Ann-Mari inte var dum, när det gällde hästar, och för övrigt var han prathågad och nöjd med hela världen.

Ann-Mari kastade en granskande blick på märren.

— Åja, sa hon. Nån grannlåt ä de inte, men hon ä nog stark fast hon ä gammal. Snubbelfotad, men det gör ingenting framför plogen, å han har väl fått henne billigt?

— Gott pris, gott pris och mönna suppa, flecka lella.

— Det märks nog! muttrade Ann-Mari och gav Rudel en förstulen knuff. Niklas var verkligen ganska stagad, han satt och vinglade efter vagnens slängar så det var ett guds under att han inte trillade av, och de båda ungarna bakom honom hade hejdlöst roligt. När man är glad så vill man sjunga och Niklas sjöng. Med högan röst:

För de va i min ongdöm, hej sjong hopp
ja va blott sjuttan år . . .

Och Ann-Mari och Rudel klämde också i allt vad de orkade.

När denna egentligen mycket sorgliga visa om otrohet och nattsvart bedrägeri var slut, så lade Niklas in en enorm mullbänk och stirrade länge fundersamt framför sig, medan hästarna gingo som de ville och nappade gräs utefter vägkanterna. Men så ryckte han upp sig:

— Nä tvi för den sure, onga! Vi få ta en sum å lite glalättare. — Kan hon »Trasunda by» Ann-Mari — den sjongde di på slätten när sum ja exera bevärning?

Nja, Ann-Mari var inte säker.

— De här ä ett vess! sa Niklas och stämde upp:

Å håre dä kammer di på mångahanna vis
ja håre dä kammer di på mångahanna vis
för summa rullar opp dä som rompa på e gris
för tradirallan tradirallan lallan lej.

Nej, den kunde inte Ann-Mari, och Niklas sjöng ensam. Hästarna sprang i smålunk, vagnen ristade och dånade — de hörde knappt ett ord av sången och så gott var det kanske, Ann-Mari började bli sömnig och Rudel satt och sög på en polkagris, som han placerat så, att den skulle ge illusion av mullbänk. Tiden led, milen likaså — snart voro de halvvägs och skymningen kom så smått.

Den sista biten hade Ann-Mari setat klarvaken och bara sett på den nya märren, som lunkade bakom vagnen. Hennes blick var spänd, och det var något förskräckt över hennes ansikte.

— Va glana du etter? frågade Rudel okonstlat.

— På märren, sa Ann-Mari. Jag tror hon ä blind.

Rudel satte sig upp med ett ryck och båda iakttogo ivrigt märren. Jo, hon snubblade och fubblade så underligt — en stor sten mitt i vägen gick hon rätt på, föll på knäna och hasades med ett stycke i grimskafvet innan hon kom på fötter igen. De tittade på varann. Ann-Mari hade stora tårar i ögonen, och Rudel pekade med ängslig min åt Niklas, som nu hunnit över det vänliga stadiet i sitt rus och var vid vresigt lynne. Han sjöng inte längre, han satt framåtböjd och halvsov med armbågarna på knäna, då och då ryckte

han hårt i tömmarna för att hästarna skulle hålla lunken.

— Niklas! sade Ann-Mari sakta. Men han hörde inte. Niklas! sade hon högre och rusade honom lite i axeln.

— Va ä dä um? frågade Niklas buttert. Va vill hon?

Jo — Niklas — jag tror — jag undrar — jag ä inte riktigt säker på, om inte märren ä blind.

— Blinn! Niklas for upp från sätet så han höll på att ta överbalansen och fara över kanten på häcken. Blinn! Han ä så faen heller! Dä tacken för, att man ska dras med en token där helguttens herrskapsonge i vangen. Vet hon inte hut, ongajävel!

Ann-Mari blev litet rädd, men hon såg Niklas rakt in i hans blodsprängda ögon och sade, alltjämt med samma låga röst.

— Kör ett slag fort Niklas och håll in sen, så får han se, att märren inte märker att han stannar, utan travar rätt på vagnen. Hon har redan fått ett hål på bogen efter en sån stöt.

Med en svordom klatschade Niklas på hästarna och höll så in dem hastigt. Riktigt! Märren sprang rätt på vagnen tills hon häftigt stötte emot häcken, och stannade med hängande huvud. Då blev Niklas till ett rytande vilddjur. Han for av vagnen, gjorde loss

grimskaftet, ledde hästen rakt ned i ett dike, och när det stackars blinda djuret utan tvekan styrde rätt ned för den branta dikesrenen och höll på att stupa omkull, då ropade Niklas högt. Han sprang upp på vägen igen, höjde piskan han höll i handen, och rapp efter rapp föll över det skälvande djuret — hårda grymma slag, givna av en drucken och halvgalen man, som själv darrade och kved och småhoppade av raseri och ursinne.

Ann-Mari var blek som ett lik, hennes blå ögon blevo svarta, hennes händer knöto sig, och med ett skrik tog hon ett hopp direkt från häckens kant ned på ryggen på Niklas, som stapplade för den oväntade stöten och tungt föll omkull. Rudel bara stod stilla i vagnen och såg. Han kunde inte röra en finger så skräckslagen var han. Och på vägkanten lågo Niklas och Ann-Mari i en enda röra. Niklas skrek och svor och förbannade med eder så ohyggliga, att Rudel aldrig hört dess like — han fäktade med händer och fötter, han slog omkring sig med sin lediga arm och försökte träffa Ann-Mari, som klängde sig fast som en igel vid hans rygg. Ett piskrapp träffade henne över ansiktet, och då skrek hon till — ett litet kort smärtans skri, som gick rätt ned i Rudels hjärta. Med ett hopp låg han över den del av Niklas, som Ann-Mari ej förmådde täcka, och så kämpade

de — två barnungar med en stor grov karl, galen av brännvin och ursinne. Hade han kunnat komma upp då och fått tag i barnen är det väl osäkert om han inte slagit dem fördärvade — nu låg han under dem och vrålade av hat och grät i ilska, så rösten var nästan kvävd. Ann-Mari talade hela tiden, vad hon sade visste hon inte själv — hon kände bara hur tårarna runno salta in i munnen och förnam sin egen röst som ett mummel.

— O du! hörde Rudel henne säga. Du kräk! du usling! du svin! Ska du slå en stackars blind häst, ska du slå en blind häst, ska du slå en blind häst! Om jag hade din piska skulle jag slå dig själv — över ögonen som du slog hästen nyss. O du...

Till slut började Niklas tystna, under dem, och han kämpade inte längre för att komma upp, men hela hans kropp skakades av långa, hickande snyftningar, som nästan gjorde barnen mer rädda än förbannelserna nyss. Ann-Mari vände på huvudet och tittade på Rudel, där han låg över Niklas huvud, krampaktigt hållande om armen, som fört piskan. Rudel såg, att tvärs över hela ansiktet hade hon en tjock röd strimma, ena kinden blödde ur ett hål och det korta håret, stod som en virvel kring huvudet. Det han såg av ansiktet var

vitt, och det var liksom hon blivit gammal, tyckte han.

— Rudel, viskade hon. Jag tror han börjar bli klok igen. Lätta lite på dej, så han kan andas.

Rudel flyttade motvilligt på sig, så att Niklas huvud fick lite mera luft, men hans tag om armen slappnade inte. Niklas rörde sig ej. Han låg som en död, endast de långa snyftningarna höjde hans rygg med krampaktiga rörelser, och ett sakta kvidande kom ur hans mun. Då blev Ann-Mari rädd.

— Niklas lilla! sade hon. Niklas!

Endast ett svagt mummel kom till svar.

— Niklas — har han lugnat sej lite? Vill han inte slå mig mer nu?

— Nä Ann-Mari lella, kom Niklas röst, tjock och grötig. Hon behöver inte vara rädd för Niklas i Backesta mer. Hon behöver inte sitta på me längre, ess hon trösta å sti upp.

Ann-Mari reste sig ögonblickligen till Rudels fasa, men på hennes befallande vink gjorde han detsamma, och Niklas satte sig långsamt upp. Han var inte vacker där han satt. Snus, smuts och tårar hade gett hans ansikte en sällsam patina, det vanligen så prydligt vattenkammade håret hängde ner i en lång rufsig pannlugg, celluloidkragen var uppriven och rocken vit av landsvägsdam.

— Ja ä logner å nökt nu Ann-Mari! sade

han. Hon ä en redi grebba dä säkert. Å kvickställder ä hon mä. Hur i helskotta hon kom som en blixst över ryggen på me de begriper ja inte. Men hon kum i rättan tid.

— Jaa Niklas, jag vet knappt själv en gång hur jag kom över honom så fort, men det kändes som om det hade varit mej själv han slagit, när jag hörde rappen på märren. Neej, det var värre än om det hade varit mej. Jag har aldri känt mej så arg förr. Men jag förstår att det var för han va full, Niklas, för jag har allti hört att han ä snäll ve djur annars.

— Ja kan inte begripat själv, Ann-Mari. Hon får tro me ella inte, men ja har allri velat slå ett djur förr. Men full va ja, å så blev ja så levanes rasane för att di hadde lurat me. Di bjöd på brännvin och va så fina kara, å de va inte förrn ja va full nog som di viste me hästen.

— Om han ville sluta opp å supa ändå, sa Ann-Mari tveksamt. Åtminstone på marcken!?

— Hon ska få min hann på dä Ann-Mari. Hade hon inte varit så hadde ja väl gjort me olöckli på bå folk å fä. Ta me i håna Ann-Mari å lova, att hon glömmet detta härna.

— Jadå Niklas, sa Ann-Mari — tryckte hans hand och kliade sedan generat ett bygg-

bett på vaden. Jag ska nog glömma. Och Rudel me.

Rudel nickade. Nu tittade Niklas upp för första gången, och när han fick se hur Ann-Mari såg ut blev han rent ifrån sig. Han jämrade och svor och började nästan gråta igen, men Ann-Mari tog saken lugnt, gick till vagnen och fick tag på karamellpåsen, propade munnen full och började tänka på mera praktiska saker.

— Nu måste välan Niklas genast vända om till Vernamo, så han kan få tag i dom där fina kararna och tala ve dom lite.

Här log hon med hela sitt sönderslagna karamellförvridna ansikte och torkade sig elegant om näsan med handen.

Men Niklas ska lova mej en sak, å det är det, att han låter slakta hästen meddesamma. Han får inte lura nån annan att köpa den.

— De ansvara ja för, Ann-Mari, att hästen ska slaktas i morron dag. Får jag tag på dom där kara så ska ja hota dom med länsman, å då ger di me nog penga tebaks å mer te. Men hur ska ni kumma hem? Dä i det närmesta två mil kvar.

— Vi får gå, sa Ann-Mari resignerat. Det kommer kanske nån som vi får åka med bitvis. Ajöss Niklas å lycka till.

— Ajöss Ann-Mari, svarade Niklas och

räckte henne handen. Ajöss! Å heder å tack ska hon ha i evighet.

Niklas röst svävade lite och var lite tjock, men han harklade sig högljutt, spottade manhaftigt och gick sakta bort till den blinda hästen, som oroligt lyfte upp huvudet mot stegen.

Ann-Mari och Rudel traskade i väg på sin långa vandring. De hade tur och fingo åka emellanåt, och fram mot natten smög sig en dödstrött och rädd liten flickunge med sönderslaget ansikte och trasig klänning sakta in på prästgårdens gårdsplan. Vid grinden skildes hon från Rudel, som trofast följt henne ända fram, fast han för länge sen gått förbi det lilla torp, där han var hemma.

— Rudel, sa Ann-Mari. Det har varit en dag i dag. I morgon är det Apostlagärningarna — om Ananias och Saphira. Han ljög och föll död ner och hon ljög och föll död ner. Antingen måste jag ljuga i morron eller också måste jag tala om alltsammans. För den här klänningen och det här ansiktet måste jag klara opp. Jag brukar aldrig ljuga, för det är fånigt tycker jag. Så jag ska bekänna alltsammans i morron. Men jag behöver inte berätta om Niklas. Det är tillräckligt om jag talar om bromsningen och marknan. Kom ihåg, att du lovat tiga om Niklas. Det är synd om honom, di kommer

nog å skratta ändå åt honom för hästens skull. Lova en gång till.

— Säket, sa Rudel.

— Gonatt då me dej. Tack för hjälpen, när vi klådde Niklas. Nu ä vi vänner du å jag så länge vi lever. Här har du en rörandi!

EN NY BEKANTSKAP

Ann-Mari satt nere vid åstranden och tänkte. Strax nedanför prästgården flöt en liten bi-arm till Lagan kluckande och sorlande, med stark ström — några hundra meter längre bort flöt den ut i moderån, och just där de flöto ihop till ett var Ann-Maris älsklingsplats. Hon hade ferier nu — Vernamoresan låg redan en vecka tillbaka i tiden och sysselsatte inte längre hennes tankar. Jo, den kroppslösa damen intog ännu en ledande ställning, annars var både marknadens fröjder och dess tämligen sura efterräkningar något alltför avlägset för att vara värt en tanke. Två dagar efteråt hade hon mött Niklas, som med en hes viskning anförtrodde henne, att hästen var slaktad och pengarna hade han fått tillbaka. Så även den sorgen var stillad.

Nu satt Ann-Mari och mediterade över livets hårda motgångar, och för att öka smärtan och bitterheten, som ibland hotade att försvinna, när

hon glömde bort att tänka riktigt intensivt på sorgen, så hade hon ett brev i handen, som hon tog sig en titt i emellanåt. Det var från Ann-Maris moster och innehöll det nedslående meddelandet, att Ann-Mari inte som hon blivit lovad, kunde få följa med på en månad till västkusten.

— Albert är så klen, att jag inte vågar oroa honom med ditt sällskap, som visserligen är mycket efterlängtat av oss båda, men som doktorn på det bestämdaste avråder. (Albert var Ann-Maris kusin och sin moders dyrkade enfödde, och Ann-Maris fasa, vilken fasa var synnerligen reciprok.) Du vet, lilla kära flicka, hur du och Albert alltid finna tvistefrö i allt mellan himmel och jord. Han måste ha absolut lugn nu för sina upprivna nerver, säger doktorn, och då ser jag mig ingen annan råd än att du får stanna hos tant och farbror Dammel hela sommaren. Du har det ju bra där, och jag ska snart skicka dig en överraskning, som ska komma dig att glömma den lilla misräkning du säkert att börja med känner»...

— Den lilla misräkning! Ann-Mari fnös av harm. När hon faktiskt är det enda jag har på jorden att vara med. Och det tror hon en överraskning ska kunna hjälpa opp.

Det var ett visst misstänkt fuktigt skimmer i Ann-Maris ögon och underläppen darrade lite. Hon älskade sin moster över allt annat,

och hade varit hos henne ända sedan hennes egna föräldrar omkommo vid en olyckshändelse för många år sedan. För så länge sedan, att Ann-Mari endast hade ett dimmigt minne av något mjukt och ljuvt och skrattande, som hon brukade krypa intill och kalla mor. Om hon tänkte riktigt intensivt kunde hon ibland ett ögonblick se för sig ett par klara blå ögon under ett ljust hårburr, och som i en dröm kunde hon höra en ung röst säga: »mitt lilla hjärtegull.»

Det var allt, men för var gång Ann-Maris tankar vände åter från en sådan utflykt måste hon svälja hårt för att få ned den värkande klump, som satte sig i strupen; och ibland hjälpte det inte hur mycket hon svalde — tårarna kommo ändå. Hon tänkte inte på den rösten nu, där hon satt hopkrupen på marken, men hur det var slängde hon sig framstupa, och endast vattnet och luften och gräset hörde hennes lilla hjärtas klagoskri.

— Ingen tycker om mej, ingen enda tycker om mej! Inte prästen å inte frun å inte Albert å inte moster å ingen på hela jorden. Om jag finge dö ändå!

Och genast började hennes spekulativa hjärna fundera ut på vad sätt hon helst skulle vilja skiljas hädan. Naturligtvis skulle hon inte dö sotdöden — det var det ingen stil på. Men hon kunde till exempel om

komma under utförande av någon bättre bragd. Om hon skulle rycka någon undan en bil och själv bli dödad. Eller om hon skulle kasta sig i ån efter ett drunknande barn och själv drunkna. Och när dom sen hade draggat efter henne i flera dagar skulle dom hitta henne och då skulle hon se ut som den där gipsen moster hade på salongsväggen: »Flickan från Seine». Kanske dom ändå skulle tänka då, att dom varit lite för hårda mot henne, att hon nog ändå var en riktigt utmärkt flicka, som dom riktigt tyckte om. Tänk vad moster skulle ångra sig, för att hon inte låtit Ann-Mari följa med till Västkusten, och vad prästen och frun skulle förstå, att dom inte begripit sig på henne.

När Ann-Mari hunnit så långt satte hon sig upp förnöjt småleende och tittade ivrigt utåt ån efter något iramlat barn. Men det syntes inget till. Bara ringarna efter en snappande fisk och eftermiddagssolens glitter.

— Förresten undrar jag, va hon kan hitta på och skicka för någe? tänkte Ann-Mari och kliade eftertänksamt ett väldigt myggbett på benet. Hon var alltid full med myggbett och ofta sysselsatt med att kliä dem.

— Antagligen skickar hon välan en hatt eller nåt annat fånigt, som man ska ha på sig, fortsatte hon sina gissningar. Moster tänker jämt bara på att jag ska ha kläder. Å alltid jämrar hon

sej så dant för att jag aldrig ser snygg ut. Hon skulle se mig nu! Eller allra helst skulle jag önska att Albert mötte mej på gatan i Stockholm sån här.

Med ett förtjust fnitter såg Ann-Mari ned på sin dyiga f. d. vita klänning. Vid ett hopp ur båten, som hon nyss lagt i land med, hade hon halkat på den hala åbädden och fallit framstupa i gyttjan, och nu besåg hon resultatet med stoiskt lugn och en aning av välbehag. Hennes kusin Albert var en ung dandy på tjugufått år — en ung dandy med mycket nerver och lite hjärta, vilket allt Ann-Mari noggsamt fått erfara. Ingen kunde heller med bästa vilja påstå, att hon var en lisa och en lust för nerver. Hon var för glad, för ung, för glittrande, för obetänksam. Och inga förmaningar på jorden kunde tämja henne mer än en — ack! så kort stund.

Nu satt hon och funderade var Rudel kunde hålla hus någonstans. Sedan Vernamoresan hade de träffats varje dag en förstulen stund här nere vid ån. Inte för hon visste om Rudel var förbjudet sällskap, men man kunde aldrig veta — prästen hade så många besynnerliga förbud, och det var bäst att ta det säkra för det osäkra och inte riskera, att Rudel blev förbjuden, som så många andra av byns trevligaste pojkar. Somliga svor och somliga gjorde rackartyg och somliga voro inte bra

på något annat vis. Men Rudel svor inte mycket och så var han så härligt foglig. Skulle han inte komma i kväll tro.

Det gick en häst på bete i hagen. Prästens gamla »Svea». Naturligtvis var Ann-Mari förbjuden att rida eller röra detta sällsamma djur, som med sina tjugutvå vårar förenade en underbar knipslughet och ungdomlighet. Lika naturligt var det, att Ann-Mari grep varje tillfälle att sätta sig närmare in i den gamla damens sjäsliv, och denna eftermiddag tänkte hon göra vad hon gjort så många andra. Ur fickan drog hon upp ett stadigt snöre och sin ävenledes mycket stadiga Vernamokniv. Så skar hon av en lagom tjock trädgren, av den förfärdigade hon ett enkelt, men dock betsel, fäste snöret konstfullt i båda ändar och nalkades Svea. Men Svea hade sina egna tankar om sättet att tillbringa en ledig sommareftermiddag, och hon började känna till fröken Ann-Maris lömska manövrer. Den smutsiga sockerbit, som förr så ofta lockat henne, vände hon nu stolt bakdelen till och satte i väg med en rask åldrings bakåtlagda öron och temperamentsfulla galopp. Ann-Mari efter i kortare men icke mindre temperamentsfull galopp. Den lilla flåtan stod rätt ut, hatten åkte på sned, betsel och snöre svängde, kjolarna stodo som en ballong.

— Får jag bara tag på manen är hon såld!

tänkte Ann-Mari. Då tar jag »språng i sadeln» och rider utan tyglar.

Det var inget tomt skryt. Ann-Mari kunde verkligen rida, och hon hade lärt sig alla möjliga husarknep av en dräng på mosterns lantgård, som en gång varit korpral vid Smålands husarer. Men Svea rådde inga mänskliga makter på i dag. Hon snodde och vände och slog bakut och grinade med alla sina gamla tandstumpar, så man kunde bli rädd, och Ann-Mari uppgav till slut allt hopp om en glad galopp på hennes breda rygg och vände åter till utgångsplatsen. Den var upptagen. Där stod en lång mager karl och metade, och på båten som låg uppdragen bredvid förstod Ann-Mari, att han kommit från andra sidan.

— Goddag, sa hon och ställde sig bredvid honom. Nappar de någe?

— Godda, svarade han lågt och utan att se upp. Men det ryckte lite i mungiporna på honom, och Ann-Mari förstod att han sett hennes jakt efter Svea. Det retade henne, men det var inget att göra åt saken.

— Nappar de någe? upprepade hon och tittade intresserat på flötet.

— Åja.

Lång tystnad. Ann-Mari stod och funderade på vem han kunde vara eftersom hon aldrig

sett honom förr och undrade varför han var så fåmäld.

— De gör ingenting om man pratar här när man metar! sa hon till slut. Abborrarna på det här stället ä vana vid det, för jag metar här ofta å pratar nästan alltid med nån, å dom nappar bra ändå.

— Jaså, gör di dä.

— Ja.

Lång tystnad.

— Var ä han ifrån? frågade Ann-Mari till slut, bara för att något säga.

— Från Tolfteryd.

— Jaså, så långt. Där har jag varit en gång med prästen på husförhör. De minns jag så väl, för där va en flicka, som svarade så livat. Prästen frågade henne om hon visste vad Ananias hustru hette å då sa flickan att hon kom inte ihåg det riktigt. Saphira, sa prästen. Javisst, sa hon, ja tyckte väl de var någe som hadde me garn å göra. Hon tänkte förstås på sephyrn, som dom syr så mycke me här, å trodde kanske de hette saffirgarn. Prästen skratta väldit åt det, när vi åkte hem.

— De va väl Manda i Bollgårn dä.

— Jag minns inte va det var för en, men ä hon dum så var de nog hon. Va heter han för någe?

— Josef Anderson.

Detta svar gavs i så kort ton, att Ann-Mari blev riktigt generad, att hon frågat. Men nu var det gjort.

— Jag heter Ann-Mari Lindelöf å är egentligen från Stockholm, men jag ä inackorderad här av min moster för hon tyckte jag var så bråkig hemma. Å så sa doktorn, att jag var lite klen å skulle må bra av att vara på landet.

— Har hon inga föräldrar då?

— Nej, dom ä döda för längesen.

— Jaså.

Lång tystnad. Ann-Mari kliar ett myggbett.

— Jag har en farbror, säger hon. Han heter också Josef. Han ä väldigt fånig. Han fick Vasaorden förra sommaren å det överlever han aldrig, säger moster.

— Jaså.

— Skulle Josef tycka det vore livat att få Vasaorden?

Josef tittar upp på henne med en hastig, lurande blick. Ann-Maris stora ögon möta hans frimodigt och frågande. Hon ser så allvarligt intresserad ut, att hans misstroagna ansiktsuttryck ljusnar en smula. Det drar till och med ett skugglikt leende över hans drag, när han svarar:

— Ja tror nock inte ja bleve så gla sum henna mårbrå ella farbrå, Ann-Mari. Men förr trilla väl alla stjärnorna ner från him-

melen än ja feck så mycke som en ussel medalj.

Ann-Mari kunde inte förklara varför, men hon kände i strupen den där plötsliga värken, som måste sväljas ned. Hans röst lät så underligt bedrövad och hopplös, och hans bleka ansikte fick med ens något så oändligt sorgset över sig att hon tyckte det gjorde ont i hjärtat att se på honom.

Josef såg upp, undrande över hennes plötsliga tystnad. Då såg han tårarna, som hängde i ögonfransarna, och hans egen mun bävade lite, när han sade:

— Om dä mej hon gråter över, då vet hon vem ja ä, å då ska hon ha tack för hon har talt ett vänlit ord. De har allri gråte nån över mej på de vise förr å ingen kummer väl te göra de håller.

Ann-Mari stod häpen och stirrade på honom. Just då fick han napp och drog upp en präktig abborre. Då glömde hon allt annat.

— Ser han de! skrek hon och slog ihop händerna, att mina abborrar dom ä vana vid prat. Nu fick han en ändå.

— Ja, sa Josef och log lite. Men mina abborra di ä inte vana ve prat di. Om di hörde mej prata så la di väl å te skogs i förskräckelsen.

— Har han aldrig sällskap me sej när han metar då?

— Dä vill la ingen ge sej i lag me mej.
Där var det igen i halsen. Ann-Mari begrep sig inte på sig själv i kväll.

— Josef, sa hon om en stund, när han fått på mask och kastat ut igen. Josef, varför sa han, att jag skulle ha tack för att jag talade med honom? Jag vet inte alls vem han är å jag är inte säker på att jag grät heller precis. Men han såg så ledsen ut så jag blev liksom lessen själv.

— De gjorde gott liaväl me di tårarna, om hon också inte vet vem jag ä, sade Josef stilla. Men fråga vem hon träffar vem Josef i Åhyddan ä så får hon nog beske.

Han skrattade bittert, drog upp reven med en knyck och började linda den på spöt.

— Josef, sa Ann-Mari. Vill han inte tala om för mig själv vem han är?

Josef stod tyst en stund och över hans unga, men ändå så gamla ansikte lade sig en dödens bitterhet. Han klämde om spöt så knogarna vitnade, och så sade han med hög, hård röst:

— Jag ä en mördare.

Ann-Mari blev vit ända ut på läpparna, hennes ögon svartnade av förfäran, och hon drog sig lite bort med en snabb instinktiv rörelse. Det kändes, som om hon blev kall över hela kroppen. Hon frös plötsligt mitt i det gyllene kvällssolskenet så det knottrade

sig över armar och ben. Josef stod med framåtböjt huvud, lika blek som hon. Så kastade han upp det med en trotsig rörelse:

— Nå, sa hon inte springa för livet nu? Nu vet hon vem jag ä...

— Är det sant? frågade Ann-Mari med skälvande röst. Är det riktigt, riktigt sant?

— Ja. Nock ä dä sant. Ja kum från fängelset för ett år sen.

— Oh!

— Ja slog ihjäl min mårbrå me en yx. Ja slog en i huvet.

— Oh!

Det blir en lång tystnad. Josef står med handen om metspöt och blicken envist fäst på vattnet. Ann-Mari ser på honom med skräck och fasa och — kanske en liten smula medlidande. Han är så blek och mager, hans ansikte så förtvivlat. Han ser inte elak ut, han ser inte ut alls som en mördare sådan Ann-Mari föreställt sig en. Kanske — kanske det är något hemskt misstag alltsammans.

— Josef, berätta alltihop. Jag tror inte det är sant.

Josef sätter sig på båtkanten, och med ögonen alltjämt fästa på vattnet berättar han. Rösten är låg och suddig, och ibland måste Ann-Mari böja sig fram för att kunna höra. Fiskarna slå i vattenbrynet, en bofink drillar

i alen ovanför deras huvuden, strömmen sorlar.

— Ja var dräng hos mårbrå. Hadde varit där i flera år. Mor min dog, när jag var liten och far min reste till Amerikan innan jag föddes. Mårbrå var elak mot mej — han slog mej mest för jämnan, men ja brydde mej just aldri om de. Hans doter var sjukli å puckelryggi å de var hans enda barn. Han röt åt henne jämt å slog henne emellanåt för han tyckte de va liksom en skam, att hon inte va skapt som andra. Hon va snällare än en guss ängel, mot mej å mot alla. För alla gånger hon räddade mej från stryk å själv fick skällning! Hon orkade inte så mycke just, men de va slut att farn hennes lättna få nån hjälp fast han va rik som allt i världen. Hon fick sköta kreanturen å lagårn å arbeta som den starkaste. Hon slet me sin uslie kropp så en kunne bli sjuk å te sit. Å allti vänli å gla å färdi te hjälpa annra. Han slog henne ofta. En gång slängde han en mjölkapall i ryggen på henne å skratta, när de träffa puckeln. Då var ja stora gamla pojken å starkare än han, å ja sprang fram å tog en i nacken å hadde väl gjort ända pån då, um inte Emma skrek å ba att ja skulle släppan. För jag såg rött för ögona. Men hon ba så dant så ja sluta me å bare rysten redit. De skulle han gå till länsman

för san, men han hadde ju inga vittnen. En annan gång slår ja ihäl er, sa ja, å dä grinte han åt.

Josef teg en stund och Ann-Mari kom närmare.

— Och sen då? frågade hon.

— Sen. Ja det var väl ett halvår senare ella lite te. Då sto ja på vebacken å högg ve å Emma kum över gåren me ett tongt ämbar me slubb te grisarna. Mårbrå höll på å sko en häst ve stallväggen. Som fleckstackarn kummer över gåren snubblar hon på en veklabb som sprätt ut för långt å välter ut hela ämbare. Föll omkull gjorde hon me å dä såg så ynkelit ut. Då flög väl själve den onde i gubbaskråen — han sprang fram te Emma, tog me näven om halsen på na, slängde oppna så hon sto på benen å begynte slå henne så okristlit å svära å förbanna. Då så ja rött för ögona igen å ja sprang fram me yxen i hann å bara drämde te. Allt va ja orka. Inte tänkte ja väl slå ihjäl honom — ja tänkte ingenting för den delen — men han stöp på fläcken. Å stendö va han.

Josef lutade huvudet i händerna och kved. Ann-Mari hade kommit alldeles intill honom nu. Hon var inte rädd längre, och inte brydde hon sig heller om att försöka svälja den där klumpen i halsen. Tårarna runno utan ett ljud utför ansiktet, och sakta lade hon handen

på Josefs knä, strök det lite tafatt och viskade:

— Josef. Vet han vad Josef! Att jag hade gjort precis detsamma. Kanske!

Hon kom ihåg hur hon känt det den gången Niklas slog den blinda hästen. Hade hon varit en stor stark karl då, i stället för en liten svag flicka, så vet ingen hur det hade gått. Hon begrep med ens vad Josef menade med att »se rött», och hon kände ingen fasa längre. Bara ett stort, stort medlidande.

Vid hennes tveksamma smekning och ord gick det som en darrning genom Josef. Han grep hennes hand och höll den hårt i sin ett ögonblick.

— Ann-Mari, sade han sen, och hans röst hade en annan, liksom gladare klang, tyckte flickungen. Ann-Mari, hon ä bara en liten flicka, å hon vet inte mycke om livet. Men de ska hon minnas, att i da har hon gjort en go gärning. Välsignade barn!

Nu blev Ann-Mari generad. Det blev hon alltid, när hon fick beröm och detta var väl kanske mer än något beröm hon nånsin fått. Hon böt genast samtalsämne:

— Hur gick det med Emma sen då, Josef?

— Emma, hon dog medan jag var i fängelse. Men hon skrev till mej innan hon döe å de brevet ska Ann-Mari få läsa en gång om hon vill. Ingen annan har fått sit, men um Ann-

Mari ville läsat så sulle hon se, att Emma — hon va liksom för go te få leva.

— Det var snällt, att han vill visa mej det. Men Josef, hur har han det nu? Var bor han och vad gör han?

— Ja bor i ett ödetorp borte i Tolfteryd å jag har fått lov te bruka lite åv jorden där så länge. Ja ska försöke få kumme te Amerikan så snart de kan gå. Hade ja bara pengar reste ja i denna kväll. Ja har en moster i livet i Vetlanda. Ja ska be henne låna me penga så ja kan kumma i väg, men hon vill väl inte. Lite har jag ju tjänt på fängelset, men dä förslår inte långt. Här himma vill ingen ta mej i tjänst. Di går ut vägen för me när ja kummer gåenes å småonga skriker att ja vill slå ihäl dom. Ingen vill tala ett ord me mej å en blir just inte glaer å sånt.

— Hur mycke pengar behöver han för att resa till Amerika?

— Ja har ett par hunnringar — ja hadde lite på banken innan ja kom i fängelse så ja skulle väl behöva teminstingen femhunnra te.

— Oj de va mycke pengar! Men kan han inte...

Här blev Ann-Mari avbruten av Rudels gälla stämma. Josef hoppade hastigt i båten, när han hörde Rudels röst. Hans ansikte knöt ihop sig igen, hans mun blev till ett smalt streck och den vänliga blicken i ögonen blev hård.

— Ja, jag kommer! skrek Ann-Mari.

Så vände hon sig till Josef, som stod i förstäven på sin båt.

— Ajö så länge då. Kom hit i morn igen så ska vi meta tillsammans å så ska vi prata om Amerika. Och — var inte så lessen, Josef. Han ska se det reder sej nog!

Hon räckte honom handen och han fattade den långsamt, liksom trodde han det inte var sant. Så tryckte han den hårt, så hårt, att Ann-Mari nästan måste skrika, nickade och stötte ut. Ej ett ord sade han, men Ann-Mari förstod, att det var för att han inte kunde. Så sprang hon uppåt hagen till för att möta Rudel, men innan hon försvann i en björkdunge vände hon sig om och skrek:

— Josef! Plocka riktigt feta, stilia daggmaskar tills i morron så ska vi lägga långrev!

OM FLOTTNING OCH HUNDDRESSYR

Ett par dagar därefter började timmerflottningen i ån. Varje år i början på juli flottades en rätt så stor timmerdrift nedför lillån för att sedan fortsätta Lagan utefter till ett sågverk ett par mil längre ned. Ann-Mari var lycksalig — så när som på en ständig naggande tanke på Josef och hans öde fanns det inte ett moln på hennes himmel. Nu var hon uteslutande flottare och förekom endast vid måltiderna, till vilka hon dök upp så smutsig och genomblöt, att hon mer än en gång skickades från bordet och fick äta sin mat i köket. Vilket hon gjorde med förtjusning. Pastor Dammel hade fått sin mor på besök — en amper gammal prostinna, född Silfverkloo — och denna hade redan från allra första början fattat en livlig och oresonlig antipati för Ann-Mari. Hon rös av fasa när flickan kom i närheten och begagnade varje tillfälle att gnata och fördöma

henne. Ann-Mari brydde sig inte om henne något nämnvärt — ibland kände hon kanske en stilla förvåning över så mycken hätskhet utan egentlig anledning, men hon var inte nog intresserad att bli ledsen en gång.

Och för tillfället var hon som sagt endast flottare. Ute i byn hade hon snokat rätt på en båtshake, och med den och Rudel rensade hon timmerbråtar och uppträdde som flottare. Hon hade till och med lärt sig spotta på ett särskilt konstmässigt sätt efter att en hel dag ha följt flottareförmannen i hälarna och iakttagit honom. I den lugnaste strömmen kunde hon stå på en enda stock och virvla i väg på den med båtshaken i händerna och balanserande med hela sin lilla smidiga kropp. En gång sprang hon till Rudels och även en del flottares förfäran på de flytande stockarna tvärs över hela lillån. Det var riktigt bra gjort för att vara av en nybörjare! sa flottningsförmannen och bjöd henne på snus. Ann-Mari drog in en nypa i näsan och nös sedan i två timmar.

I dag var det prostinnan Dammels, född Silfverkloo, födelsedag och för den skull var Ann-Mari strängeligen förbjuden att nalkas ån och flottarna. Hon var uppsträckt i vit klänning med blått band om livet, ljusblå strumpor och blå rosett i håret. Hon var så fin så hon tyckte hon var äcklig, men det

hjälpes inte — hon måste lida genom det. Efter middagen, när hon kände sig en smula mindre observerad försvann hon. Raka vägen ned till ån. Bara för att titta hur där såg ut! Det var mer frestande än vanligt — en väldig timmerbråte hade fastnat mitt i lillån och en hop flottare höll på med yxor och båtshakar för att få den loss. För var minut kom det nya stockar virvlande och det såg så fullständigt omöjligt ut att få bukt med det hela, att Ann-Mari stod och småhoppade av iver och förtjusning. Rudel var med därute också, och han vinkade och skrek något åt henne. Båtshaken låg och frestade på stranden. Om hon skulle ta av sig klänningen och kila ut och hjälpa till ett tag! Då kunde hon ju inte smutsa ned den och ingen skulle tänka på, att hon var borta förrän vid kaffedags. Då skulle det komma främmande, så då måste hon vara hemma igen.

Ann-Mari funderade aldrig länge på en sak. Inom en minut hade hon klänningen av, och var ute på timmerbråten i underkjol och livstykke. Ingen hann kasta en tanke på hur hon var klädd eller en blick på henne ens. De hade alla satt båtshakarna i en hinderstock och sköto på av alla krafter:

— Hi å hå, hej låt gå!

Ann-Mari rände in sin båtshake bredvid de andras och sjöng med. Sakta, sakta bör-

jade stocken röra på sig, gled så fram med ett tag och båtshakarna stöttes i nästa:

Hi å hå,

hej låt gå!

Nu kummer han

nu kummer han

å — å å nu kummer han.

Å hej!

Det här var att leva livet det, tyckte Ann-Mari. Om hon vore karl skulle hon bli flot-tare i hela sitt liv.

Hejsan, nu gick den! Ännu ett par stockar, och det började braka i timmerbråten — den knakade och satte sig och skred ett litet stycke. Den stocken med bara så var han fri.

— Å hi å hå!

— Kvecka ben nu! skrek förmannen och alla hoppade och sprungo på de glidande stockarna för brinnande livet upp på åveken. Det dånade och sjöng, när bråten gav sig i väg, det sorlade och strömmade i vattnet, det luktade så gott av det färska träet. Det var ett liv det här!

Ann-Mari hade för länge sedan glömt både kaffe och stass. Uppe i nästa krök av ån låg en ny bråte. Förmannen svor och hela laget satte i väg ditåt. Ann-Mari med naturligtvis. Och Rudel. De fina vita handsk-skinnskorna med sleifar sågo ut som grå trasor. Vem hann tänka på sånt! Ut på bråten bara med båtshaken.

— Å hi å hej!

Uppe på gården började främmandet komma. Fru Dammel tänkte en kort sekund på Ann-Mari, men glömde henne strax igen för värdinneplikterna. Kaffet var färdigt och kaffet dracks. Fortfarande ingen Ann-Mari.

— Var är flickungen? frågade pastorn.

— Jag vet inte. Hon kanske har gått till stationen, svarade hans fru.

Pastorn hade fått en ny båt och den ville alla se. Fruarna trippade iväg nedåt ån och herrarna kommo efter. Det var just som den andra bråten visade tecken till medgörlighet. Fru Dammel och hennes svärmor och ortens friherrinna gingo först och stannade plötsligt som förstenade. De andra hunno fram, stannade också. Herrarna anlände, stannade också. Därute på den sviktande bråten sjöngo flotarna, och över strömmens brus hördes deras röster. En underlig sträv kör med en ljus liten flöjtton ibland — en underlig svart grupp därute med en ljus liten gestalt mitt ibland dem.

— Ann-Mari! flämtade fru Dammel förfärad. Och prostinnan Dammel, knep ihop sin tunna mun och log på samma gång oändligt maliciöst.

Ja det var ju Ann-Mari! Ingen kunde ta fel på det. Med bara armar och flygande hår stod hon med sin båtshake i rad med de andras och sjöng allt vad hon orkade:

— Nu kummer han, nu kummer han
å-å-å-hej!

Nu kum han verkligen. Hela bråten brakade samman och alla vände för att rädda sig. Ann-Mari med. Då fick hon se den förbluffade, intresserade skaran på stranden och tvekade en aning för länge, vacklade och föll, med båts-haken alltjämt i handen. Det skummade och forsade mellan stockarna och det såg farligt ut. Fru Dammel blev vit i ansiktet, så svimmade hon. De andra damerna skreko och herrarna sprungo nedåt åveken för att försöka hjälpa flickstackarn längre ned — om hon nånsin kom upp igen!

Det gjorde hon. Hon dök upp ur vattnet med ett fnysande och såg sig om med en snabb blick, dök igen för ett par stockar som hade väl god fart och stack upp huvet på nytt närmare land. Där slog hon armen om en stor, brun granstock, kravlade sig upp så hon kom grensle över den, alltjämt med båts-haken i handen — den hade hon glömt att släppa i förskräckelsen. Långsamt och vingligt kom hon så på fötter och stod balanserande tills stocken flöt ut i den breda lugna storån. Då paddlade hon i land med båts-haken. Där stod prästen och baron och en hel del andra. Ann-Mari gav dem en skuld-medveten blick, så ruskade hon på sig som en våt hund, och vattnet yrde om henne som

från en våt hund. Och pastor Dammell, som blev alldeles nedstänkt sade bara:

— Nu går du genast upp och lägger dig.

— Till sängs? frågade Ann-Mari förskräckt.

— Till sängs.

Ann-Mari gick med böjt huvud och långsamma steg.

Uppe i hagen mötte hon damerna. En av dem stod med hennes klänning i handen, och en annan stänkte vatten på fru Dammell, som fortfarande låg utan medvetande. Med ett rop var Ann-Mari framme hos henne, knuffade omilt undan prostinnan, som var nära att få slag över oförskämdheten, och föll på knä framför sin älskade fru.

— Tant lilla — tant jag lever ju. De va inget farlit alls. Tant!

— O tror ni hon är död? ropade hon till de omkringstående.

— Det är märkvärdigt, att hon levt så länge med ett sådant barn att fostra! sade prostinnan hårt.

Men friherrinnan drog Ann-Maris lilla blöta, skakande gestalt tätt intill sig och brydde sig inte ett smul om, att hon blev alldeles våt på sin fina ljusa sidenklänning.

— Nej, lilla barn! sade hon. Hon är visst inte död. Men hon blev så rädd, när du föll i, att hon svimmade. Se, nu vaknar hon!

Fru Dammel slog verkligen upp ögonen. Först såg hon bara rätt framför sig med förvirrad blick, sen suckade hon djupt, när hennes ögon föllo på ån.

— Ann-Mari? viskade hon.

— Här tant Elin. Jag lever. De var inget farlit alls.

Då log frun med bleka läppar och drog ned det våta rufsiga huvudet mot sin kind.

— Gud ske lov, Gud ske lov, att jag har min lilla flicka kvar.

— Jag ska aldrig flotta mer, tant Elin! sade Ann-Mari. Fast det är det roligaste som finns.

— Gå nu Ann-Mari! sade pastor Dammels röst bakom dem. Du väter ned alla människor omkring dig.

*

Ann-Mari hade fått ett nytt intresse i livet. Hon fann det dagen efter dopet i ån. Det var en hund, en stor svart hund av ytterligt blandad ras. Han hade vit bringa och bruna fläckar över ögonen, var snagghårig och hade plymsvaus. För alla jägare och hundkännare var han värre än ett avskum, men Ann-Mari fäste sig nu en gång aldrig vid småsaker. Han hette Boj och tillhörde skollärarn. Han stod alltid bunden vid en koja och gnällde

och var ledsen mest jämt. Skollärarn hade inte tid att motionera honom, och nu undrade Ann-Mari om hon inte möjligen kunde få åta sig det? Jo för allan del — mer än gärna!

Ann-Mari hade sina egna idéer om motionering. Hon och Rudel. De lade råd och beslöto köra in honom. Ann-Mari hade just läst en bok om hundspann och polarsnö, och hon insåg, att det egentligen inte var något med livet om man inte hade ett hundspann. Nu skulle Boj bli hundspann. Boj hade också sina idéer om motionering. Han ville inte gå i band han ville flyga utefter vägarna, som det passade honom, han ville lukta sig för lite här och där, och ansåg det för sin absoluta plikt att hejda sig vid större stenar, staket och täta buskar. Då ville han stå stilla ett ögonblick på tre ben. Och det får man inte för tänka honom! Det vill varje hund med självaktning.

Ann-Maris och Bojs uppfattning av motionering gick inte alls bra ihop, och en del meningskiljaktigheter uppstodo nödvändigtvis. Till att börja med gjorde Ann-Mari en nosgrinna av en bärrem, och i den fästes tömmar. Så gick hon bakom Boj och tänkte köra. Men Boj var en gentleman. Han nekade absolut att gå före en dam och envisades med att dra sig bakom. Ann-Mari föste fram honom

— nej, han stod orubblig. Då försökte hon smita bakom honom, och på det sättet få honom framför sig. Omöjligt! Vänligt viftande på sin magnifika plymsvans fjäskade Boj emot henne och satte sig vid hennes fötter med tömmarna i vildaste oreda. Då gjorde Ann-Mari sig en piska, för hon blev både röd och varm och ond. När Boj såg henne höja detta fasansfulla redskap lade han sig platt ned på jorden och stod inte att rubba ur fläcken så länge den fanns i närheten. Om Ann-Mari slog knep han bara hårt ihop ögonen och tänkte tydligen:

— Slå du bara! Men vad ä det du vill egentligen? Jag har inget ont gjort.

Då tillkallades Rudel, och Rudel kommanderades att gå före med en sockerbit i näven. Det gjorde Rudel och Boj satte av efter. Det gick så Ann-Mari hängde i tömmarna och knappt hann med, för Rudel var en baddare att kunna lägga i väg. Till slut tröttnade Boj. Han blev förargad och missnöjd och förstod, att man drev med honom. Och så lade han signer och flåsade. Varken böner eller stryk hjälpte.

— De ä lögn! sa Ann-Mari. Vi får *lyfta* opp honom.

Med förenade krafter fingo de honom på benen, men så fort de släppte sjönk han ihop igen.

— Vi får gen halva sockerbiten, sa Ann-Mari. Det är det enda.

Boj trodde inte sina ögon, men han fick verkligen en sockerbit. Då blev han glad och vid gott humör igen och steg upp. Rudel rände före med andra halvan. Så gick det ett par timmar. Ann-Mari och Rudel voro i upplösningstillstånd och Boj var mer än lycklig. Utan socker gick han inte ur fläcken såvida han inte fick lufsa efter.

— Vi får göra en vang! sade Rudel till slut. Me skacklar. Si då kan han inte kumma åt å vänna.

Ann-Mari gillade varmt förslaget och de satte kurs på Rudels hem. Där hade han underdelen på en gammal barnvagn från forntiden, fjädrarna funnos till och med kvar. En sockerlåda bands fast till karosseri, ett par stakar sågades av till skaklar och ekipaget var klart. Selen bestod denna första dag bara av snören.

Den förvånade Boj spändes för, lockades att dra med en ny sockerbit, men blev så rädd av skramlet bakom sig, att han sjönk till marken igen.

Det skulle ta volymer att försöka ens tillnärmelsevis beskriva den dagen. Men hur de knåpade med det, ungarna, så framemot kvällen började Boj dimmigt begripa vad som åstundades av honom. Och gott hjärta som

han hade gjorde han sitt bästa. Med lidande uppsyn skred han gravietetiskt framåt, efter honom skramlade den eleganta vagnen och bredvid den gick Ann-Mari med tömmar och piska medan Rudel kretsade kring det hela och uppmuntrade dem båda efter bästa förmåga.

Den kvällen var Ann-Mari så trött, så hon knappt orkade klä av sig en gång. Men lycklig! Och fylld av ett visst hopp om framtida vilda färder efter hundspann.

De följande dagarna fick Boj mer motion än han strängt taget behövde, men han fick också många sockerbitar och många klappar och var på det hela taget inte missnöjd med tillvaron. Han skötte sig ganska bra nu, Ann-Mari hade åkt i utförsbackar till och med, och då måste ju Boj springa av alla krafter för att inte själv bli överkörd. Det gick så hon hissnade, och fjädrarna guppade och sockerlådan skramlade och det hela var storartat. På släta vägen var det si och så, men framåt gick det i alla fall.

En regnig eftermiddag fick Ann-Mari order att gå till andra sidan av byn och hämta prästens kragtvätt och prostinnan Dammels, född Silfverkloo diverse klädespersedlar. Naturligtvis selade Ann-Mari sitt hundspann och rasslade i väg på fruktansvärt leriga vägar med smutsen stänkande omkring sig.

När hon fått tvätten behörigen instuvad i

sockerlådan och täckt med ett par tidningar gav hon sig på hemväg. Boj var lugn och sedig, om än något uttråkad och allt artade sig förträffligt. De hade nyss rullat utför en lång backe med svindlande fart — Ann-Mari grensle över sockerlådan och med ett ben på var sida för att ta emot eventuella törnar. Nu gick hon bredvid och hade just börjat en intressant historia om sig själv och sitt hundspann på Alaska, då Boj med ens gör ett hopp och rusar i väg på egen hand med tömmarna släpande efter. Så häftigt kom det hela, att Ann-Mari inte visste ordet om förrän hon såg Boj och den vajande sockerlådan ila vägen framåt. Det stod nämligen en liten brungul, smutsig byracka i vägkröken. Och Boj hade inte kunnat motstå frestelsen. Med en sista häftig ansats stjalpte han vagnen och nalkades sedan den lilla gula på styva ben och med borsten rest över ryggen. Inte en tanke hade den ansvarslöse boven för det elände han ställt till, inte en tanke på att skaklarne voro snedvridna och skuro in i kroppen på honom. Han såg bara på den lilla gula.

Men Ann-Mari hon såg mera. Med ett tjut sprang hon fram för att rädda vad räddas kunde undan förstörelsen. Sen stod hon förstummad. Inte en tråd var användbar! Vartenda smul hade slungats ur och till yttermera visso hade det släpats med ett stycke

och brets ut i smörjan som om det lagts till tork. Prostinnans nattböjor och linnen släpade i smutsen på en landsväg! Av en hund! Ann-Mari kallsvettades. Hon stod med en prästkrage i handen och bara stirrade, medan Boj gjorde närmanden och försökte ställa sig in hos den lilla gula.

Med ett stönande började Ann-Mari plocka in eländet i sockerlådan igen, gav Boj ett par försvarliga slag med tömmen och vände det hela åt tvätterskan till. Det blev en jämmer utan ände, när hon kom in med hela famnen full av dessa veritabla smutskläder. Ann-Mari satte sig på en stol i köket och redogjorde för händelsernas förlopp. Och den beskedliga Martina slog ihop händerna och vojade sig, men lovade till slut att tvätta om alltsammans och försöka få det färdigt till kvällen därpå.

— Annars får jag gå i ån! sade Ann-Mari med dyster beslutsamhet.

Martina vinkade med huvudet och slängde så alltsammans i en balja.

— Gå hem igen och säj att de inte var färdit. Då första gången di får säje de um me, men de kan inte hjälpas. Å kum igen i mörn ve denna tien.

Ann-Mari räckte högtidligt fram handen till tack, gick ut igen till sin väntande kaross och körde hem med hängande huvud.

DIVERSE STRÖVTÅG OCH FUNDERINGAR

— Ann-Mari! sade pastor Dammel en dag vid middagsbordet. Tant prostinnan, tant Elin och jag ska resa till prosten Fagergren och vara borta i tre dagar. Vi hade tänkt, att du skulle få följa med, men av flera skäl blir det omöjligt. Du har varit en snäll flicka nu riktigt länge, så det är inte för den skull du får stanna hemma.

Ann-Mari rodnade över berömmet. Hon tänkte på Rudel och Josef och Svea och tvätten och några andra småsaker och kände sig lite otrevlig till mods.

— När reser ni? frågade hon.

— Vi reser i morgon bittida efter frukost. Låt se nu att du är snäll medan vi är borta och hitta inte på några galenskaper. Sen den där Värnamohistorien tror jag dig snart sagt om vad som helst.

Ann-Mari mumlade något ohörbart och kastade en hastig blick på fru Dammel, som

satt mitt emot. Hon upptäckte, att det ryckte förrädiskt kring hennes mun, och att hon inte riktigt ville möta Ann-Maris blick. Då blev Ann-Mari glad invärtes och tänkte:

— Frun kan inte hålla sig för skratt. Hon kommer nog ihåg hur jag såg ut dan efter Vernamo.

Det var just vad fru Dammel gjorde. Hur hon den gången kunde hålla sig allvarsam, det kan hon aldrig själv fatta, men hon måste ju för respektens skull. Men flera månader efteråt kunde hon brista i skratt vid minnet av den sorgliga figur Ann-Mari gjorde, när hon mötte dem vid grinden. Näsan blå och svullen, ena kinden hade ett stort sår och över hela ansiktet gick en bred, röd tjock rulle. Och mitt i allt detta mötte ett par förskräckta ögon hennes, den lilla flätsnopen stod rätt ut i nacken, och över hela flickan låg ett sorts undergivet: jag-väntar-det-värsta uttryck, som var oemotståndligt.

— Ann-Mari — vad har du gjort? nästan skrek fru Dammel då.

— Varit i slagsmål på Vernamo marken! kom det kort och koncist, och om blixten slagit ned för de båda prästerliga makarnas fötter kunde de ej ha blivit mer mållösa. Men Ann-Mari gav dem ingen tid att hämta sig. Innan de hunnit ur vagnen hade hon lättat sitt hjärta med de stora huvuddragen,

sedan kommo detaljerna så småningom. Endast om slagsmålet bibehöll hon en envis tystnad och ordknapphet, som var rent obegriplig. Men det var, när hon kom till den kroppslösa damen, som fru Dammel måste springa på dörren i raskt tempo. Ann-Maris min, när hon beskrev hennes skönhet, hennes olycka och punschen, som aldrig tog slut — det var för mycket för en människa av kött och blod, som fru Dammel sedan berättade för sina vänner. Till och med den stränge pastor Dammel svävade lite på rösten, när han i kort ton svarade Ann-Mari, att han inte intresserade sig något nämnvärt för den kroppslösa damen, och att han inte kunde lösa gåtan åt henne.

— Du håller dig mycket nere vid ån nu Ann-Mari! fortsatte pastor Dammel samtalet vid middagsbordet. Vad gör du därnere?

— Jag metar å badar å leker.

— Är du ensam?

— Åja mest. Men ibland kommer Rudel i Smesstorp å leker med.

— Jaså Rudolf. Ja det är en from pojke. Honom får du gärna vara med.

Ann-Mari blev så häpen, så hon glömde sticka skeden i mun och spillde soppan tillbaka i tallriken. Jaså Rudel var tillåten! Det gjorde honom genast mindre tilldragande, men det var ju ett visst lugn i alla fall.

— Det var sant Ann-Mari! En annan sak. Det har kommit en velociped till dig, som står vid stationen.

— En velossi . . .

Sopptallriken välte över duken vid Ann-Maris språng ur stolen. Hon hojtade av förtjusning och dansade kring på ett ytterst opassande sätt. Pastor Dammel öppnade munnen för att i någon mån dämpa hennes glädje, men en bedjande blick från hans fru fick honom att sluta den igen.

— Ge dig i väg Ann-Mari och hämta den! sade fru Dammel. Någon mer soppa lär du inte vilja ha på det här.

Innan hon talat slut var Ann-Mari ute på gården och barhuvad och barfota rände hon i väg utför backen till stationen, som låg dryga tre kilometer bort.

Hur hon tog sig hem med bara fötter på de vassa pedalerna blir en sak mellan henne och cykeln, men hem kom hon, strålande, leende, pratande, lycklig utan gränser. »Den lilla misräkningen» var verkligen glömd. För tillfället åtminstone. Den kvällen somnade Ann-Mari mycket sent, hon hade tagit cykelpumpen med sig upp och lagt den under kudden för att åtminstone ha något av den underbara drömmen i nickel och lack med sig.

Dagen därpå reste prostinnan, prästen och frun, och Ann-Maris skinande ansikte var det

sista de sågo i en krök av vägen, där hon lite vingligt tog sig upp på cykeln och susade i väg åt andra hållet.

— Det var väl, att hon kunde åka förut, annars hade jag inte haft en lugn stund, sade fru Dammel med en suck.

— Jag vet inte vilket som ska vara bäst, sade pastorn. Men hon har lovat mig att inte köra långt bort och inte för fort. Och jag har aldrig märkt, att hon bryter ett löfte.

Den dagen var Ann-Mari drottning i byn. Alla måste se och beundra, alla fingra och ta i ståten, några få utvalda fingo leda cykeln ett par meter, och när kvällen kom var Ann-Mari så trött och öm i sin lilla bak, att hon knappt kunde sitta. Agusta — hushållerskan i prästgården, en frodig, säker medelålders människa — höll ett långt strafftal till Ann-Mari, där denna intog sin kvällsmat sittande på köksbordet med dinglande ben.

— Ska hon fara och skala utefter vägarna på de där viset! Hon fördarvar se flecka! När ja va onger så va di där maskinerna nyss oppfunna å en gammal käring som fick si en kar köra förbi fönsterna en dag, hon ble så rädd så hon dura å. Å när hon kum te sej så skrek hon å jämra, att nu va de slut me henni för hon hade sitt satan åka förbi på två spinnerockahjul. Akta sej, hon Ann-Mari så hon inte skrämmer vettet å gammalt folk.

Ann-Mari muggade och åt och tog saken lugnt.

— Bråka inte Agusta! sa hon bara. Ingen kan välan tro att jag ä satan på två spinrockahjul. Alla vet ju att ja bor hos prästens. Gonatt me sej för resten, nu går ja å viker mej.

Hon gick ut genom köksdörren, men rätt vad det var smög hon sig in igen och tog Agusta om hennes bastanta liv.

— Ä berätta, Agusta, om va hennes första fästman sa, när hon slog opp. Ja låg å tänkte på de i natt, när ja låg vaken, men jag kunde inte komma på det.

Agusta log smickrad. Med ett rörande försök att inte se blyg ut vred hon lite på förkläsfällen och så sade hon:

— Ann-Mari hon har då så mycke påhitt jämt. Joo, Petter han sa de, när sum ja gjore slut: du ska ångra dej evinnerlit Agusta. Nu går ja å tar live åv mej å den lycka som blir för dej här i live, den har vare, sa han.

— Den lycka som blir den har vari! Ja, så var det! utbrast Ann-Mari förtjust. Men inte tog han livet av sej inte?

— Tycker nån de — token! Ånej! Men söpen å dan har han allti vatt å nu sitter han på fattihuse. Så de va väl ja inte tog *den*.

— Men Fritjof då, som Agusta älskade så väldit. Varför...?

— Gå å lägg sej nu Ann-Mari. Fritjof talar ja inte om på kvällen. Då får ja tröck för bröste å kan inte sova.

— Lilla älskade Agusta, va får ja i morron på sängen?

— Hon får stryk ess hon inte går å lägger sej nu.

— Sötnos! sa Ann-Mari och försvann på allvar genom dörren. Men i trappan upp till sitt rum skrattade hon, för hon visste att hon skulle få kaffe på sängen och sockerkaka. För det hade frun lovat Agusta, att hon kunde få ge Ann-Mari någon gång, när hon var aldeles ensam hemma och hade varit riktigt snäll.

*

Klockan fyra morgonen därpå vittjade Ann-Mari långreven med Josef. De hade hunnit bli goda vänner, på den tid som förflutit, och Ann-Mari tyckte, att hon aldrig haft en kamrat som var så trevlig som Josef. Ibland kom hon ihåg vad han gjort och hon rös till i en fasa, som hon inte kunde betvinga, men för var gång tvingade hon sig att minnas varför han gjort det och hur hon själv känt det, när Niklas slog den blinda hästen, och då var det som om alltsammans det hemska ströks bort. En dag hade hon berättat för Josef

den historien, utan namn och utan tid och rum, och då hade Josef sett så allvarligt på henne.

— Vakta sej väl barn lilla, sade han, så hon inte låter de där ta rå på henne en gång. Om hon kände så för en gammal hästakrake, va skulle hon då inte känna um de va en stackars liten sjuke mänska? Försök te kum ihåj me då hon ser de där röa för ögona, så har ja kanske gjot henne någe gott igen här i livet.

Ann-Mari tänkte på det, där hon satt denna morgon i aktern på båten och drog in reven. De talade inte mycket på mornarna, Josef och hon, det sparade de tills om kvällarna då de metade och sedan lade ut reven. Det blev god fångst denna morgon — fyra ålar flera stora mörtar och en hel del abborrar. Ann-Mari delade upp fångsten så Josef fick hälften — det var avtal. Han skaffade mask och hjälpte henne, hon höll reven och båda voro nöjda med arrangemanget.

När Josef satt Ann-Mari i land, nickade hon ett kort adjö och snodde i väg inåt hagen med ålarna slingrande om armarna och abborre och mört dinglande på en grenklyka. Framme på gården slängde hon hela fångsten i is-skåpet och sprang upp på sitt rum. Hon frös av dagg och morgonkyla och kröp med välbehag ned i den ännu varma sängen. Klockan

åtta, när Agusta kom med kaffebrickan sov hon som en sten och måste ruskas vaken. Agusta slog sig ner på sängkanten med sin kopp och ett livligt samtal utspann sig. Det var lite smånytt från socknen, som dryftades. Att nu skulle den gifta sej och den skulle få barn å de va väl ovisst om den usla karn inte gav sej å till Amerikan från alltihop. Agusta hade hört det.

Ann-Mari nickade allvarligt. Sådana historier visste hon många. Nu sist med Josef och hans far. Det fanns bra mycket lessamt i världen.

Ann-Mari lagade sig att stiga upp och Agusta masade sig ut med brickan. Ann-Mari hade just hunnit tvätta sig och borsta håret, då hon fick höra de gräsligaste tjut nerifrån. Det var Agusta, som gav hals, och Ann-Mari störtade utför trappan med hjärtat i halsgropen och hårborsten i högsta hugg. På gårdsplanen utanför isskåpet stod Agusta gallskrikande. I ena handen höll hon ett tomt mjölkfat vars innehåll tydligen omsorgsfullt hållts ut över hennes förkläde — i den andra slingrade en fet svart ål med livliga, eleganta rörelser. Vid hennes fötter låg en krossad tillbringare. Agusta var för rädd att släppa ålen. Hon höll krampaktigt i den, som trodde hon den var något sorts stöd, och samtidigt vrålade hon och spar-

kade högt och utan sin ålders värdighet med ena benet. Ann-Mari anade den andra ålen någonstans under hennes kjolar och sprang till hjälp. Men kommen halvvägs överväldigades hon så av skrattlust, att hon krökte hop sig som en mask med borsten för magen, och skrattade tills tårarna började rinna, stod maktlös och vaggande fram och åter, medan Agusta skrek som en besatt och ej var alldeles olik Lakoongruppen. Äntligen hämtade Ann-Mari sig så pass, att hon kunde ta ålen från Agustas hårda grepp, men när hon mötte hennes vilda blickar sjönk hon samman igen i en virvelstorm av skratt, dock hade hon så mycket sinnesnärvaro, att hon gav Agusta en ordentlig puff vilket hade till följd att denna dam stappade baklänges och kom att inta en mindre balettlik och mera värdig ställning. Där hon stått ringlade en grusig ål.

Ann-Mari kunde inte uthärda Agustas stela, stumt förebrående blick. Hon satte sig handlöst ned bland ålar och grus och porslins-skärvor och skrek av skratt. Agusta hämtade sig under tiden, så att hon fick talförmågan igen. Och det första hon sade med gravlik stämma var:

— Att inte Ann-Mari vet skäms!

Jo, Ann-Mari skämdes, men om det gällt hennes liv kunde hon inte hålla skrattet inne.

Med blicken stint fäst på Ann-Maris skakande gestalt gick Agusta åt köksingången till, så värdigt en medelålders korpulent dam kan åstadkomma, som företar sig att gå baklänges med ett mjölkfat i handen och som hållt flera liter mjölk över sig. I sin rättmätiga vrede över Ann-Maris oförskämndhet glömde hon grunden och orsaken till det hela — ålarna — och trampade rätt på en. Med ett hopp värdigt en olympiamästare höjde hon sig i luften, samtidigt med att det gällaste jordiska skri Ann-Mari någonsin hört bröt fram över hennes läppar. Så vände hon resolut ryggtavlan till och försvann snabbt och spårlöst i köket.

Mera död än levande kom Ann-Mari äntligen på benen, samlade in de förvildade stackars ålarna på nytt i isskåpet och gick in i köket för att trösta Agusta. Men Agusta hade låst in sig i sitt rum, bara några djupa snyftningar trängde till Ann-Maris lyssnande öra. Då började hon skämmas gruvligt över sitt beteende nyss och ångrade sin grymhet. Hon talade tröstande ord genom nyckelhålet, men rätt vad det var kom skrattet över henne igen, rösten började sväva och darra, och efter ett utbrott av hejdlös tyst munterhet smög hon sig upp på sitt rum igen och återtog sin avbrutna toalett. Den blev avbruten mer än en gång under fortsättningen. Ann-

Mari behövde bara göra den allra snabbaste, minsta lilla tankesnuddning åt Agusta och scenen nyss, så brast det löst igen. Till slut började hon läsa upp tio guds bud och vad är det, för att få tankarna riktade åt annat håll.

När frukostklockan långt om länge ringde trädde en hemskt allvarlig ung dam in i köket. Den rödgråtna Agusta slängde och slamrade med grytor och kastruller, så man undrade om spisen skulle kunna stå emot ett sådant bärsärkaangrepp. Inte en blick kastade hon på Ann-Mari, och långsamt fortsatte denna in till vardagsrummet där frukosten var dukad. Men Agusta måste in med gröten ändå, och då var det Ann-Mari som passade på. Med ett höll hon Agusta fast om midjan och bad så innerligt om förlåtelse, att Agustas kärleksfulla hjärta veknade och kapitulerade för stormningen.

— Lät bli me Ann-Mari! pustade hon, för Ann-Maris armar klämde som ett skruvstäd. Lät bli me flecka! Har hon inte haft nog spetakel å me?

— Inte spektakel Agusta, lilla sötnos! Inte kunde jag hjälpa att hon gav sej på ålarna eller att ålarna gav sej på henne. Och det såg så livat ut.

Här började Ann-Maris röst sväva igen och Agusta tittade litet misstroget på henne. Men

med en jätteansträngning tog hon sig samman och lyckades tvinga tillbaka skrattet.

— Jo, sa Agusta. Ja kan tänka me att de så livat ut. Men gå hon själv te issskåpet så oskyldi som ett lamm å slå opp mjölk i en brinnare så få hon si va hon säjer när sum att två di grömmeste leesta årma slingrar se ut om armarna på henni. Att ja inte dog på fläcken ä ett herrans välsignade under. Den ene tappte ja å han kråla kring benena på mej, å hadde ja inte lyft upp de ena, så vete väl gu vart han gett sej å.

Ann-Mari exploderade igen jämmerligt, men nu var Agusta så pass lugn, att hon kunde skratta med. Ann-Maris salvor smittade, och snart var Agusta lika illa därän som flickungen. Det var en glad förmiddag i prästgården.

— Om nån mänska hör oss så tror di väl vi ä tosia bägge två, sa Agusta till slut, när hon fick anden igen. Ät nu gröten Ann-Mari så ska ja... så ska ja... gå ut å plocka opp... opp... tillbri-i-iinnarn.

Och Agusta försvann kluckande och skroc-kande som en gammal höna ut på gårdsplanen, medan Ann-Mari så småningom fick i sig sin gröt.

Fram på förmiddagen cyklade Ann-Mari till stationen med ett brev till sin moster — ett brev som glödde av tacksamhet och diverse

lantliga nyheter. Men det brevet innehöll också en stor hemlighet, och när Ann-Mari skrev det hade hon mer än en gång tänkt sig noga för. För ingen människa ville hon tala om vad som stod i brevet, hon hade försett det med sex väldiga röda sigill och förslösat nästan en hel lackstång.

När hon kom till stationen gick hon genast in på expeditionen, där en tystlåten och butterskins levde och verkade.

— Godda! sa Ann-Mari. Finns de någ å stämpla i dag?

— De ligger en hög på bordet där, men skynda sig, tåget är här om fem minuter.

Ett av Ann-Maris favoritnöjen var att stämpla brev, och hon hade verkligen förvärvat sig en viss färdighet i konsten. Hur hon hunnit så långt i stinsens förtroende var en gåta för alla människor. Ingen hade nånsin fått ett vänligt ord eller ett tjänstvilligt svar från den mannen, och inte fick Ann-Mari det heller för all del, men hon fick vara därinne, hon fick stämpla breven och ibland tömma brevlådan, och hon gjorde allt med enorm viktighet och värdighet.

När hon stämplat buntade hon ihop breven, lade ned dem i postsäcken och rapporterade: »allt klart!» vilket renderade henne en grymtning till svar. Så marscherade hon ut på perrongen, där Åstrand gick och vankade,

fick nådigt tillstånd att hissa semaforen och fälla vägbommarna och slog sig sedan i ett ledigt samspråk med slaktarn, som stod och väntade på tåget.

— Ska han resa bort? frågade Ann-Mari.

— Nä, jag ska hämta en last me kor.

— Kommer di med tåget nu?

— Skulle göra de. Vill hon tjäna sej ett par tolvskillingar, Ann-Mari?

— De va klart de. Va ska jag göra då?

— Ess hon vill mota hem två kor så ska hon få en tolvskilling stycket.

— Det gör jag, sa Ann-Mari ögonblickligen. Nu kommer tåget.

Långsamt pustade det in, långsamt växlade och backade det, långsamt klevo passagerarna av och på, och långsamt satte det sig i gång igen. Slaktarn var redan framme vid kreatursvagnen, och en hel skock med pojkar voro med, ivriga att tjäna sig en slant. Stolt fick Ann-Mari sina två kor utportionerade, och med lite krångel och skrik fick hon ut dem på vägen. Som hon ävenledes skulle leda cykeln hade hon ett fasligt schå att hålla korna från havrefälten och klövervallarna utmed vägen, men med mycket skrik och mycket arbete så gick det, och efter en besvärlig halvtimme motade hon triumferande in dem på slaktarns gård, fick sina tjugufemöringar och

satte genast kurs på handelsboden för att omsätta dem i reela varor.

Därinne i den skumma, svala dagern, stod en klunga bönder och resonerade. Det lukade alltid så härligt därinne tyckte Ann-Mari — hon kunde stå där långa stunder och bara lukta. Det var en blandning av sill och fotogen, kalikå och snus, sirap och russin, läder och vagnssmörja, dricka och starka karameller. Hur länge man än stod där upptäckte man alltid någon ny doft i blandningen. I taket hängde de sällsammaste saker — från trätofflor och kättingar till sopskyfflar och klädstreck. Och i glaslådor på disken funnos outsägliga rariteter: små böcker att ha i fickan med kam och nagelpetare och mustaschborste på ena sidan och spegel på den andra, munspel i stiliga fodral — för alla de gånger Ann-Mari provat igenom dem! — pipor, munstycken, fina hårkammar och spännen, sidenband . . . å det går inte att räkna upp allt.

Och över allt detta härskade Kalson. Det vill säga, han ägde inte boden, för det gjorde Vidén, men han var ensam expedit och allsmäktig. Kalson hade skärt hår och var inte vacker. Men han var mottaglig för kvinnlig tjušnjingskraft, i alla händelser inte okänslig, och Ann-Mari och han voro de excellentaste vänner. Han hälsade henne denna dag med ett mildt leende och en graciös sväng på mössan,

som sedan placerades lagom på nacken och så mycket på sned som det gärna var möjligt. Bönderna nickade sävligt, ett par lite mer bekanta tog i hand och ett allmänt samtal utspann sig, vari Ann-Mari deltog på det livligaste. Hon satt på disken och vid hennes armbåge stod en hög bleckburk med klibbiga karameller. I denna bleckburk försvann alltsomoftast hennes arm, något obeskrivligt smetigt försvann därefter i hennes mun och en stund framåt hade hennes röst en dovy, grötig klang. Medan hon satt där fick hon plötsligt syn på en stapel halmhattar i ett hörn, hoppade ner och undersökte. De voro otroligt fula och smaklösa — styva, stela spräckliga hattar med form av bikupa och med taggiga brätten. Färgen var rödblågulgedeligrön. Och Ann-Mari fann dem underbara.

— Va kostar en sådan hatt, Kalson? frågade hon.

— Sextifem öre! svarade Kalson ömt.

Ann-Mari rev av sig sin egen vita linnehatt och tryckte ned en av de spräckliga på huvudet. Det gjorde gräsligt ont för hatten var inte fodrad invändigt och enstaka hårstrån rycktes av på det mest irriterande sätt. Men Ann-Mari fäste sig aldrig vid småsaker.

— Är den stilig? vände hon sig till Kalson.

— Förtsusande! svarade denne samvetslöse man.

— Då tar jag den. Här har han femti öre. Mer äger ja inte, så resten får han pruta.

Kalson övervägde ett ögonblick, tittade drömmande på Ann-Mari, tryckte så hatten fastare på hennes huvud så flera hårstrån rycktes av i farten och sade grandios:

— Ta den Ann-Mari! Eftersom dä hon! Här ska hon få en näve konfekt på köpet.

Med oefterhärmligt behag spottade han på fingern, rev av ett lagom stort papper från rullen, formade det till en fulländad strut och fyllde den ödslande, med de bruna, klibbiga som Ann-Mari redan gjort sin gom förtrogen med. Ann-Mari langade fram sina tjugufemöringar, varma och lite fuktiga av att så länge ha pressats i hennes hand. Och med ett:

— Tjänis Kalson, tack ska han ha! och nickar åt gubbarna försvann hon ut i solsteket igen.

På hemvägen passerade hon fattighuset. Det var väl då hon fick sin galna idé. Vid staketet stod Kari Malena, och Ann-Mari måste stanna och prata. Man försummade inte gärna ett samtal med Kari Malena. Inte för att hon var något särskilt snillrik eller rolig, men hennes sätt att tala var det vidunderligaste, Ann-Mari eller någon kunde drömma om. Hon var mycket gammal och alldeles tandlös, och när hon pratade guppade hakan upp och

ned, så att den ibland stötte mot nässpetsen. Därtill hade hon kluven gom vilket åstadkom en röst som ingen penna förmår skildra, och ingen mer än Ann-Mari härma. På samma gång hon talade svalde hon och fnös, vilket allt tillsammans åstadkom något så sällsamt i språkväg, att endast ett vant öra kunde alls uppfatta vad hon sade. Ann-Mari begrep henne utmärkt, tack vare ett noggrant studium, och Ann-Mari hade till en fullständig konst utvecklats i att härma henne. Alla byns barn försökte, men ingen lyckades som Ann-Mari. Och Ann-Mari lät heller aldrig ett tillfälle gå sig ur händerna att uppsnappa nya vinkar av Kari Malena själv.

I dag fick hon åhöra en lång förtvivlad litania om hur omöjligt det var att få kaffi i fattigstuga. Denna berättelse är från åren strax före kriget, så ransonering var ännu ett okänt ont. Kari Malena äskade kaffe mer än två gånger om dan och det fick hon inte. Och den usla tåren hon fick hade Hjältan spätt ut me klara vattnet för att få det starka själv så de var ingen smak på't alls. Hjältan var änka efter en soldat som hette Hjälte — därav hennes namn. Hon var en morsk och säker kärring, styv i nacken och regerade vilt i fattighuset, där hon var nån sorts föreståndarinna. I samma nu kom Hjältan ut ur huset, styrde kurs på Kari Malena och frågade barskt:

En rackarunge.

— Va står ho å dravler etter. Ann-Mari sa bare inte bry se um henni. Hon prater så mön lort jämt.

— Hm! sa Ann-Mari. Godda moster, ska I ha en karamell?

I den landsändan var det brukligt, att de yngre kallade de äldre kvinnfolken för moster, och Ann-Mari hade snabbt tillägnat sig detta bruk.

Hjältan räckte ut en ivrig hand, Kari Malena likaså och Ann-Mari delade rikligen med sig. När hon pratat en stund och avböjt en inbjudan att »titta in» i fattistugan tog hon adjö och cyklade äntligen hem. När hon kom hem hade planen mognat, och hon delgav den genast åt Agusta, som satt och läste »Såningsmannen» vid köksbordet.

— Agusta! sa Ann-Mari så fort hon hunnit inom dörrn. Vet hon va!? I morn anordnar jag cirkus för välgörande ändamål i hagen.

Agusta stirrade mållös.

— Å välgörenheten ska gå till å bju fattistugummorna på kaffe. Va tycker hon om de, säj?

Agusta var fortfarande mållös. Eller rättare sagt, hon förstod inte ett ord. Ann-Mari förklarade närmare:

— Cirkus förstår välan Agusta. Hon vet väl, att jag kan stå på ryggen på Svea å hoppa genom ett tunnband. De har ja gjort

många gånger å Agust i Kröken har hållit i tunnbandet. De ä ett fint cirkusnummer de, vill jag lova. Och så ska jag göra konster i trapetsen, de kan jag väldigt många, men i den ä Agust styvare så han får nog göra mest där. Å sen kunde jag ge en simuppvisning å hoppa från den där gamla alen Augusta vet som står nere ve ån. Å Rudel får vara pajas å Augusta ska sälja biljetterna.

Men nu hade Augusta samlat sig, och hon slog med båda händerna åt alltsammans, speciellt åt tanken att hon skulle sälja biljetter. Men Ann-Mari gav sig inte, hon pratade och pratade och tiggde och bad, och sannerligen slutade inte det hela med, att den beskedliga Augusta lovade sitta vid ett bord och sälja biljetter. Med detta löfte försvann Ann-Mari ut i bygden för att mobilisera sin hjälptrupp och de konstnärer, som skulle medverka till, att det hela bjöd på ett utvalt och underhållande program.

Samma kväll uppslogs på olika ställen i socknen anslag varå lästes med stora sneda, ömsom svarta, ömsom röda bokstäver:

PROGRAM

*vid den stora välgörenhetsföreställningen
å Cirkus Rudannolfi.*

1) Den världsberömda skolryttarinnan Esmerallda.

- 2) Konster i trappetts av underbarnet Tsuga.
- 3) Skrattretande pajaskonster av Klovn Rudolfi.
- 4) Simuppvisning och livräddning m. m. m. m. av den kända Iram.

Biljetter säljas vid ingången av madame Atsuga.

OBS!!!

Hela netoinkomsten går till bespisning av fattiga.

Kl. 2 e. m. Lokalen i prästens hage.

Entré för äldre 15 för barn 5 öre.

Att säga det detta anslag väckte uppmärksamhet är för lite! De flesta hade förstås sett, när Ann-Mari kom cyklande och satte upp det, och de flesta av ungarna hade redan från initierat håll hört glunkas om att något var i görningen. Den kvällen tiggdes det en hel del tioöringar av svaga föräldrar och det var mer än en av de äldre, som gärna skulle velat ge sig av på cirkus Rudannolfi dagen därpå, om det inte bara varit mitt i skördetiden och mitt i veckan.

I prästgården arbetades för högtryck. Ann-Mari var omgiven av en stab slavar, som lydte hennes minsta vink i hopp om fri-biljetter. Vad underbarnet Tsuga beträffar, bakom vilken genomskinliga signatur Agust i Kröken dolde sig, så gick det omkring med

händerna i fickorna och repeterade frivolter både fram- och baklänges, hängde på krokig arm i verandataket och höll på att skrämma vettet ur madame Atsuga, som kom gående utan att ana något ont, när det damp ner. Varpå underbarnet Tsuga hastigt förpassades utomhus under fribiljetternas stilla jubel. »Klovn Rudolphi» gick omkring och såg förskrämd ut, som en clown ska göra och den världsberömda ryttarinnan Esmeralda delade som sagt ut befallningar till höger och vänster och var i hög grad, vad man skulle kunna kalla mallig.

Den kvällen fick Josef lägga ut reven ensam, och dessutom blev han anmodad att infinna sig i så god tid på morgonen, att han kunde hinna hjälpa till lite med arrangemangen innan någon annan än Ann-Mari fanns uppe. Och det lovade han ödmjukt.

OM CIRKUSEN I PRÄSTENS HAGE

Klockan ett började redan åskådarna komma för att i tid försäkra sig om goda platser. Det var mest den yngre generationen i socknen representerad, men även en del äldre hade låtit förföra sig av det lockande programmet, och madame Atsuga insåg med bävan, att hon gjort det hon evigt skulle ångra, när hon åtagit sig biljettförsäljningen.

— Ja bler te spektakel å åtlöje för hela sockna, Ann-Mari! bad hon halvgråtande. Låt mej slippa ä hon snälle. När ja sir Alma Ros å Elin i Munkagår komma då vill ja helst be te få slippa ifrå.

Ann-Mari, som just var i färd med att dra på underbarnet Tsuga sin egen röda baddräkt och hade munnen full med knappnålar, skakade energiskt på huvudet. Men en blick på Agustas förtvvlade ansikte bevekta henne. Hon släppte ut alla knappnålarna över golvet, när hon nådigt sade:

— Nåja hon kan väl få slippa då, fast det är nedrigt att dra sej undan så här i sista stund. Dä kanske många, som har kommit hit bara för att få se Agusta sälja biljetter.

Det höll Agusta för mycket troligt, men vidhöll icke desto mindre sin begäran.

— Då får hon också gå ut och ta reda på Kila-Lilly. Hon ä visst styv i å räkna, å hon har bett så väldigt å få vara me. Men då får Agusta betala inträde i stället.

Agusta lovade beredvilligt.

— Ge sej av då! sa Ann-Mari. Nu ska jag sminka Agust.

Agust var en dröm i rentvättade fötter och ben, och med sin spinkiga gestalt skrudad i Ann-Maris röda simdräkt. Om livet hade han en gördel av grönt siden med paljetter på. Gördeln var något knölig och besynnerlig i skapnaden, men den var märkvärdigt lyckad, när man tar med i beräkningen, att den utgjordes av ett gammalt liv, som en gång tillhört fru Dammel under en avlägsen kokett period. Ann-Mari hade en dag funnit det i en lår uppe på vinden plus diverse andra ungdomligt vågade klädespersedlar, och denna lår hade hon nu samvetslöst gjort hemgång i. Där stod alltså Agust i sagolik prakt, utom det, att gördeln som sagt var lite knölig, till följd av ärmar och knappar och fjädrar och sånt, som listigt stoppats undan, och nu

grymt marterade Agusts midja. Men småsaker fick man inte fästa sig vid, det hade Ann-Mari en gång för alla inpräntat i de medverkandes hjärnor.

Nu skulle sminkningen vidta. Denna tillgick så, att Ann-Mari spottade på ett rött silkespapper och gnodde Agusts fräkniga kinder därmed, tills de fingo en klar rubinröd färg. Då steg hon baklänges och beundrade sitt verk. Sedan tog hon en kork, brände den på ett ljus och förde den över Agusts vita ögonbryn, varvid offret uppgav ett tjut, ty korken glödde ännu.

— Håll mun! sa Ann-Mari. Du dör väl inte å lite värme heller.

Agust teg.

De kolsvarta ögonbrynen gjorde sig stortat till Augusts eldröda hår, och sedan han med ett belåtet flin betraktat sig i prästens rakspegel åskade han även en lätt mustasch. Det beviljades emellertid inte av den enkla anledningen, att han var ett underbarn, och ej en gång underbarn ha mustascher vid elva års ålder.

Men kanske vi skulle ta den världsberömda skolryttarinnan Esmeralda själy i betraktande, medan hon ägnar sina talanger åt förskönande av clown Rudolphi. Om underbarnet Tsuga var en dröm, så var Esmeralda en vision! Sitt korta bruna hår hade hon under natten

haft upplagt i en oerhörd massa papiljotter, varför hennes huvud mest av allt liknade en ullig bagges. Om denna ull var lindat skära band av betagande verkan och hennes ögonbryn voro böjda och sotsvarta. Även ögonfransarna hade hon med frikostig hand kolat så, att hennes klarblå ögon liknade ljusa fjällsjöar i en ram av lava. Kinderna voro ymnigt begnidda med det röda silkespapperet och läpparna, som voro stora och röda nog förut, hade hon behandlat med lingonsaft. Ledsamt nog hade den flutit lite bredvid och på avstånd kunde fördenskull gott hennes mun ta upp tävlan med klocknegerns på Vernamo marken, vilket också Rudel med ett nervöst fnitter konstaterade.

Vad dräkten beträffar, var den kanske inte fullt överensstämmande med en skolryttarinns sobra elegans — snarare hade den en viss likhet med en balettdansös' i »Marouf». Långa, hudfärgade trikåer täckte hela benen. Det var ej silkestrikåer, som man kunnat vänta hos en så berömd dam, utan mera bastanta av Lahmans. Det kan väl ej anses indiskret att förråda, att dessa tättslutande hudfärgade en gång smyckat pastor Dammels mera gigantiska lemmar. Men de hade krympt till oigenkännlighet under tvätternas mångfald, så att de nu sutto som gjutna på Ann-Maris välformade ben. På fötterna hade hon

vita segelduksskor och benen voro lindade med röda sidenband. Överkroppen täcktes av en klart skär ylletröja utan ärmar, som Augusta ställt till hennes förfogande, och kring livet bar hon en ljusblå chiffongslöja — härledande sig från låren på vinden. Om halsen hade hon ett rött korallband — hennes eget — och om ena vristen ett tjockt armband av Amerika-guld, som Augusta fått från en bror i Dakota.

Hon var praktfull! Inget under, att den konstlöse Rudel och den lika konstlöse Agust flämtade av beundran och överraskning, när de fingo ögonen på denna uppenbarelse. Augusta tyckte för sin del, att det var oanständigt med så mycket ben, men Ann-Mari upplyste henne snart om seder och bruk hos högre konstnärinnor, och Augusta drog sig stukad tillbaka.

Den urkomiske clownen Rudolfi var ännu inte fullt färdig. Han företedde dock verkligen redan en ganska urkomisk anblick, och fick man lita på de skrattsalvor, som gång på gång undsluppo Tsuga och Esmeralda så borde hans framgång bli succésartad. Märkvärdigt nog var inte Rudel tacksam för detta. För vart förnyat munterhetsanfall hos underbarnet hotade han att rusa på detsamma för att klå upp det och totalt spoliera stassen. Endast Ann-Maris stränga varningar fick

honom att nöja sig med ursinniga blickar och knutna nävar.

Rudolfi var iklädd ett par grönrutiga byxor, som tillhört socknens fetaste karl. Hur Ann-Mari lyckats snoka upp dem och övertala änkan att låna ut dem visste ingen mer än hon själv, och hon aktade sig visligen för att berätta det. Men det hela var så enkelt. Egentligen var det Josef hon hade att tacka för detta fynd. När de vittjade reven i morse hade hon delgivit honom sin förtvivlan över att ej kunna få rätt på ett par lämpliga byxor till clown Rudolfi, och då hade Josef sagt, att just på vägen ner till båten hade han gått förbi Jonsetorp, och där hade änkan hängt ut till vädring sin för länge sedan avdöde mans kläder. Han kom särskilt ihåg, att han sett ett par förskräckligt stora grönaktiga byxor, som fladdrat i gryningsvinden. Ann-Mari släppte reven, fast den inte var mer än halv vittjad, bad Josef ro sig i land på andra sidan, hoppade ur båten och sade till honom att vänta. Med andan i halsen rände hon av åt Jonsetorp till, smög sig tyst som en ande över staketet, som skilde den lilla trädgården från vägen och ormade sig på indianvis fram mot klädstrecket. Där tog hon korn på de grönrutiga, som hon redan från första ögonkastet fattat en häftig passion för, fick behändigt ned dem i backen och försvann bak-

om en buske, just som änkan kom ut på farstubron med mjölkkrukan och skulle gå till lagårn. När hon, följd av katten, hunnit in i lagårn och stängt den ena halvdörren efter sig, tog Ann-Mari staketet i ett smidigt språng, gjorde en ful, men talande grimas åt lagårn till och lade i väg ner till ån med byxorna tätt tryckta till sitt bröst. När Josef fick se henne förändrade han inte en min, lade bara båten bekvämt till rätta för henne och rodde så snabbt över.

Och nu stod Rudel iförd de grönrutiga. Eller rättare sagt, han försvann i dem på gammalt känt clownmaner — baken hängde tom och lång ned åt knäveckan till, och benen lågo i veck som bälgen på ett handklaver. På fötterna hade han ett par gamla utgångna resårpjäxor, som tillhört pastor Dammel — de voro minst fem nummer för stora och slängde på det mest förtjusande sätt, när Rudolfi äventyrade ett steg. Kom därtill en gammal uttjänt bonjour — ävenledes tillhörig pastor Dammel — och en vit stärkt s. k. nattkappa, som ledigt flaxade vid var rörelse, så har läsaren klown Rudolfi fix och färdig för sin tjusta blick. Ann-Mari höll på att ge honom den sista smörjelsen i form av vetemjöl och lingonsaft, och satte sedan på hans huvud en gammal grönskande »körkehatt» — lånad av Niklas i Backesta.

Rudel var emellertid inte nöjd. Han sneglade avundsjukt på Agusts paljettgördel och Ann-Maris blåa slöja, och när han skuffades ut för att en bakväg bege sig ned till arenan, där han skulle roa den väntande publiken, så bar hans ansikte det historiskt traditionella Pajasuttrycket i så hög grad, att Augusta medlidsamt hejdade honom och frågade om han hade ont i magen. Så lidande såg han ut.

På den sig amfiteatraliskt höjande kullen, som på ena sidan begränsade arenan, hade åskådarpopparna samlat sig. Det var en illuster samling av den yngre ortsbefolkningen och, som sagt, några nöjeslystna äldre. Kila-Lilly räknade med stolthet 4:40 i kassan och Augusta tackade mer än en gång sin gud den dagen, att hon avstått från det ärofulla förtroendeuppdraget att sälja biljetterna.

Klockan var över två, och publiken började bli orolig. Då inträdde Rudolphi på skådebanan. Inte på sina fötter — det anstår inte en clown med världsrykte — utan hjulande så att byxbaken fladdrade och nattkappan flaxade. Publiken vrålade av förtjusning, och Rudel rodnade av framgångens berusning, men det såg ingen under vetemjölet. Ann-Mari, som i sällskap med Agust anlänt, stod bakom kulisserna — en tät albuske — och tillropade sin Rudolphi vilda uppmuntrans ord. Hon var stolt över Rudel, och Rudel hörde

henne, och Rudel överträffade sig själv. Han slog sig ned med stor högtidlighet på gräset och härmade ytterst naturtroget ett svin, där- efter stämde han upp en för tillfället komponerad visa, utan melodi och nästan utan ord, allt under det han stod på huvet. Den yngre delen av publiken höll på att explodera av hänryckning. Cirkusdirektör Lindelöv, alias skolryttarinnan Esmeralda, alias Ann-Mari, rev förtjust ett myggbett under triksåerna och gav underbarnet Tsuga en knuff:

— In me dej nu, Agust, å visa dej på styva linan! Kom ihåg att du gör tre frivolter meddesamma innan du går i trapettsen. Å så ska du göra me händerna som jag lärde dej nyss.

Ann-Mari förde sina av silkespapper och sot något kolorerade händer till sin lingonsaftssmetiga mun och gjorde den traditionella cirkushälsningen. Agust nickade allvarsamt, tog ett tag i paljettgördeln och frivoltade in. Publiken teg i andlös häpnad och cirkusdirektör Lindelöv log belåtet bakom albusken och sade för sig själv, att Agust var verkligen jäkla stilig. En cirkusdirektör behöver inte välja uttrycken. Han är sin egen stolta herre.

Solen brände, underbarnet Tsuga gjorde skäl för sitt namn, där det utförde hisnande bravurnummer i trapetsen, som hängde i en ek. Ann-Mari suckade av avund, när hon

följde sin för detta lärjunges vådliga framfart. Han stukade henne grundligt i akrobatik numera, men i ridning var allt Ann-Mari nummer ett ännu.

Måtte bara gördeln inte lossna! tänkte hon, när hon smög sig i väg neråt ån till för att se till Svea, som redan stod smyckad och färdig att värdigt bära sin härskarinna Esmeralda. Svea var det noblaste man gärna kunde få se i hästväg där hon stod. Ann-Mari hade kommenderat Josef att fläta svans och man på henne kvällen förut, och det hade Josef gjort. Han hade exercerat vid Skånska dragonerna, så han kunde sin sak — och i dag vällde Sveas yviga svans i vågor och böjningar, manen var krusig och — Ann-Mari nästan skrek av hänryckning — Josef hade smugit sig dit och ryktat henne *i rutor*. Hennes blanka bruna skinn glänste i solen och i rutor var hon ryktad — det var inget tvivel om det. Då fyllde en känsla av salighet Esmeraldas hjärta, hon lutade huvudet mot Sveas och tackade Josef i sitt sinne, så som väl aldrig en stalldräng förr blivit tackad.

På ryggen hade Svea Ann-Maris egen ljusblå filt med vita ränder — bukgjorden hade Josef skickligt dolt under en vit linnehandduk, som Ann-Mari med vandaliska händer rivit i remsor — det var också hennes egen — och huvudlaget var prytt med ljusblå och

skära sidenband och rosetter. Svea var magnifik. Ann-Mari grep om manen och svingade sig upp på prov — Svea fnyste och småtrampade och krumbuktade. Ann-Mari satt salig med sina smala skänklar och knän tryckta in mot den blå filten. Om hon bara haft en riktig sadel ändå, så hade lyckan varit fullständig.

Clown Rudolfi kom löpande med andan i halsen och byxbak och bonjour fladdrade efter honom.

— Ann-Mari! Ann-Mari, nu . . .

— Direktörn! rättade Ann-Mari strängt.

— Deriktön, nu ä Agust färdi å . . .

— Tsuga, rättade direktörn skoningslöst.

— Nu ä Tsuga snart färdi me sina konster

— va ska vi göra nu?

— Hjula runt banan, när applåderna tystnat å säj ifrån, att de ä paus.

— Pas????

— P-a-u-s. Sä j om!

— Pa-us.

— Dä bra. När du har skrikit ut de så säger du efteråt: Oppehåll i tie minuter! För dom begriper välan inte heller va paus ä. Sno dej!

Klown Rudolfi snubblade därifrån med sina resårpjäxor, som slängde ut och in och fram och tillbaka, som det föll sig. Hans direktör följde honom i raskt tempo. Underbarnet

Tsuga kom ut i manegen följd av smattrande applåder och ihållande bravorop.

— In me dej igen! sa direktörn, å bocka å tacka så där du vet me händerna.

— Skärpet faller åv å en nål sticker me mitt i ryggen! kved Tsuga.

— Håll i bak å in me dej bara! sade direktörn hårt.

— Men då kan ja ju inte göra så där me händerna.

— De gör desamma då. Håll i gördeln me en hann å kyss på den andra. Sno dej!

Tsuga for in igen, bugade och slog med sin lediga hand, medan han med den andra höll ett stadigt tag i sin bak.

— Klovnen in! sade direktörn, när Tsuga svetttdrypande kom ut igen, och Rudolfs hjulade och skrek, och publiken fann allt ganska gott.

Bakom kulisserna gav sen direktörn strikta order:

— Medan jag rider klär du av dej, Agust. Gördeln kan du lägga i busken här, och ta sen på dej ett lakan eller en handduk, som Augusta lovat komma ner med. Jag måste ha baddräkten vid simuppvisningen. Och du, Rudel, fortsatte hon till denne unge man, som nu kommit ut och stod flåsande som en flodhäst efter hjulandet — du går efter Sammel, som ska räddas. Han får ta prästens simbyxor å dom tar Augusta ned hit. Du ska

göra slutnumret, Agust, så du får ta bad-dräkten på dej igen sen. De kan inte hjälpas att den ä lite våt. De dör du inte av. För fram hästen, Rudolphi. Var i allan dar håller Axel hus? Har du sett honom, Agust?

Jo, Agust hade sett honom.

— Ta på dej någe å i väg efter honom. Se till att han tar piskan å repet med. Ja måste opp efter min barett, den hade jag så när glömt.

Ett ögonblick var allt den vildaste röra i ryttargången. Direktörn sprang, underbarnet Tsuga sprang och clown Rudolphi kunde inte få loss knuten, som Svea var bunden med.

Allting ordnade sig dock. Visserligen tog pausen tjugu i stället för tio minuter i anspråk, och publiken började med diverse vrål ge sin otålighet till känna. Då red skön Esmeralda in, en syn så praktfull, att ingen som såg den någonsin skall glömma den. Till hennes redan förut beskrivna härlighet kom nu en »barett», som hon själv älskade att kalla den — bestående av en flat gammal röd filthatt, hittad i låren på vinden, och från den hängde en stor svart strutsplym, tagen — o ve dig, Ann-Mari! — från fruns finaste vinterhatt. Baretten satt käckt på sned på Esmeraldas lockar, och så vidunderligt storartad var hon, där hon i sträckt trav red in på den rutiga Svea, att ett spontant hurrarop

bröt ut från publiken. Augusta, som ända hitills med en viss skepsis sett det hela, blev för en gångs skull fullkomligt knäckt.

Efter ett par varv kring arenan försvann Ann-Mari bakom albusken, men om en minut trädde en ny figur ut. Det var Axel, femton år gammal och anställd som stalldräng på cirkus Rudannolfi. Han var iförd en vanlig svart kostym — hans konfirmationsdito — och på huvudet bar han en mössa med guld-rand. Att guldet var papper fanns det inte en själ som märkte. I ena handen höll han en lång piska, bestående av en smal rönnslya, försedd med ett snöre, och i den andra ett tunt rep. Publiken undrade hörbarligen vad han skulle på arenan å vikta sej för! Då travar Ann-Mari in igen, Axel går fram, fäster repet vid Sveas tygel, ställer sig sedan i mitten och klatschar på den rutiga gångaren. Svea blir ursinnig över detta bemötande, hon guppar och slår med sin stadiga bak, hon slingrar och vänder, men kommer ingen varl för repet i betslet. Ann-Mari grenslar henne som en valkyria och väntar, milt leende, på att den eldiga araben ska lugna sig. Svea har varit med om detta förr, hon resignerar så småningom, och nu börjas den egentliga cirkusen. Medan Axel håller hästen i ett skumpigt trav, lindar Ann-Mari, förlåt Esmeralda, handen om Sveas man, och svänger

sig sedan ledigt och lätt av och på ryggen. Banan runt går det. Hon flyger av som en liten fågel, studsar i marken, och sitter ögonblicket därpå grensle över ryggen igen. Det är ett under! Ungarna skrika och de äldre jämra sig. Augusta drar så hårt i gräset hon sitter på, att stora tussar följer med i greppet. Efter tre varv uppger Esmeralda ett kort rop och Axel stannar karusellen, medan Esmeralda ler och kysser med händerna och låter Svea piaffera. Så rider hon ut i manègen, ut i ryttargången, för att torka av sig svetten och flåsa ut lite. Där står Agust och grinar — han har dragit av sig den röda baddräkten och är nu endast klädd i det gröna paljettlivet, vars långa ärmar hänga långt utanför händerna. Annars naken som gud har skapt honom, och på hans magra pojkbröst kan man räkna vartenda revben.

— In me tunnbandet! ropar direktörn, och Axel går majestätiskt in med en stor blomster-sirad ring, genom vilken Ann-Mari ska hoppa. Innan hon rider in igen kastar hon en sökande blick omkring sig. Bra! Där stod Sammel och stekte sig i solen klädd i prästens randiga simbyxor. Allt var klart. Inne på arenan står Axel med tunnbandet. Han tycker sig förmärka en viss oro bland åskådarna. Han hörde nyss en vagn rulla, men sätter inte oron i samband härmed. Så kommer Ann-

Mari virvlande. Hon slänger repet till Axel, som fattar det, hoppar så upp på Sveas breda rygg och står vinglande och osäkert banan runt. Rudel knixar in, tar tunnbandet och håller upp det för sin direktör att hoppa igenom. Men just som hon ska ta språnget märker hon en häftig rörelse bland publiken, tittar upp och — står jämmerligt på huvudet i marken, just som tunnbandet faller från Rudels skräckslagna händer och repet ur Axels.

På backen stod nämligen prästen, prostinnan och frun, i stum häpnad stirrande på det sällsamma skådespelet. När Ann-Mari vågade lyfta ögonen, såg hon cirkuspubliken i vild förvirring försvinna utåt ängarna till. Det sista hon såg av sitt trogna folk var underbarnet Tsugas flyende paljetter och clown Rudolfis viftande bonjourskört. Kvar på valplatsen funnos endast skolryttarinnan Esmeralda och den rutiga Svea, som förnöjt muggade gräs och gav katten i cirkushästens törnbeströdda, men ärofulla bana. Ann-Mari låg stilla, men när frun sakta kom emot henne försökte hon resa sig. Sen minns hon inte mer än en vansinnig smärta i armen, och att det blev svart omkring henne.

Ingen mer än Agusta såg resten. Hur frun böjde sig ned över det vitnade barnansiktet, där silkespapperets hektiska rodnad glödde, hur hon mycket varsamt lyfte upp hennes

huvud i sitt knä och strök undan de fuktiga hårslingorna, som glidit fram under baretten. Så böjde hon sig ned och kysste henne, medan pastor Dammel stod bredvid och såg fundersam ut.

— Det är bäst du bär in henne, sade hans hustru. Hon har nog slagit sig, när hon föll. Antagligen har hon brutit en arm eller något annat den här gången.

Pastorn tog henne varsamt i sina armar. Han kunde inte återhålla ett svagt leende, när hans ögon föllo på de långa benen i de hudfärgade triksåerna, som hängde över hans arm. Det var, när han lyfte upp henne, som de sågo att vänstra armen troligen var avbruten. Den hängde så underligt slankig och lös, och ett stönande undslapp Ann-Mari, då de rörde vid den. När pastorn lade ned henne på soffan i vardagsrummet kom hon till sans igen och såg upp på honom med en förskräckt blick:

— Var inte ond, farbror! viskade hon. Jag har fått in fyra å förti till fattihuset.

Pastor Dammel log lite, han log verkligen mot henne och sade:

— Ånej, Ann-Mari. Jag är inte ond. Jag förutsåg aldrig en cirkus, annars kanske jag hade tagit ditt löfte angående den också. Har du mycket ont i armen?

— Ja, förskräckligt. Såg farbror, att jag stog på Svea?

Jodå, det hade han sett, och när frun i samma ögonblick kom med ett glas vin till Ann-Mari, uttalade även hon sin stora beundran. Och lilla brutna ryttarinnan Esmeralda log ett lyckligt leende med vita, smetiga lingonsaftsläppar, och försökte låta bli att jämra sig.

På kvällen kom en doktor och drog armen i led. Den var bara vrickad.

Det var slutet på cirkusen i prästens hage.

HUR ANN-MARI BLEV AV MED SIN RIDHÄST

Det var ett visst behag att gå omkring som en lidande hjältinna med armen i band. Tack vare olyckshändelsen slapp Ann-Mari rätt lindrigt ifrån det ovett hon annars med ganska stor säkerhet fått över sig — nu var hon hjälplös, som en liten baby, och ingen hade hjärta att säga många hårda ord. Agusta kammade och klädde henne om morgnarna, och det är ovisst, vem som tyckte det var roligast, Ann-Mari eller Agusta. En rundlig tid tog det emellertid alltid och många glada skrattsalvor hördes från rummet.

Förmiddagarna tillbringade Ann-Mari vanligtvis nere vid ån, liggande i båten eller på gräsmattan. Svea hade en ljuvlig tid — hon gick i lugn och ro alldeles inpå näsan på sin plågoande och njöt av dennas vanmakt. Ann-Mari gjorde fula gubbar åt henne, men det bekom inte Svea ett smul. Och Ann-Mari vände sig på andra sidan för att slippa se henne,

Ibland kom Rudel och gjorde henne sällskap, ibland Agust och varje eftermiddag klockan sex lade Josefs båt i land. Då hoppade Ann-Mari försiktigt i och så rodde de över till andra sidan till en bra abborrvik. Där metade de och talade viskande med varann, för Josefs abborrar förstod sig ju inte på prat. Strax före åtta rodde Josef henne över igen och Ann-Mari uppenbarade sig lagom till kvällsvarden. Sen var det husandakt och sen gick man i säng lite var. Ann-Mari fick sköta sig själv rätt mycket denna tid — dels hade hon ferier och dels hade pastor Dammels främmande. Förutom pastorns mor även fruns bror. Prostinnan Dammel, född Silfverkloo, hyste ju en avsky så innerlig för Ann-Mari, att alla med glädje såg flickungen försvinna efter vart mål och inte dyka upp igen förrän till nästa. Fru Dammel kände ett litet styng i hjärtat ibland, när hon såg Ann-Mari slinka bort till ensamhet och kontemplation så fort tillfälle gavs — det var något sorgset i flickans ögon, som hon inte kände igen — men det var bättre att ha henne ur sikte än veta henne utsatt för prostinnan Dammels ständiga gnat och ovänlighet.

— Om jag kunde begripa vad flickstackarn har gjort mor? sade hon en gång till sin man. Men han visste inte mer än hon och in-

tresserade sig inte nämnvärt för det heller. I hemlighet nästan delade han och förstod fullkomligt sin mors antipati för Ann-Mari. Han betraktade henne mera som ett kors än något annat, och det var troligen bara för sin hustrus skull som han överhuvud taget tålde henne i huset. Han tyckte inte om barn, var nästan rädd för dem, och Ann-Mari hade på intet sätt fått honom att ändra åsikt. Hon hade en förmåga att irritera och oroa honom, och ett sätt att fråga om de mest besynnerliga saker, som gjorde, att han alltid var på sin vakt, när hon fanns i närheten.

Han saknade absolut allt sinne för humor, pastor Dammel, och det var nog det, som fattades honom i umgänget med Ann-Mari, vilken var mycket begåvad på det området.

Vad fru Dammels bror beträffar så tyckte han teoretiskt inte illa om Ann-Mari. Han hade ogement roligt åt alla hennes påhitt och njöt av hennes slagfärdiga svar, men han var också lite rädd för henne. Hon hade en obehaglig förmåga, att se rätt igenom en, tyckte han, och ett sätt att se mistrogen ut ibland, som kunde göra en människa alldeles ursinnig. Han tyckte inte hon var odelat ful — hon var förbaskat lustig med sina stora illmariga ögon och sin stora röda mun och det där raggiga håret, som slängde kring huvudet. Det var rasande roligt att retas

med henne, men det var farligt — hon gav alltid igen på ett så fördömt obehagligt sätt. Han kunde nästan rodna ännu så gammal han var, när han tänkte på vad hon sagt här om dagen vid middagsbordet. Doktor Didrik var trettiofem år, filosof och sin systers ende bror, och han var en levnadsglad herre, som ingalunda förhastat sig med studierna, utan tagit god tid på sig vid universitetet. Nu hade han på sin systers enträgna inbjudan slagit sig ned här för ett par månader och började se sig om efter något att fördriva tiden med i denna stilla vrå. Han hade också redan inlett en lätt flirtation med en ung dam ute i byn, som varit uppapperska på hotellet i Växiö, och som inte var oäven. Vid middagsbordet en dag hade pastorn frågat sin svåger:

— Vad tog du dig för i går kväll, John? Jag kom hem så sent från Boarp, att ni hade lagt er allesammans.

— Hm ja, jag minns inte så noga! svarade doktor John lite svävande. Jag satt och läste, tror jag.

— Nähä! sa Ann-Mari med en föraktfull blick. För farbror var i skogen hela eftermiddagen med Tilda i Västergårn.

Det blev ganska tyst vid bordet ett ögonblick, och prostinnan Dammel född Silfverkloo var så nära att fnittra, som hon nånsin varit

i sitt ärbara liv. För första gången såg hon på Ann-Mari med en nästan gillande blick, men Ann-Mari förstod att hon trampat i klaveret och rodnade förskräckligt. Och den olycklige farbror John muttrade något ohörbart mellan tänderna medan pastor Dammel dödyst slevade i sig sin soppa. Hans fru kvävde med framgång ett skrattanfall och stirrade stelt på bordduken.

Efter middagen gick Ann-Mari fram till doktor Didrik där han stod ensam ute på gårdsplanen.

— Farbror! sade hon. De var fånigt av mej att säga de där om Tilda. De var nästan som om ja hadde skvallrat, å de brukar ja inte göra.

Doktor Didrik nickade kyligt och vände henne ryggen. Så nu var väl han hennes ovän också, tänkte Ann-Mari sorgsen.

Ett par dagar därefter vid postdags slog blixten ner. Just som förmiddagskaffet skulle drickas kom Ann-Mari hem med posten. Hon hade med bävan sett ett brev till pastorn med hennes mosters stil på kuvertet, och hon kände på sig, att här var svaret på hennes egen hemlighetsfulla skrivelse. Medan de alla sutto vid kaffebordet i bersån och läste sin post öppnade prästen brevet, läste, och slog handen i bordet, så alla förskräckt tittade upp.

— Men detta är väl ändå bra starkt! bröt han ut. Ann-Mari, har du mist förståndet?

— Nej! sade Ann-Mari stilla. Är det om Josef?

— Jo man skulle kunna säga det! Jaså, du smyger bakom ryggen på oss och umgås med socknens sämst kända individ. Du är verkligen ett mönsterbarn, en liten from juvel i sin prydno! Där har du hennes stränga rätt-rådighet, som du alltid kommer med, Elin!

Alla sutto tysta och förfärade. Frun själv vart så blek, att Ann-Mari sprang fram och tog om henne.

— Hör inte på honom, tant Elin — hör på mig först! Jag kan inte tro, att moster skrivit så till farbror, som han säger nu — jag förklarade allt så noga för henne, och hon brukar alltid begripa så bra. Vänta — detta vid en häftig rörelse av pastorn — vänta farbror! Låt mig tala om alltsammans.

Ann-Mari satte sig på kanten av en stol, och med sitt blossande ansikte vänt mot frun berättade hon alltsammans. Om hur hon sprungit efter Svea, om hur hon funnit en främmande man stående på sin metplats, om frågorna och svaren och till sist Josefs egen historia. Hon förstod inte själv hur underligt den gjorde sig, denna vilda ohyggliga tragedi, där den flöt ur hennes barnamun och med hennes barnaspråk. Hon visste inte själv hur patetisk hennes blick var, hur låg och fylld av medlidande hennes röst — hur levande

hon tecknade för dem alltsammans: den hårde fadern, den stackars lilla puckelryggiga Emma, som slet och trälade som en hund, alltid vänlig och glad, alltid färdig att hjälpa och träda emellan, och Josef, som ville skydda henne för hugg och slag. Hon visste inte själv, att hennes lilla ansikte led igenom allt, att hon omedvetet gjorde gester som förtydligade det hela, och när hon kom till hur Josef sprang fram med yxan och höjde den, stod hon upp med lyfta händer och blixtrande ögon.

När hon slutat var det så tyst, att de hörde bladens prassel i bersåhäcken, och stora tårar sköljde utför fru Dammels ansikte. Ja till och med prostinnan Dammel född Silfverklootorkade förstulet ögonvrån, och pastorn satt med sänkt huvud. Endast doktor Didrik såg Ann-Mari rätt i ögonen och nickade mot henne:

— Bravo, tösunge! Jag skulle önska mig dig till advokat, om jag en gång överträder lagens bud. Jag tror sannerligen jag avundas din Josef!

Fru Dammel sträckte med en impulsiv rörelse ut händerna och drog flickan till sig.

— Lilla Ann-Mari! sade hon endast och hennes röst var bruten.

— Nå vad sa du till Josef, när han berättat alltsammans? frågade doktor Didrik.

— Jag sa — jag sa — att jag skulle ha gjort på samma sätt själv.

— Men lilla barn! sade fru Dammel och höll henne hårdare in till sig — det menade du väl inte? Att du skulle kunnat döda en människa?

Ann-Mari stod tyst en stund. Det syntes, att hon kämpade med något.

— Jo, tant Elin, kom det så. Jag tror, att jag skulle ha gjort detsamma som han om jag kunnat. Jag vet det förresten! Minns tant det där slagsmålet på Yernamo marken, som jag var med om?

En nick och ett svagt leende från fru Dammel.

— Jag ska tala om hur det var med det, så förstår tant, att jag säger sant.

Och så berättade hon om den blinda hästen, om Niklas, fast utan att säga hans namn, om sin vilda kamp med den galne mannen, om Rudel, om hur hon kände det. Och åter drogos de alla med av hennes röst, hennes ord, hennes fasa. Och när hon med darrande läppar vände sig mot fru Dammel och frågade:

— Säg, tant — är inte jag en sådan, som kan bli mördare? — då förstod fru Dammel för första gången kanske, att ett barn kan lida, kan plågas av skam och sorg lika väl som en vuxen människa. Hon förstod med ens, att här var ett litet människofrö, som

i veckor och dagar gått och burit på något, som var för tungt för en sådan liten en. Hon hörde, att det var rösten hos en mycket plågad, som frågade och hon såg med nya ögon på det smutsiga, förtvivilade lilla ansikte, som hon dragit in mot sin axel.

— Lilla Ann-Mari! sade hon. Lilla välsignade Ann-Mari!

Bara det sade hon, men Ann-Mari förstod. Hennes ögon lyste upp, med en snyftning böjde hon sig ned och kysste »fruns» hand och i hennes hjärta sprang upp en gränslös kärlek. Så slet hon sig loss och for därifrån. Ned till ån, till gräset under alen, där hon och Josef träffats, och där grät hon länge och grundligt, men med gladare hjärta än hon haft på länge.

*

Uppe i bersån dryftades noggrant denna fråga, som var så lite vardaglig, men nu plötsligt kastats över dem och fordrade en lösning. Ann-Maris moster skrev, att hon häromdagen fått ett brev från sin systerdotter, som på det högsta både upprört och förskräckt henne.

»Jag medsänder en del av hennes brev så att pastor Dammel själv kan bilda sig ett

omdöme.» Och ett par ark av Ann-Maris brev följde också mycket riktigt med:

— Moster lilla, skrev hon med stora sneda bokstäver och en stavning, som kom pastor Dammell, såsom hennes lärare, att bäva:

»Josef är inte alls som någon mördare å du förstår nog också det nu, när du läst min beskrivning av mordet. Han är så snäll, men han ser så blek och lessen ut. Ingen vill ta honom till dreng för alla vet, att han slagit ijäl sin morbror och småungarna skriker bara dom ser honom. Och ingen vill tala me honom en gång. Mer än jag. Han vill så gärna till Amerika, men han har inte mer än ett par hundringar, säger han, de betyder tvåhundra kronor. Älskade lilla mostermor, kan inte jag få hjälpa honom att resa till Amerika? Du vet, att du lovat mig en ridhäst, när jag konfirmeras. De blir inte förrän om två år, men de gör välan ingenting. Om du ville låna honom till exempel tusen kronor i stället så bryr jag mej ingen ridhest om. Jag kan få rida på Alberts som jag har gjort förr när han inte är hemma. De går pricis lika bra. Du kan vara seker på att du får pengarna tillbaka för Josef vill bara låna. Han vet inte alls om att jag skriver, men o vad jag hoppas att du säger ja. Du kunde skicka honom pengarna anenymt. Gör det, lilla rara älskling — om du kände Josef

skulle du förstå hur synd de är om honom. O, moster han är så blek och lessen. Svara snart.

Ann-Mari.»

— Lilla Ann-Mari! mumlade fru Dammell igen, när hon läst det.

— Nu skriver hennes moster och ber, att genom mig få reda på om saken förhåller sig så som Josef relaterat den för Ann-Mari, sade pastorn. Och vill också veta vad slags karl han är.

— Nå? frågade doktor Didrik. Hurdan människa är det?

— Uppriktigt sagt, sade pastorn lite förlägen, så vet jag inte mycket om honom. Mordet skedde innan jag kom hit, och han satt redan i fängelse då. När han kom ut förra året och kom hem, var han hos mig på pastorsexpeditionen för att lämna sina papper. Jag talade med honom då, men fann honom vara en butter och inbunden människa. På mig verkade han närmast lömsk och osympatisk. Sedan försökte jag vid upprepade tillfällen att komma i kontakt med honom, men han har ständigt dragit sig undan alla närmanden, och jag vet mycket litet om honom. Av folket här har jag hört, att han alltid under sin uppväxt gjort sig känd som en hederlig, men ytterst häftig natur, på intet sätt omtyckt. Han höll sig alltid ifrån sina jämnåriga och gick sina egna vägar. Det är

allt jag vet, och troligen också allt jag får veta.

— Ann-Mari tycks ha kommit honom lite närmre in på livet, sade doktor Didrik torrt. Om du vill ska jag försöka komma till tals med honom — han kanske blir öppenhjärtigare mot en främling.

— Du kan ju försöka. Men jag spår dig ett brutalt svar eller inget alls.

Därmed var frågan slutdebatterad för den gången. Men doktor Didrik spankulerade nedåt ån till, för att se om han kunde få syn på Ann-Mari. Och det fick han snart nog. Hon satt i båten med sin obeskrivliga 50-öres hatt på nacken och skrattade åt Rudel, som försökte spela munspel, men bara lyckades få fram några meningslösa, släpande toner.

— Du ä dum! hörde han henne orera. Du ska basa begriper du välan. Du ska trycka tungan mot spelet å så ska du släppa den me ett tag. Fort begriper du om de ska vara polkett å långsamt om de ska vara vals. Ge hit'et!

Rudel tog spelet från sin breda mun och räckte det till Ann-Mari, som först kritiskt tittade på det, bankade det mot knät och sen förde det till munnen. Hon böjde ned huvudet så djupt, att hon kunde nå att hålla det i vänstra handen, som var i band, och

så klämde hon i med en polketta, så det ryckte i benen till och med på den sävlige doktor Didrik.

— Jäklar i de du Ann-Mari! ropade han, glömsk av sin ställning som lyssnare. Du kan spela du så man vore färdig att ränna till logen å dansa.

Rudel höll på att ta överbalansen och trilla i ån i förskräckelsen, och Ann-Mari kom i ett sådant skratt åt hans häftiga sprattel, att hon alldeles kom av sig med spelet. Doktor Didrik betraktade henne med förbluffade blickar. Hon var ta mig tusan den besynnerligaste unge han sett. Ena minuten var hon »la grande tragedienne» och kom dem allesammans att gråta nästan — den andra satt hon i en båt med en bonnunge och spelade munspel och skrattade så hon vred sig, fast hela ansiktet var förgråtet. Men kanske barn är såna! tänkte han med en ungarls hjälplöshet.

— Hör du Ann-Mari! sade hansedan artigt. Har du tid att tala några minuter med mig? Ensam.

— Jaa då. Ska de vara genast?

— Ja tack, om du har tillfälle.

Denna utomordentliga artighet förbryllade Ann-Mari, men hon gav i alla fall Rudel order att försvinna en stund.

Doktor Didrik steg i båten och satte sig på roddartoften.

— Ann-Mari! sade han. Tror du, att du skulle kunna be Josef, att jag fick tala med honom i morgon?

Ann-Mari stirrade oförstående.

— Jo ser du, din moster vill veta lite närmare besked om vad för slags karl han egentligen är, och det förstår nog en stor människa bättre än en sån där liten jänta som du. Därför skulle jag vilja tala lite med honom, om du tror att han går in på det.

— Josef gör allt vad jag ber honom om, svarade Ann-Mari allvarligt.

— Stackars kar! sade doktor Didrik med uppriktigt medlidande. Men skulle du då vilja be honom, att jag fick tala några ögonblick med honom i morgon.

— Farbror behöver inte vänta till i morgon, sade Ann-Mari. Hur mycke är klockan?

— Hon är två.

— Om farbror kommer hit en kvart över sex i eftermiddag ska Josef vara här.

— Det var bra, tack ska du ha.

Doktor Didrik steg ur båten, men när han kommit i land vände han sig om och sade:

— Ann-Mari! Vet du vad? Du är det enda barn jag sett, som jag skulle önska vore mitt. Och det vill förbaska mej inte säga lite. Det är ruter i dej!

Ann-Mari blev blodröd och svarade just ingenting, men hon undrade för sig själv

över, att hon börjat älska två människor i dag. För hon trodde nästan, nej, hon var riktigt säker på, att hon älskade farbror John Didrik också.

*

Hela eftermiddagen låg Ann-Mari i trädgården och rensade ogräs. Hon fick tio öre sängen, och hon gnodde för brinnande livet. Hon tyckte mycket om att förtjäna pengar, men så fort hon fått dem gav hon sig i väg till Kalson och köpte upp dem till sista öret. Hon hade fått en sparbössa i julklapp av prästen, och i den hade hon under årets första vecka lagt ned sjutton öre. Ingen kan beskriva hur mycket dessa sjutton öre plågade henne, där de lågo till ingen nytta, och det värsta var, att hon mänskligt att döma aldrig skulle få se dem mer, ty sparbössan var ett rödmålat gipsäpple och måste slås sönder för att man skulle kunna komma åt skatten i dess inre. I timmar hade Ann-Mari suttit med en kniv och försökt peta ut pengarna igen genom öppningen, men fåfängt. Springan var så eländigt smal, och så satt det en lapp för därinne också. Aldrig mer skulle Ann-Mari låta lura sig att använda sparbössa.

Nu jobbade hon hårt för att få förtjänsten upp till femtio öre innan klockan blev sex.

Det gick långsamt med bara en hand, och hon blev så trött i ryggen, att hon kunde skrika, men det kunde inte hjälpas. Femti öre i dag å femti öre i morron, tänkte hon, så har jag till ett bra munspel.

Strax före sex blev hon färdig med den femte sängen, och smutsig och jordig som hon var, störtade hon ned till ån för att få tag i Josef och i tid underrätta honom om vad som stundade. Hon visslade, när hon kom ned till den vanliga mötesplatsen — en hemlighetsfull vissling med tre olika långa signaler — och strax därpå sköt Josefs båt ut från andra stranden. Det där med visslingen var Ann-Maris påfund, och hon njöt var gång av dess tjusning lika mycket som första gången.

— Josef, sade hon, när han lade i land. I kväll blir det nog ingen metning av.

— Jaså inte då, sade Josef lugnt. Varför inte då då?

— Nä, för de ä en herre som vill tala me Josef.

— Mä me? Josefs ansikte, som var så lugnt och milt alltid i Ann-Maris sällskap blev med ens slutet och hårt. Bakom vart ord av en främling vädrade han ovänlighet eller nyfikenhet, och han var så skygg för folk, att han gick långt ur vägen bara han såg någon komma emot sig. Och nu ville en herre tala med honom.

— Vem ä dä, Ann-Mari? frågade han.

— Det är farbror John Didrik, fruns bror. Han ä mycke snäll, Josef, å han vill bara tala me Josef lite för å höra hur han tänker ha det med sin Amerikaresa. Jag tycker väldigt mycke om honom, Josef, å har lovat säkert, att han ska få tala me Josef. Han kommer hit nu om ett par minuter. Han är så snäll, Josef, å han tycker bestämt inte heller om prästen.

Detta var en ljuspunkt för Josef, som hyste en ytterst lindrig sympati för pastor Dammel.

— Ja ska nog låtan få tala me me, sade han. Men ja tycker inte alls dä rolit.

— Han kommer oppi hagen nu, sade Ann-Mari. Prata me honom nu Josef, som om de vore jag.

Josef log lite och nickade, och Ann-Mari gav honom en uppmuntrande grimas just som doktor Didrik kom fram till dem. Ann-Mari sade:

— De här ä Josef Andersson, farbror John. Han vill gärna tala med farbror! Och så vände hon av i galopp uppåt hagen till, men hon hann i alla fall se, att doktor Didrik räckte ut handen åt Josef, och hennes nyfödda kärlek slog djupare rötter med en gång.

— Han ä en prick, farbror John, tänkte hon. Det handslaget glömmmer inte Josef i första taget.

I båten satt doktor Didrik mitt emot Josef. Han tyckte om karlens utseende från första stund. Och Josef kände ännu med värme i hjärtat den kraftiga handtryckningen.

— Har Ann-Mari talat om för Andersson vad det är fråga om? frågade doktor Didrik genast.

Vid Josefs nekande svar myste han av belåtenhet och såde skrattande:

— En sak äro vi nog överens om från början, vi två, att Ann-Mari är makalös.

Josef såg upp och log. Och när han log blev hela hans ansikte ljust. Hans grå ögon skimrade till ett ögonblick och hans kraftiga vita tänder glimmade.

— Hon ä dä bästa sum finns, svarade han, och hans röst fick en oväntat mjuk och öm klang.

Efter den inledningen gick det lätt att tala. Doktor Didrik hörde sig för lite om Josefs planer och funderingar för framtiden och berättade förmiddagens händelser. Josefs ansikte blev mörkrött, när han hörde om Ann-Maris tilltag att skriva till sin moster. Det skälvde lite om hans mun, när han sade:

— Hon ä allt va gott ä — Ann-Mari. Å ja har bara gjot henne sorg. Vet doktorn, att hon går å sörjer över nu, att hon nog själv sulle kunna mörda. Hon tänker knappt på annat å hon talar om de me me iblann, så

de värker i me å höra henni. Hon ber me berätta precis hur de kändes, när ja sprang på mårbrå me yxen, å när ja gjot de sitter hon tyst länge å ä så bleke. Sen säger hon: Precis likadant kände ja de, när han slog hästen å ja sprang på honom. Ja kanske mördar en dag också, Josef. För att ja inte kan låta bli.

Doktor Didrik teg med allvarsamt ansikte.

— Den sorgen glömmet hon nog. Jag vet, att hon går med några konstiga funderingar, men min syster ska tala vid henne. Det är ett besynnerligt barn — så vild och full av rackartyg och de galnaste upptåg och ändå så förunderligt känslig. Men det var inte om henne vi skulle tala nu. — Alltså. Andersson tror sig om att kunna slå sig fram i Amerika och önskar komma dit snarast möjligt?

— Ja, de vore nock de bästa. Här himma vill ingen ha me i tjänst å ja kan ju en del som kan bli te nötta därute. Ja fick lära te skomakare på fängelset, hästar kan ja sköta å stark ä ja, så nog slår ja me fram.

— Nå, då tror jag nog att vi kan anse saken för avgjord. Ann-Maris moster vill gärna hjälpa. Och Andersson vet ju att det är på Ann-Maris ridhäst han ger sig av. Någon effektivare sporre tror jag väl knappt han behöver för att göra sitt allra bästa därute.

Det arbetade i Josefs ansikte, och det var knappt han fick fram rösten till svar. Men doktor Didrik klappade honom på axeln till en tyst försäkran, att han visste svaret ändå, och efter ytterligare några lågmälda frågor och svar var samtalet till ända. Det hade knappast tagit en halv timme i anspråk, men doktor Didrik gick därifrån med en bestämd känsla av, att hans käre svåger hade misstagit sig på den mannen, och att Ann-Mari förstått honom rätt.

— Förbaskat hygglig karl, sade han senare på kvällen till pastor Dammell, när de stodo ute i trädgården. Och förbaskat synd om honom att råka ut för det ödet. Han gjorde ett odelat sympatiskt intryck på mig, och jag förstår inte hur du kunnat få den uppfattningen, att han är lömsk. Han har tvärtom en renodlat ärlig blick, om den också kanske är lite skygg till att börja med. Den mannen skulle jag vilja hjälpa själv om inte lilla advokat Ann-Mari hade kommit före mig.

— Hm! sade pastor Dammell bara. Vi få hoppas, att ditt och hennes intryck är säkrare än mitt. Emellertid skall jag redan i kväll skriva till fru Cederholm, hennes moster, så få vi väl sedan se hur det utvecklar sig.

— Och om hon drar sig tillbaka, så reser karlen till Amerika på mina pengar. Han

intresserar mig, och den glädjen ska Ann-Mari ha!

Pastor Dammel ryckte på axeln åt sin så lätt entusiasmerade svåger och gick därifrån. Men bakom en buske flög Ann-Mari fram med strålände ansikte. Hon slog armarna om doktor Didrik bakifrån så denne förbluffad höll på att stupa på näsan, hon kramade om hans liv så mycket hon orkade och sade med ansiktet tryckt mot hans rygg:

— Jag hörde nog! Å farbror John, är det inte härligt att vara så snäll?

— Hör du Ann-Mari! sade doktor Didrik. Varför lyckliggör du ryggen på min rock med din rosenmun. Skulle du inte hellre vilja gå runt och ge mej en kyss i mitt fula gamla ansikte? Det vore liksom trevligare, tycker jag.

Ann-Mari skrattade — ett litet lågt generat skratt. Så ställde hon sig mitt framför honom, lutade sig fram och fäste ett par okynnesgnistrande blå ögon på honom:

— Va skulle Tilda i Västergårn säga om de! sade hon.

— Förbaskade unge! muttrade doktor Didrik och försökte fånga in henne med ett hastigt grepp. Men då var Ann-Mari redan flera meter därifrån och skrattade retsamt innan hon försvann alldeles bakom en hagtornshäcks dunkel.

HÄMNDEN ÄR GANSKA LJUV.

Ann-Mari var grymt förorättad — eller det var hon inte heller precis, men hon tyckte att det var nedrigt av farbror John. I dag på morgonen efter frukost hade han högtidligt inbjudit alla att följa honom till en avlägsen del av trädgården, där han hade en liten utställning sade han, av upphittade saker, som ägarna godhetsfullt mot vedergällning kunde återfå. Alla tågade naturligtvis dit och där på ett bord fanns verkligen en del upphittat gods — samtligt tillhörande Ann-Mari: ett rostigt munspel, som hon länge sökt och som en gång spårlöst försvunnit, en vit silkehalsduk, ett par bruna halvstrumpor, en avbruten kniv, tre spikar, fyra åtskilligt solkiga näsdukar m. m. m. m.

Farbror John räknade upp.

— Dessa näsdukar ha funnits på diverse ställen i omgivningarna. Märkta med AML. Troligen tillhörande fröken Lindelöv. Torde

möjligen kunna återfås mot noggrann beskrivning på vartill de använts och varav de fått sin sällsamma kulör. Dessa halvstrumpor upphittades på brygghestaket — torde möjligen återlämnas till ägaren mot sanningsenlig uppgift om hur de kommit dit. — Detta munspel är funnet under logen av hunden Boj — Denna troligen i förhistorisk tid vita linnehatt funnen i ett dike vid allmänna landsvägen, märkt AML — antagligen tillhörande samma fröken Lindelöv' — denna kniv tillvaratagen av lagårdspigan, som fann den i svinkätten, när där gjordes rent. Denna silkehalsduk hembars i gård av bonden Niklas i Backesta, som funnit den i sin lagård efter ett dambesök han haft därstädes för någon tid sedan — detta par — hm, hm, — onämnbare, funnet hängande på en albuske i den s. k. prästens hage, och dessa spikar voro inknutna i desamma. Samtliga saker återfås av ägaren efter tillfredsställande förklaringar om varför och hur de borttappats. Vedergällningen blir en senare fråga, dock lämpad efter ägarens tillgångar.

Ann-Mari var blodröd, och hon fick tårarna i ögonen så ond var hon. Att farbror John, som hon älskade, hade hjärta att bära sig åt på det sättet. Att han kunde! Inför prästen och frun och prostinnan. Denna senare grep naturligtvis tillfället i flykten och brast ut i

hög och sarkastisk jämmer över Ann-Maris vidunderligheter. Allting kunde hon förstå, men att en flicka vid Ann-Maris ålder kunde gå och tappa sina byx . . . sina . . . ja nog av, att hon kunde tappa ett sådant plagg, det gick över allt annat hon hört. Det var en oblyghet utan gränser, en . . . prostinnan saknade för övrigt ord att uttrycka sin gränslösa förvåning, ehuru allt vad hon sett av Ann-Mari borde ha lärt henne, att inte mer förvånas.

— När ja skulle ta kräfter! skrek Ann-Mari med gäll röst. Å byxorna ä så trånga så dom inte går å kavla opp. Kanske ja skulle ha blött ner dom å gått i me dom ända opp över knäna. Å sen kom Agusta å skrek att de va midda å ja måste skynda mej för å hinna. Ja glömde dom, de va så klart, å sen på kvällen, när ja skulle gå efter dom så va dom borta. Ja visste inte, att man skulle behöva vara rädd för tjuvar här.

Detta sista med en förkrossande blick på doktor Didrik, som dock uthärdade den utan att darra.

— Men spikarna, min lilla älskling? frågade han milt.

— Dom! Jaa — dom skulle ja ha å slå in i körsbärstr . . . i ett trä, som ja ville opp i, å de va hål i fickan så ja inte kunde lägga dom där, å hadde ja lagt dom i gräset så

hade dom kommit bort, så då knöt ja in dom i ena benet.

Med en artig bugning överräckte doktor Didrik plagget och spikarna till Ann-Mari, som ryckte dem till sig med en häftig knyck.

— Redogörelsen var tillfyllest. Din äganderätt är obestriddlig.

— Vi kan spara det andra till sedan! sade pastor Dammel majestätiskt. Ann-Mari följer med mig på mitt rum.

Och han vände sig om. Och gick. Ann-Mari följde, med en sista förintande blick på farbror John, som ett ögonblick såg lite ångerköpt ut. Han hade verkligen inte menat...

Men när Ann-Mari sedan satt vid en straffläxa mitt i ferierna och höll på att slå i sig bergspredikan utantill, då svor hon hämnd och ve och fasa över doktor Didriks skuldbelastade huvud. Och fastän hon samma kväll på sin huvudgård fann allt upphittat gods och därtill en enorm påse karameller av Kalsons bästa, veknade på intet sätt hennes hjärta. Stolt tog hon påsen — utan att öppna den, så mycket litade hon ej på sin viljestyrka — och uppdrog åt Agusta att sätta in den på farbror Johns säng. Det gjorde Agusta, och den natten sov doktor Didrik oroligt. Han hade ohyggliga drömmar och vaknade med en känsla av, att den närmaste framtiden var osäker.

När han drog upp gardinen såg han, att dagen var strålande och för den ändan skrudade han sig i en fullständigt ny, utsökt elegant tenniskostym — vitt ylle med blå ränder, i vilken han tänkte fullkomligt besegra både Ann-Mari och Tilda i Västergårn. Vid frukosten mötte Ann-Mari med utomordentlig hövlighet. Hon neg djupt och smålog älskvärt och doktor Didrik bävade, ty han hade lärt sig frukta Ann-Mari, när hon log på det sättet.

— Vill du ro mig över till Stackarpssidan nu genast, Ann-Mari, sade pastor Dammel efter frukosten. Jag ska över till en sjuk och vill inte sitta och åka i dammet på landsvägen i dag. Har du lust att följa med, John? vände han sig till sin svåger. Du ville se gamla Jonsetorp, och det ligger just i min väg.

Jo, doktor Didrik ville gärna följa med och alla tre begåvo sig av ned till ån. Pastorn och doktor Didrik slog sig ned i aktern och Ann-Mari rodde. När hon hunnit över till andra sidan svängde hon elegant båten och landade med aktern före. Pastorn steg först i land, halkade lite på den hala åveken, som var svart av lera och dy, men tog sig lyckligt upp på gräset ovanför. Nu var det doktor Didriks tur. Ann-Mari log diaboliskt, när hon vaktade hans ansats till hoppet. Han

var tung och rätt klumpig, och just innan han lät sin kroppsvikt flyga från båt till strand, doppade hon årorna aldrig så lite — och doktor Didrik i all sin prakt låg och rullade i dyn.

Hans språk var inte vackert just då, och pastor Dammel förebrådde honom också milt, att han saknade behärskning. Men när doktor Didrik äntligen kom på fötter efter de mest energiska ansträngningar, erbjöd han en sådan anblick, att till och med pastor Dammel hade svårt att återhålla ett leende och snabbt måste vända sig bort. Vad Ann-Mari beträffar behärskade hon sig underbart. Hennes stora ögon spärrades upp till det otroliga och hennes medlidsamma: Oh då! kunde smält ett hjärta av diamant. Icke så doktor Didriks.

— Du gjorde det med flit din rackarunge! vrålade han. Du sköt ut båten med flit, din jäkla flickunge. Mej lurar du inte!

Ann-Maris ansikte uttryckte en indignation så gränslös, att ej ens pastor Dammel trodde henne i stånd till ett så nattsvart dåd och sannerligen tog henne i försvar. Men doktor Didrik trodde vad han ville han och steg i båten igen, muttrande varjehanda hädiska och olämpliga ord.

— Jaså, du vänder om hem igen, sade pastorn stilla. Jaha, det kanske blir bäst det.

— Du vill väl inte jag ska omkring i sock-

nen och se ut som ett svart och vitbrokigt svin heller! fräste hans svåger och gav Ann-Mari en befallande vink att lägga ut. Det gjorde hon och uthärdade doktor Didriks stint på henne fästade blick med en min av så intensiv oskuld, att han blev mer och mer övertygad om hennes skuld. Endast en gång talade hon, och då sade hon med drömmande röst:

— Farbror liknar mer en riktigt stili zebra än ett svin!

Han var verkligen något lik en zebra. Dyn hade fastnat i långa breda strimmor på det vita tyget, de vita skorna voro nästan helsvarla och blänkte vått och vackert, strumporna, som voro ljusgröna liksom slipsen hade antagit en djup, tung färg med gladare fläckar här och där, hatten som rullat av, var hälften svart och hälften vit, och under den glödde ansiktet i en klar purpurröd färg, som stod vacker mot halsdukens fräscha gröna. Ann-Mari satt och såg på honom med en målares valörvägande blick, och doktor Didrik hade helst velat spruta en stråle etter i hennes oberörda ansikte om han bara kunnat. Nu försökte han bara se så värdig och kallt sårad ut som möjligt, men lyckades illa. Framkomna till stranden ville Ann-Mari göra sin eleganta sväng igen och landa med aktern före, men en hotfull min och en vild blick

kom henne att hastigt svänga om igen och lägga till med fören först.

Uppe på gårdsplanen stod fru Dammal och matade hönsen. När hon fick se sin brors verkligt dystra figur ropade hon först till i häpnad, men brast sedan ut i ett skratt så smittande, att Ann-Mari fann sig föranlåten att lätta på sin indignation och oberördhet, och föll in i gällaste diskant, allt under det hon dansade omkring med händerna för magen. Doktor Didrik hade däremot inget nämnvärt besvär att hålla sig för skratt. En dystrare blick har aldrig träffat en kvinna än den han fäste på sin syster, och hans röst var avgjort bitter, när han till slut talade.

— När du lyckats hämta dig från din förtjusande munterhet, sade han, så kanske jag vågade be dig ägna några ögonblick åt mig. Inte ännu, för all del (detta med en avvärjande gest åt fru Dammal, som gjorde krampaktiga försök att se högtidlig ut och öppnade munnen för att svara). Inte ännu, du sanna exemplar av en kristens hustru. Le! Elin lilla. Din munterhet är så lämplig och så otvungen. Skratta, lilla hänförande Ann-Mari! Det gör mig gott att höra din okonstlade glädje. Jag tar gärna en dubbelsidig medan jag står här i kölden och väntar på, att ni båda ska återkomma till prosan och den raa verkligheten.

Som det var över tretti grader i skuggan och doktor Didrik dessutom stod mitt i solen gjorde hotelsen om den dubbelsidiga ingen nämnvärd verkan — snarare tvärtom. Men slutligen lyckades fru Dammell, tack vare aktningvärda försök, få sitt ansikte så pass ordnat, att hon vågade nalkas sin ursinnige broder.

— Hur har det gått till? var naturligtvis det första hon frågade.

— Fråga fröken Lindelöv, svarade doktor Didrik kort. Huvudsaken är inte hur det har gått till förresten, men ni fruntimmer ä er alltid lika. Bisaken först, så kommer *kanske* huvudsaken sedan. Härvidlag har du endast att använda ditt ingenium, när det gäller att utfundera hur i jössu namn det här eländet ska kunna hjälpas upp. Jag är tvungen att ha den här kostymen klar igen tills vi ska på middag till barons på Skeppsvik. Och det är i morgon det.

— Var inte orolig, John, jag ska själv tvätta den, och du ska inte märka en gång, att den är tvättad.

— Det skulle jag helst vilja märka, det får du förlåta mig.

— Ja, var inte dum. Den ska bli som ny då!

— Men jag misstänker att den kommer att krympa. Tror du inte det?

Doktor Didriks röst var avgjort ängslig.

— Visst inte! lugnade honom hans syster. Jag har ett gammalt bra recept för hur ylle ska tvättas utan att krympa. Det har ännu aldrig svikit, så du kan vara lugn. Skynda dig bara att ta av den, så ska jag genast ta hand om den.

Doktor Didrik gick in, men innan han försvann i dörröppningen knöt han näven åt Ann-Mari och bad henne med mild röst gå och läsa på bergspredikan. På vilken uppmaning Ann-Mari svarade med en underbart lyckad och sällsynt vanvördig grimas.

Vid middagen talade fru Dammel om för sin orolige bror, att kostymen var tvättad och hängd till tork. Han ljusnade märkbart, men frågade med orolig stämma:

— Nåå krympte den mycket?

— Högst obetydligt i så fall. Du kan vara alldeles lugn. Jag ska stryka den i kväll så får du själv se.

Doktor Didrik grymtade ett svar och kastade i samma minut en blick på Ann-Mari. Han såg en glimt i hennes ögon, som kom honom att grina till i en viss obestämd ängslan.

— Jag tycker den jäkla ungen kunde ha gjort nog ofog nu! tänkte han. Men det har hon tydligen inte. Jag undrar vad hon har för sattyg i görningen nu?

Ann-Mari hade fått en blixtrande idé, men hon talade inte om den för doktor Didrik. Hon såg, att han var lite nervös, och hon njöt av hämndens enorma sötma. Efter midagen försvann hon spårlöst, och fru Dammell och hennes bror togo sig en ensam promenad utåt byn.

— Hör du, sade han under denna promenad. Får inte Ann-Mari springa väl mycket omkring och göra som hon vill? Jag tycker ni håller bra liten uppsikt över henne.

— Det kan kanske tyckas så! sade fru Dammell, men vi ha strikta order från hennes moster, att nu under sommarferierna låta henne få sköta sig själv så mycket som möjligt. Hon är van vid att få springa omkring rätt mycket som hon vill, skrev mostern till mig. I all synnerhet under sommarferierna. Och hennes läkare har också önskat så mycket friluftsliv och oberoende som möjligt. Inte för jag tror, att det behövs längre, för hon är ju stark som en björn nu flickan, men hon har varit mycket klen och blodfattig. Uppriktigt sagt för resten — är det under nuvarande förhållanden riktigt skönt, att ha henne så mycket utomhus och så litet hemma.

— För gummans skull ja, sade doktor Didrik vanvördigt. Vad tusan har ungen gjort henne, eftersom hon är så ursinnig på henne?

— Jag vet verkligen inte riktigt. En gång strax innan du kom blev det ett fasligt spektakel vid kaffet. Ann-Mari satt bredvid mor, och den förskräckliga ungen hade plockat metmask i klänningsfickan, och hur det var hade en av dem letat sig ut. Och rätt vad det var flög mor upp och gallskrek. Vi trodde hon hade blivit galen, men när hon lugnat sig lite berättade hon, att hon känt något kallt, slemmigt kräla över handen på sig, och när hon tittar ned får hon se en stor daggmask slingra på sig. Undra på att hon skrek!

— Så rasande synd, att inte jag var med. Ha ha ha! skrattade doktor Didrik. Jag hade väl exploderat.

Och han skrattade så vid blotta tanken på prostinnan Dammel född Silfverkloo dansande runt med en daggmask på handen, att han allvarligt störde en ko, som gick på vägkanten och betade.

I briljant humör återvände han hem, färdig att trycka Ann-Mari till sin förlåtande barm, men Ann-Mari var fortfarande försvunnen, och när hon äntligen dök upp till kvällsvarden visade hon sig så fullkomligt indifferent, när det gällde doktor Didriks förlåtelse och vänlighet, att denne på nytt kände en svävande ängslan i sitt hjärta. När alla stigit upp från bordet sade doktor Didrik artigt

godnatt och gick sedan ut på en promenad åt hyn till.

— Jag ska ta mig en riktigt ordentlig tur, sade han. Och kommer nog inte hem förrän ni lagt er. Stryker du kostymen i kväll, Elin?

Jo det skulle bli strykning av, och belåten drog doktor Didrik ut på egna hemlighetsfulla strövtåg.

Fru Dammell strök och bad sen Ann-Mari hänga in kostymen i doktor Didriks rum, vilket uppdrag hon åtog sig med alla tecken till stor belåtenhet. Kostymen var fräsch och fin, och såg ut som om den just kommit från skraddarn. Men i stället för att ta den in i doktors rum bar Ann-Mari den in i sitt, förmodligen i ren distraktion. Sen gick hon och sade godnatt och syntes ej mer den kvällen. Men ett par timmar efteråt smög sig en vit liten skepnad genom det tysta huset, öppnade försiktigt en dörr, hängde upp något vitt på en krok och skyndade sig sedan dubbelviken tillbaka samma väg.

Dagen därpå var middagen hos baron på Skeppsvik. Ann-Mari var också bjuden, ty baron och hennes far hade varit regementskamrater, och han lade alltid i dagen ett visst överseende intresse för Ann-Mari. Det skulle bli sömmarmiddag klockan fyra, men redan vid sjutiden på morgonen stack Ann-Mari huvudet utom fönstret och såg efter hordant

vädret var. Vid åsynen av en blankblå himmel och strålande sol drog hon ett djupt andedrag av lättnad och skrattade sen ett förtjust litet skratt för sig själv. Därpå klädde hon sig snabbt, och hela tiden tindrade hennes ögon på det där särskilda sättet, som alltid gjorde doktor Didrik så orolig. Så smög hon på lätta fötter ned till Agusta och skyndade sedan dödstyst tillbaka till sitt rum med en honungsburk i ena handen och i den andra prostinnan Dammels finaste hatt — en sannskyldig rabatt av de ädlaste trädgårdsblomster.

Vad hon gjorde därinne i sitt rum med hatten och honungsburken vet väl Gud och hon allena, men strax innan frukostklockan ringde kom hon ut igen, placerade hatten på hängaren och återställde honungsburken till Agusta. Sen var det frukost. Pastorn kom, fru Dammel kom, prostinnan kom, men doktor Didrik kom inte. Efter en stunds väntan slog man sig ned och hann så småningom till gröten. Då kom han! Inte lugnt och stilla, som vanligt. Han *sprang* in och före honom kom något som lät som en förbannelse och ett fnitter — det senare från Agusta.

— Kallar du det här för något ytterst obetydligt i krympning? skrek han i dörren. Kallar du det här för ett utomordentligt recept, som ännu aldrig lurat dig! Säg då mig den låge uslings namn som gett dig detta

djävulska receptet och han ska inte en timme till vandra på jorden.

Var detta doktor Didrik! Var detta den sävlige, elegante, skrattande doktor Didrik! Ingen vågade tro sina ögon. Där stod en man med scharlakansrött ansikte och vilt stirrande ögon. Hans hår, alltid så omsorgsfullt benat och borstat stod åt alla håll, hans slips satt på sned ända bort under örat och hans kläder . . . Låt oss med tystnad förbigå dessa kläder, dessa pantalonger, som sutto likt väl spända korvskinn över de kraftiga vadorna, denna väst, som endast kunde knäppas med översta knappen och den färdig att remna, denna rock, vars ärmar slutade strax nedanför armbågarna och som var så spänd i ryggen att armarna spretade rakt ut i luften — låt oss förbigå allt detta! Det gives ögonblick i det mänskliga livet, då det vore ett brott att le. Tystnad lägrade sig över frukostbordet, skedarna stannade i sitt lopp, käkarna slutade att tugga. Alla stirrade lamslagna på vad som stod i dörröppningen. Kanske att det förnams ett ljud som av ett stönande. Det var i så fall Ann-Mari, som blev så gripen av tragiken i det hon såg, att hennes lilla känsliga hjärta nästan brast. Annars var det tystnad.

— *Precis* som ny! fortsatte doktor Didrik med hemsk skämtsamhet. Som om den kom

från skraddarn direkt. Sitter som gjuten — kanske en aning för vid, i synnerhet om benen, men det kanske krymper i tvätten. O herre *gud!*

Denna gång kom stönandet deciderat från Ann-Mari, men ingen hann märka det. Fru Dammel for upp med fasa i sina drag, tittade, vände, nöp i tyget och stirrade sedan hjälplöst på prostinnan Dammel.

— Tants recept! sade hon. Det är första gången det lurar mig.

— Ha, ha, ha, skrattade doktor Didrik ihålligt. Jaså tants recept var det. Jag svor en ed nyss angående det receptets givare.

— Den låge usling eller vad du kallade mig min käre John. Tack för din stora vänlighet! sade prostinnan majestätiskt.

— Jäken anamma! muttrade doktor Didrik.

— Det är bäst jag avlägsnar mig! sade prostinnan. Rätt språk har jag alltid avskytt.

Varpå hon seglade ut följd av sin son och doktor Didriks välsignelser, i lågmält men synnerligen kraftigt språk. Ann-Mari smet också ut genom dörren, lämnande fru Dammel och hennes bror att ensamma kämpa ut krympningen. Hon drog sig så långt som möjligt från huset och visade sig inte förrän en halvtimme innan skjutsen skulle gå. Då kom hon långsamt stegande över gårdsplanen och mötte där en i vit tenniskostym klädd

doktor Didrik. Med näsan i vädret lät han henne passera, som om hon inte varit mer än luften han andades. Vad Ann-Mari beträffar var hennes näsa i vädret också, men när hon gått förbi vände hon sig om, tittade, kom närmare, kretsade baklänges runt den luftigt blickande eleganten, och utbrast till slut med hänryckt stämma:

— En så förtjusande kostym farbror John har. *Precis* som ny — som om den kom från skräddarn direkt!

Hennes härmning av honom själv på morgonen var så briljant, att doktor Didrik föll till föga. Han skrattade så han skakade, högg Ann-Mari i hennes minimala fläta och slängde henne framstupa över knät.

— Förbaskade lilla satunge! skrek han och rappade på hennes lilla bak allt vad han orkade. Lilla usla rackarunge! vad hade du gjort med mina kläder?

— Ajajaj! skrek Ann-Mari mitt emellan skratt och ilska, för han slog duktigt hårt.

— Nåå, vad hade du gjort?

— Sytt in dom, sytt in dom!

— Där har du för det! Och med ännu ett duktigt slag släppte han henne. Jag förlåter dej för att det var så bra gjort. Herregud vad du måtte ha knåpat och sytt! Skynda dej nu och klä om dej. Jag har bett för dej, annars hade du inte fått följa med.

Ann-Mari försvann snabbare än blixten och kom ut, vitklädd och fin just som vagnen körde fram. Hon var inte knäppt i ryggen, för Agusta stod inte att uppbringa, så farbror John knäppte och pustade medan de väntade på de andra. När han knäppt vände hon sig om och kisade gillande mot riddersmannen i grönt och vitt.

— Farbror ä verkligen stili, sade hon. Kan jag lita på farbror?

— In i döden, sköna dam.

— För då ska jag tala om någe skojit. Tycker farbror mycke om tant prostinnan?

Farbror Didrik svarade ingenting på den frågan. Han knep bara ihop vänstra ögat på ett mycket talande sätt. Då tog Ann-Mari hans arm, sträckte sig på tårna och skulle just viska något i hans öra, då prostinnan kom ut på verandan i all sin prakt, vadan Ann-Mari måste avbryta sitt förtroende.

Prostinnan rynkade på sin aristokratiska näsa och seglade förbi de två. Hon var klädd i lilafärgat siden och på huvudet tronade den praktfulla hatt, som Ann-Mari haft under behandling samma morgon. Hon var magnifik — född Silfverkloo i varenda tum — och doktor Didrik ilade fram för att artigt hjälpa henne upp i vagnen.

— Tack jag väntar tills min son kommer sade prostinnan kyligt.

Doktor Didrik drog sig stukad tillbaka under stilla fnitter från Ann-Maris sida:

— Hon tänker på receptet! viskade hon förtjust, och gav doktorn en knuff. Men *vänta* henne!

Hon hann aldrig förklara sitt gåtfulla yttrande, ty i detsamma kommo pastorn och frun ut, och alla skyndade att sätta sig upp. Och så rullade man i väg till Skeppsvik.

Middagen var tråkig, tyckte Ann-Mari, där hon satt mellan en döv gammal fröken och en mager pastorsadjunkt, som åt för alltihop. Ann-Mari försökte flera gånger inleda en spirituell bordkonversation, men aldrig ett ljud svarade han — han bara åt. Hon försökte även tala med den döva fröken, men måste då skrika så hårt, att allt annat samtal vid bordet avstannade, och hon rodnade över sin egen röst.

— Är tant rädd för råtter? skrek hon först.

— Va säger barnet, muttrade den döva. Har hon vårtor?

— Är tant rädd för råtter? vrålade Ann-Mari. Och det var då allt samtal avstannade och Ann-Mari hörde sin egen röst.

— Rätter! Ser du några? frågade den döva och flyttade nervöst på sig.

— Nej, men jag har en.

Det hörde inte den gamla fröken. Hon höll på att äta efterrätt och brydde sig inte om

något annat. Samtalet kom i gång igen kring bordet, och Ann-Mari ägnade sig också dödstyst åt tårtan.

— Frågade du, om jag va rädd för råttor? sade den döva om en stund.

Ann-Mari nickade.

— Nej, det är jag inte alls. Men jag är rädd för barn, som tala utan att vara tillfrågade.

— Jaså, tänkte Ann-Mari. Är du det! Å du ä inte rädd för råtter! De ska vi välan prova!

Ann-Mari hade samma dag på ett strövtåg in i lagårn funnit ett rättbo i en övergiven kalykätte. Hon hade hittat sex ungar — söta små bruna kräk med svarta pigga ögon och inte längre än ett långfinger. Naturligtvis flyttade hon hela boet till en låda med lock, men tog en av ungarna med sig hem i fickan. När hon klädde om sig placerade hon den på bordet och gav den en brödbit, och han satte sig genast på baktassarna och åt. Han var gudomlig. Ann-Mari hade inte hjärta att skiljas från den. Hon stoppade den i sin klänningsficka — i sin fina vita klänningsficka — band en tråd om benet så han inte skulle kunna springa bort och fäste tråden vid en knapp. Hela tiden vid middagen hade hon haft roligt i smyg med den — höll handen i fickan, när hon inte åt, och strök den mjuka lilla pälsen.

Nu var det litet paus i ätandet — man väntade på frukten, och pastor Dammel, som satt till vänster om värdinnan skulle tacka för mat. Försiktigt drog Ann-Mari upp sin lilla leksak, lossade tråden från knappen och höll den i hand. Så tog hon ett par tårtsmulor, lade dem i knät och väntade att det lilla kräket skulle lugna sig. Det dröjde inte länge förrän han satt på bakbenen och åt tårta, och de pigga svarta ögonen flögo orädda åt alla håll.

— Älskling! mumlade Ann-Mari.

— Hur? sade pastorsadjunkten som inte hade mer att äta.

— Ingenting till er alls! snäste Ann-Mari och lade servetten över Kal-Agust, som hon just i tankarna döpt rättan till.

Pratet och sorlet kring bordet var allmänt, ingen tänkte på att titta åt Ann-Mari — minst av alla den gamla fröken, som försökte upptäcka om det skulle bjudas på tårta en gång till. Sakta satte Ann-Mari Kal-Agust bredvid sin tallrik och lät honom springa lite under skydd av servetten. Kal-Agust var förtjust, Ann-Mari också. Varsamt höjde hon på servetten och styrde det lilla livets steg åt den döva frökens plats. Men hon lade först knipslugt servetten i en lång rulle, så att ingen från andra sidan bordet skulle kunna se vilket drama som var på väg att utspelas. Den döva

hade just sett sista fårtbiten bäras ut genom dörren och lutade sig verkligt missnöjd tillbaka i stolen. Pastor Dammel hade börjat sitt tal. Då föll den gamla frökens blick på duken:

— Gud fader i himmelen! skrek hon med knivskarp röst och sprang upp så stolen vältes. Med vettskrämda ögon stod hon sedan blickande på duken, medan alla i rummet häpet stirrade på henne. Hon var röd som en tupp i ansiktet och kjolarna svepte hon tätt omkring sig. Ann-Mari lät tråden löpa ut lite och Kal-Agust tog ett par glättiga steg.

— Ta bort den! ta bort den! Gud den kommer på mig!

Och den döva gamla fröken, som alls inte var rädd för råttor, vände och störtade ut genom dörren alltmedan hon gallskrek.

Det blev allmän förvirring — alla frågade vad som stod på, alla tittade sig omkring både på och under bordet, men Ann-Mari stoppade lugnt och stilla Kal-Agust i fickan igen och såg barnafrom och förvånad ut.

— Jag tror bestämt hon trodde hon såg en råtta! sade hon till pastorsadjunkten. Hon såg ut som om hon tänkte hoppa opp på stolen å de gör dom alltid när dom ä rädda för råtter.

Pastor Dammels eleganta tal till värdinnan, som blivit så brutalt avbrutet fortsattes aldrig. Hela sällskapet bröt upp i vild förvirring,

och friherrinnan ilade ut för att ta reda på den förolyckade. Men Ann-Mari gick omkring med en min av så innerlig glädje, att doktor Didrik anade det värsta och högg fröken i en vrå.

— Bekänn! sade han bara.

Då log Ann-Mari med hela sitt fräkniga ansikte och dök ned i fickan, halade upp en lång vit tråd och till slut en gråbrun liten råtta, som hon med en hastig rörelse höll rätt för näsan på doktor Didrik. Han studsade märkbart och sade något som började på fy och slutade på -an.

— Ta bort den! sade han. Kasta den genast, annars går jag och berättar alltsammans för farbror Dammel.

— Inte! sa Ann-Mari. Farbror ska välan vara enig. Ä han inte förtjusande? Jag fråga henne först om hon va rädd för råtter, men de va hon inte sa hon.

— Du är det värsta lilla busfrö, som går i ett par skor! sade doktor Didrik. Jag tar tillbaka vad jag sade härom dagen — du är den sista jag skulle önska mig till eget barn. Du är avskyyvärd. Var det detta du hade i beredskap åt prostinnan?

— O nåä då. Det ä någe *mycke* värre å finare. Kom ihåg å titta på getingar å sånt, när vi kommer ut i parken.

Därmed snodde hon i väg, skrattande för

full hals, medan doktor Didrik grubblande och med en viss oro såg efter henne.

— Getingar! mumlade han. Vad tusan menade hon med getingar? Och sånt! Getingar och sånt. Hon borde interneras.

Strax därpå dracks kaffet. Ute i parken. Damerna togo på sig sina hattar och vandrade långsamt i väg. Ann-Mari höll sig tätt ihtill fru Dammel, och framför henne gingo friherrinnan och prostinnan Dammel.

Den gamla döva fröken hade dykt upp igen — hon var om möjligt rödare än för en stund sedan. På allas deltagande frågor svarade hon undvikande. Hon tyckte att hon sett en rätta, hon tyckte bestämt, att det salt en rätta på duken vid hennes tallrik, men det var kanske ett misstag. Alla trodde också, att det var ett misstag och ruskade funder-samt på huvudena, när deras blickar föllo på den döva.

— Jag har alltid tyckt, att hon har varit lite konstig! hörde Ann-Mari någon säga, men att det var så illa det hade jag aldrig kunnat ana.

Ann-Mari kände ett litet styng i sitt hjärta, men på samma gång måste hon dra upp näsduken och frusta ut i den.

Vid kaffebordet placerades prostinnan mitt i en stor trädgårdssoffa och på båda sidor om sig hade hon äldre damer, som med be-

lätet skinande ansikten avvaktade kaffetåren. Ett par bin svärmade envist omkring dem och en av damerna slog nervöst med handen.

— Inte slå, min söta! sade prostinnan mildt undervisande. Det största fel man kan begå, när det gäller getingar och bin är att slå åt dem. Håller man sig bara stilla är det ingen fara alls. Inte en gång om de krypa på en.

Prostinnan log mjöklent och ändrade heroiskt ej en min, när en väldig geting började surra kring hennes huvud. De andra damerna uppgåvo små förskrämda skrik och makade sig undan. Getingen höll sig till prostinnan. Det blev fler och fler, kaffekoppen i prostinnans hand började darra lite, men hon höll sig tapper ännu och gjorde aktningvärda ansträngningar att föra en ledig och otvungen konversation med baron. Doktor Didrik såg på getingarna och så såg han på Ann-Mari. Hon besvarade hans blick med stora, öppna, fromma ögon, men blinkade sedan långsamt med det vänstra. Doktor Didrik försökte pejla hennes själ med en ännu intensivare och ännu strängare blick. Då knep hon hårt ihop även det högra ögat och öppnade det vänstra. Då suckade han och ägnade sin uppmärksamhet på nytt åt prostinnan. Hennes ansikte var nu purpurrött och leendet var så ansträngt, att det nästan verkade hemskt.

— O, att inte tant är rädd! sade Ann-Mari

med gränslös beundran i sin röst. Ja skulle dö så rädd skulle ja vara. Tänk, de sitter ett bi precis på ögonbrynet.

Det gjorde det. Och det var mer än till och med prostinnan kunde uthärda. Med ett skrik flög hon upp och välte kaffekoppen i farten över sin lilafärgade sidenkjol. Då tyckte biet att tiden var mogen. Det förde in sin gadd i verkligt blått blod, och den gamla damen flydde utför parkgången med en fart så förbluffande, att till och med Ann-Mari blev imponerad. Den Silfverklooska värdigheten var försvunnen — liksom bortsopad — och av hela den nobla elegansen fanns bara en ursinnig och vettskrämd liten gumma kvar.

Då veknade Ann-Mari. Hon smög sig fram till doktor Didrik, som just var på väg att ge sig av efter resterna av den stolta prostinnan:

— Säj åt na, att hon tar av sej hatten, viskade Ann-Mari. Getingarna å bina tror nog att de ä riktiga blommor, säj. Men sno sej, farbror John! Det är synd att hon blev stucken i alla fall. Hon ä nog långt borta redan. De va katten va hon kunde lubba när hon satte i gång. Jag skulle gärna springa efter, men mej är hon så arg på så hon vill inte se mej en gång.

Doktor Didrik lydde snabbt. Och om en stund förde han med sig tillbaka vid sin arm

en andfådd och barhuvad och svullen, men ytterst värdig gammal dam, som log tacksamt mot honom och försäkrade, att han var den enda av hela rasket som hade förstånd i knoppen. Det vill säga — det sade hon inte i så ohyggligt vulgära ord — detta är Ann-Maris översättning. Farbror John var i gunsten igen och åtnjuter än i dag prostinnan Dam-mels odelade beundran och högaktning. Vad Ann-Mari beträffar så kunde hennes aktier omöjligt sjunka lägre än de voro, men hon bar sitt öde med lugn. Under hemfärden från Skeppsvik satt prostinnan med en vanlig rödrutig schalettnuten om huvudet för att fasthålla en kompress av blyvatten, som friherrinnan lagt på.

— Ja tycker att tant prostinnan ä väldigt lik Hjältan! sade Ann-Mari med en drömmande blick på det schalettomknutna huvudet.

Prostinnan bekämpade med möda sin lust att ge Ann-Mari en riktigt ordentlig omruskning och nöjde sig med att uttala som sin bestämda åsikt, att den flickan skulle bli hennes död. Tänka sig, att likna henne, *henne* vid Hjältan — något så oändligt plebejiskt.

— Tänk om hon visste, viskade Ann-Mari till doktor Didrik.

— Visste vad? frågade denne med sträng röst.

— Att jag drypt lite honung i var blomma på hennes finaste trädgårdsrabatthatt.

— I morgon berättar jag om råttan, sade doktor Didrik. Jag har redan berättat det för flera människor som voro på Skeppsvik. De trodde att den stackars fröken blivit tokig och det visste jag, att du väl ändå inte ville. Och förresten förtjänar du straff för det där påhittet.

— Gör de, farbror John. Men *vänta* sej!

Doktor Didrik rös fast det var en ljum, härlig kväll. Han kände plötsligt, att i varje människa göms ett frö till feghet, som det gällde att kämpa manliga emot.

— Vad sitter ni och viskar om? frågade fru Dammel.

— Hm! Ingenting precis, svarade hennes bror. Jag ska tala om det i morgon. I kväll behöva vi alla en smula ro.

EN CANOSSAFÄRD OCH MERA RACKARTYG

— Det har kommit till min kännedom, sade pastor Dammel vid förmiddagskaffet, och hans röst var som en isklump, det har kommit till min kännedom, att du bar dig mer än vanligt illa åt i går, Ann-Mari.

— Inte bara illa, sade fru Dammel, utan hjärtlost. Jag trodde aldrig, att du kunde vara hjärtlös, Ann-Mari.

Hennes röst var så sorgsen, att Ann-Mari blev flammande röd och tårarna började knyta sig i halsen som vanligt.

— Tant, sade hon. Det var inte hjärtlost. De va hon som va hjärtlös. Hon satt där å ingen människa sa ett ord till henne å då tänkte jag, att jag skulle prata lite me henne när ja liksom va hennes kavaljer.

— Snygg kavaljer! fräste prostinnan med sitt mest sarkastiska tonfall.

— Jag frågade henne om hon va rädd för råtter. Inte ett enda dugg! sa hon. Men jag

ä rädd för små flickor som talar utan att vara tillfrågade, sa hon.

— Utmärkt människa! muttrade prostinnan.

— Å de tyckte jag va nedrit, när ja bara ville vara artig, fortsatte Ann-Mari, fullkomligt nonchalerande prostinnans sarkastiska inlägg. Å när hon sa, att hon inte va ett enda dugg rädd för råtter så tänkte jag, att de kunde välan inte vara farligt att visa henne min lilla söta, som jag hadde i fickan. Han ä ju inte större än ett finger å ser väl inte farlig ut.

Ann-Mari dök ned i fickan, men vid hennes rörelse for prostinnan upp, som stungen av en orm:

— Är det meningen, frågade hon med hög, gäll röst — är det meningen, att detta barn ska fördärva var stund på dagen? Drar hon upp sin otäcka vidriga råtta nu, så reser jag ögonblickligen härifrån och sätter aldrig min fot här vidare.

Ann-Mari drog förfärad upp sin tomma hand igen, och väntade på den dom som skulle komma. Pastor Dammel var som ett åskmoln:

— Ann-Mari! Du sätter dig genast på din cykel och far till fröken Humle — den dam, som du bar dig så ousäktligt illa åt mot i går. Du far till henne och ber henne om ursäkt, och sedan reser du till baron och fri-

herrinnan och ber dem också om ursäkt. Sedan kommer du hem. Du får arrest på ditt rum i två dagar, får inte följa med till husförhöret i Backesta och får därtill resten av bergspredikan att lära dig utantill. Dessutom skall jag underrätta din moster om ditt exempellösa beteende.

— O nej, inte det farbror! sade Ann-Mari. Hon blir så lessen.

— Hon måste få reda på det! sade pastor Dammel hårt.

— Gå och ta på dig din vita klänning, Ann-Mari, och cykla genast, sade fru Dammel.

Och Ann-Mari gick med hängande huvud och tårslöjad blick.

Efter två timmar kom hon åter från sin Canossafärd. Hon sjöng, när hon satte in cykeln och fru Dammel frågade allvarligt, varför hon var så glad:

— För att de ä gjort förstås, sade Ann-Mari. Fröken Humle ä bussig. Hon hörde inte ett dugg va jag sa, men då skrev ja på en lapp å då skratta hon å sa att de va riktigt bra att ja tala omet som de va, för hon trodde att hon blivi lite fnoski. Hon ä ganska rädd för råtter sa hon å de va hennes eget fel, som narrades, å sa att hon inte va de. Men tänk, att innan ja gick så fick ja visa henne Kal-Agust riktigt å han fick sitta på hennes bord å hon gav en sockerkaka.

Å ja fick saft å kaker å ja ä välkommen dit när ja vill, sa hon. Å hon tyckte de va nedrit synn om mej me rumsarresten. Men baron han sa, att de va lagom. Där fick ja kaffe förresten.

— Gå upp nu och börja arresten! sade fru Dammel. Det blir tråkigt för dig, men det kan inte hjälpas. Det kanske kan lära dig att bli förständigare och snällare en annan gång.

I trappan mötte Ann-Mari doktor Didrik. Han fick en blick, bräddad med förakt, och ett mummel som lät likt: skvallerbytta.

— Ann-Mari! sade han. Det var på min heder inte . . .

Men Ann-Mari sprang förbi honom och brydde sig inte ett smul om vad han hade att säga . . . Och doktor Didrik skakade missmodig på huvudet och undrade vad hon skulle kläcka ut för trevliga saker åt honom nu i sin ensamhet. Han hade verkligen inte skvallrat och hade inte tänkt göra det heller, men han unnade henne en orolig natt och därför hade han sagt det där i går kväll. Det var pastorsadjunkten, som berättat alltsammans. Han hade sett Ann-Maris sluga manöver vid middagsbordet och i dag berättat det för pastor Dammel, när de av en händelse möttes.

— Jag får väl tala reson med henne, när

vi träffas, sade doktor Didrik för sig själv. Där hon sitter kan hon inte mycket ofog göra.

Ack, han kände inte Ann-Mari.

Denna unga dam hade alltså arrest, men som det lagade sig till störtregn var hon inte ledsen för det. För det första skulle hon skriva brev till sin moster, för det andra skulle hon göra ordning i sina lådor — det hade hon fått order om för längesen — och för det tredje hade hon hela råttkullen i en låda i garderoben, och för det fjärde — här gjorde hon en ful gubbe — skulle hon lära sig resten av bergspredikan. Men det skulle snart gå.

Hon började med råttkullen. Den var livlig och glad, och gnagde förtjust på några ostkanter, som hon tiggat av Agusta på morgonen. I en av sina lådor letade hon ur röran fram ett smalt ljusblått sidenband, av detta fick varje råttbaby en liten rosett om halsen och befanns naturligtvis oemotståndlig i denna utstyrsel. Därpå släpptes alla ut på golvet och finga springa omkring efter behag. Dom ska väl ha lite motion! tänkte Ann-Mari. Efter en stund skulle hon samla in dem och det tog nära en timme innan hon äntligen hade dem i lådan igen. Då kom Agusta med middagen på en bricka, men på alla Ann-Maris frågor hade hon bara en huvudskakning till svar, och hårt hopknipta läppar.

— Har hon blivi stum? sa Ann-Mari. Eller har hon blivi toki?

— Pastorn har sagt att ja inte får tala te na, viskade Agusta hest.

— Jaså — de va en annan sak de. Akta sej, där kommer en råtta.

Agusta hävde upp ett jammertjut och flydde så kjolarna stod om henne.

— Hejsan! sa Ann-Mari. Jag tror man kan få vara i fred på sitt rum om man vill.

Eftermiddagen gick snabbt som en dröm. När Ann-Mari gjorde i ordning sina lådor fann hon en hel del saker som länge saknats — bland annat en ask kl... nej det gör det-samma vad det var. Men när hon hittat den asken satt hon länge med grubblande min och kliade sina myggbett. Slutligen ljusnade hennes ansikte:

— De blir bra! sade hon. Å så ska ja ordna lite me sängen också.

Agusta kom med kaffet — kom med rädda, försiktiga steg in i rummet och hade lyft kjolarna högt upp. Ann-Mari betraktade henne med ohöljd förvåning.

— Ja tror allt ändå att Agusta har fått en skruv lös nånstans. Har pastorn sagt, att hon ska smyga omkring som en indian på det där sättet, å att hon ska dra opp kjolarna så man ser hela bena? Tror hon här ä över-svämning?

Aldrig ett ljud från Agusta. Hon bara satte brickan på bordet och tänkte dra sig ut igen. Men Ann-Mari hade hastigt smugit sig mellan henne och dörren och stängde återtåget.

— Svara på allt va ja frågor, Agusta, annars släpper jag fem rätter på henne. Här är dom allihop.

Ann-Mari avtäckte locket på råttlådan och den skräckslagna Agusta slog förklät för ansiktet och stönade.

— Svarar hon då?

— Ja, ja i alla tier!

— Å dom hemma?

— Nä.

— Var ä dom?

— I Västergår på kaffi.

— Allihop?

— Allihop.

— Kommer dom hem till kvällsmat?

— Nä.

— Dä bra. Nu kan hon få skubba.

Det gjorde Agusta. Men när hon hunnit utom dörren låste hon den med nyckel. Ann-Mari trodde inte sina öron.

— Agusta va gör hon? Låser hon?

— De har pastorn sagt.

— Om hon inte låser opp mesamma, släpper ja rätterna på henne i morron.

Men Agusta skrockade i nyckelhålet och försvann utför trappan.

Det var ett streck i räkningen för Ann-Mari, som tänkt rymma ur arresten en stund. Hon hade lite att uträtta se. Och ingenting kunde vara lämpligare för detta hemlighetsfulla ärende än denna stilla, folktomma eftermiddag.

— Det ä i alla fall bäst ja slänger in grejerna i låderna först, tänkte hon.

Och så tog hon översta lådan och skulle köra in den på sin plats — hon hade nämligen vält ut den på golvet för att få ut allt ur den och riktig ordning på det hela. Hur hon stod och fubblade med ögonen på rättkullen så fick hon lådan upp och ned. När hon fick se det skrattade hon åt sig själv och skulle dra ut den igen. Men så tvärstannade hon ett ögonblick och ställde sig att grubbla. Kunde man inte... Skulle de inte kunna gå att... om man skulle försöka... Bestämt kunde det gå, om man var riktigt knipslug. Ann-Mari funderade verkligen skarpt en minut. Så log hon. Det där leendet som var doktor Didriks fasa.

Ja måste ha hjälp bara! sade hon för sig själv. Annars dånar det för mycke. Agusta får inget veta — hon kan aldrig hålla mun i längden. Men dörren är stängd — fast fönstret ä förstås öppet. Ja får välan ta mina lakan å leka att ja rymmer ur ett kloster eller någe.

Med ett par snabba tag rev hon lakanen

ur bädden, knöt ihop dem, fäste dem i fönsterkarmen och gjorde sig beredd att hissa sig ut.

— Egentligen borde jag ha städat unnan lite först, för här ser verkligen gräsligt ut, tänkte hon, men de hinner ja sedan.

Där såg verkligen ut, som om en jordbävning nyss ägt rum. Alla lådorna i byrån utdragna, hela byråns innehåll i en hög på golvet, mattorna hopdragna i de vildaste svängar och fasoner, sängen en enda ohygglig röra. Men Ann-Mari fäste sig nu en gång för alla inte vid småsaker och svängde sig ut genom fönstret med lätt hjärta. Som väl var vette hennes fönster åt trädgården och Agusta hade inget att göra på den sidan, så Ann-Mari dunsade obemärkt i backen och försvann som en skugga över staketet och nedåt ån till. Om nu bara Rudel var där! Men han brukade troget meta vid åkanten varenda kväll i hopp att träffa Ann-Mari. Josefs tid var förbi för längesen — klockan var snart åtta . . .

Ann-Mari uppgav det överenskomna härskriet:

— Pippi laodi!

— Pippilaodi! kom det svagt till svar. Och strax därpå dök Rudels trygga ansikte upp.

— Du ska gå me hem å hjälpa mej me någe, sade Ann-Mari. Mesamma! De ä ingen

hemma, så du kan bara komma som du ä.
Sno dej om hörnan.

Rudel snodde sej om hörnan. När de kommo
närmare gården sade Ann-Mari:

— Jag ä instängd så Agusta vet inte om
att ja ä ute. Gå å titta om du ser na å
stöter du på henne så fråga efter mej. Å låssa
om ingenting.

Rudel gick. Kom tillbaka. Nej, Agusta
syntes ingenstans till.

— Hon ä i lagårn å skvallrar me arren-
datorns Hilda förstås, sa Ann-Mari. Då tar
vi oss in. Å ut me för den delen. Där blir
hon länge.

— De här ä farbror Johns rum, sa Ann-
Mari sedan, när de klivit in i gästrummet.
Först ska vi göra i ordning sängen.

Med dessa ord nalkades hon sängen, som
stod nybäddad och inbjudande, rev med van-
daliska händer ur alla sängkläderna, lyfte
sedan med Rudels hjälp bort den lösa säng-
botten och befallde honom ställa in den i
garderoben, bakom alla kläder. Sen tog hon
ur fickan några smala snören, några nubbs,
bad Rudel räcka sig en stadig känga ur
doktor Didriks skoförråd och bankade med
klacken in nubben i falsarna där sängbotten
vilat. Sen band hon de tunna snörena kors
och tvärs över sängen så att de bildade ett
stadigt underlag åt sängkläderna och plockade

så försiktigt i dessa. Snart stod sängen lika nybäddad och inbjudande som förut, och Ann-Mari betraktade med huvudet på sned sitt verk. Rudel uttryckte sitt obegränsade gillande.

— Nu va de byrån! sade Ann-Mari. Först plockar vi ur alla låderna. De finns ingen nyckel till den här så dom ä inte låsta. Nu hjälper du mej å vänder den opp å ner, befallde hon sin hantlangare.

Det gick som en dans.

— Nu sätter vi in låderna igen, å så vänder vi den rätt igen. Sno dej.

Rudel blev nämligen så förbluffad över dessa underliga befallningar, att han fann sig föranlåten att klia sig i huvudet och sedan snyta sig i sin breda näve. Men Ann-Mari satte snart fart på honom och så vände de byrån rätt igen. Det bullrade och rasslade förtjusande i dess inre, när lådornas innehåll välvdes om vartannat, och Ann-Mari skrattade.

— De blir trevligt i morron! sade hon. De ä skönt att jag har arrest.

— Va de någe mer? frågade Rudel vördnadsfullt.

— Ånej, sade Ann-Mari med en belåten suck — nu tror jag att de ungefär ä färdit. De reder sej me de här. De kan räcka. Han kan bli galen annars.

Med en sista blick omkring sade hon så:

— Nu ä ja färdi, Rudel! Följ nu me opp å lås efter mej å ge dej sen av de fortaste du hinner. Augusta kommer i rappet.

Vi dra en slöja över doktor Didriks hemkomst, över vad han sade, när han drog ut sina lådor, och varenda sak, som var i dem, rullade omkring på golvet. I all synnerhet iaktta vi en djup och finkänslig tystnad angående vad han viskade, när han plötsligt fann sig liggande på golvet och fick springa huset runt efter tändstickor för att tända ljus och bädda om. Denna bok skulle inte lämpa sig för tryck om allt relaterades, som doktor Didrik i sitt vilda ursinne laddade ur sig. Vare det nog sagt, att han höll sig för skratt den kvällen och hela den natten. Vilket där- emot inte Ann-Mari gjorde. Hon hörde dunsen ända in i sitt rum, när den luftiga sängbotten gav vika och hon hade svårt att somna av fröjd. Hon bävade i någon mån för det straff som skulle följa, men den dagen och den sorgen! tänkte hon och somnade till slut, med ett änglalikt leende.

När Augusta kom med frukostbrickan satt Ann-Mari i fönstret och matade råttorna. Agustas ansikte var till den grad dystert och hemlighetsfullt, att Ann-Mari kände det som sin plikt att fråga vad som stod på, men aldrig ett ljud fick hon till svar. Bara ett hest:

— Gu nåde henni, Ann-Mari! viskades, när dörren slöt sig. Och Ann-Mari åt sin frukost med en viss dyster trotsighet, beredd att med åtminstone yttre stolthet och mod möta fienden.

Men ingen fiende kom, och det var det allra värsta. Det gick väl an, att bära sitt öde med jämnmod och ta emot de värsta stötar, bara dessa stötar någon evig gång kom. Men att timme efter timme sitta med ett Damoklessvärd hängande över sitt huvud, det var värre än det värsta. Ann-Mari lärde sig bergspredikan i sin ängslan. Sen fick hon fatt på en bok om vilda dåd av flygare och glömde snart allt annat för äventyrens spänning. Speciellt tilltalades hon av en ung dam, som kastade sig ut ur flygmaskinen — fyra tusen meter upp i luften — och endast förlitade sig på en fallskärm. Denna fallskärm, som var en vetenskapens triumf, var till formen lik en stor paraply, som så småningom fälde ut sig och bar den fallande säkert och stilla till marken.

Det där tyckte Ann-Mari var fint. Om man hade ett tillräckligt stort paraply, tänkte hon, så skulle det gå stiligast att hoppa från till exempel en trädkrona eller ett hustak. Men var skulle man kunna få tag på ett stort nog paraply. Ann-Mari hade ett eget men det var förstås för litet, fruns var också bara

vanlig storlek och prästens med. Så nedrigt förargligt.

Men med ens kom Ann-Mari ihåg något. Uppe på vinden hängde i en takbjälke ett väldigt grönt gammalt paraply — ett riktigt familjetak. Den! tänkte Ann-Mari — om jag bara kunde komma dit. Men se att vara i arrest — det var inte detsamma som att ränna omkring lite varstans det, i synnerhet inte när alla voro hemma, som i dag. Hon hade nyss sett frun och farbror John i trädgården och hörde frun ge Agusta en befallning att elda upp strykugnen på gavelrummet, så det var väl inte värt att försöka ta sig ut. Visserligen var dörren inte låst i dag — Agusta glömde det visst sista gången hon var uppe. Om man skulle göra ett försök i alla fall!

Vindstrappan låg inte långt från Ann-Maris rum, och sedan hon försiktigt stuckit ut huvudet och sett sig om, tog hon ett par långa språng och var lyckligt på väg. Långsamt och försiktigt smög hon sig upp för trappan, som knakade infernaliskt för vart steg, på tå ålade hon sig fram över gnisslande golvplankor och hann äntligen fram till den gamla gröna, som väl i årtal hängt orörd på sin bjälke. Nu tog Ann-Mari den, spände försiktigt upp den och häpnade och förtjustes över dess storlek. Den var verkligen enorm och hade

en gång tillhört gamle prosten Dammel, pastorns far.

Ann-Mari synade den noggrant och kom redan efter ett par minuter till den absoluta övertygelsen, att den skulle kunna bära henne lyckligt till marken både från tre och fyra tusen meters höjd. Hur skulle hon bara komma upp högt nog! Äventyret hade gått henne så i blodet, att hon glömt både arrest och hotande straff. Hon tyckte bara hon kände sig sväva i luften och långsamt, långsamt hamna på en grön, mjuk gräsplan. Hon slöt ögonen och drömde sig fyra tusen meter upp i luften, drömde om en lysande sol, vita moln, genom vilka hon sakta sjönk, en blå himmel, som var tätt vid hennes huvud.

Om hon hotats med alla straff i världen kunde ingenting ha hejdat henne nu. Hennes ögon lyste med stark glans, hennes stora mun var halvöppen i hänryckning, hennes händer höllos hårt knutna om det gamla paraplyskaftet. Hur skulle hon komma högt nog bara!

Då föllo hennes blickar på stegen, som ledde upp på taket. Javisst — naturligtvis — det skulle väl vara högt nog. Ögonblickligen drog hon av sig skorna för att inte halka på tegelpannorna, som lågo på det brant stupande taket, snabbt sprang hon uppför stegen, slog undan luckan och kröp ut. Paraplyen höll hon hela tiden hårt i handen.

— Nu ska jag ut till gaveln, tänkte hon. Åt trädgården till. Där är det längst till marken, och jag får vara en lång stund i luften.

Med fötterna på ömse sidor om takåsen gick hon sedan lugnt och säkert ända ut till gavelspetsen. Utan en tanke på att någon kunde se henne, spände hon där upp den gamla löjliga gröna paraplyn och böjde sig fram för att se hur högt det var. Hon log belåtet — det var verkligen ganska högt. Nedanför var en syrénhäck. Så komisk den såg ut så här uppifrån — nere på marken brukade Ann-Mari tycka, att den var väldig.

— Om jag tar ett redit skutt så kommer jag utanför den och singlar ned på gräsmattan, tänkte hon. Nu lägger vi loss.

Och därmed tog hon ett hopp rätt ut i luften med paraplyn uppspänt i hårt knutna händer. Hon hann bara känna en hisnande, härlig känsla och så något lite kvalmigt i mellangärdet. Sen var hon i syrénhäcken, med ett brak som kunnat väcka döda. Just som hon föll tyckte hon, att hon hörde ett rop, men hon var inte säker. Och strax efter det hon brakat in bland buskarna visste hon just inte mycket om varken rop eller annat. Hon bara kände en förfärlig stöt, att det flög en vild smärta genom ena benet — sen tyckte hon att hela jorden gungade, och

det susade för öronen som det värsta vattenfall. Paraplykryckan höll hon i hand, men resten av härligheten fladdrade på syrénhäcken.

— Han höll inte, uslingen, mumlade hon. De va välan för starkt lufttryck! Men flög gjorde jag i alla fall.

Nästa gång hon tittade upp låg hon på sängen i sitt eget rum, och frun stod lutad över henne med likblekt ansikte och förskrämda ögon. Bredvid stod farbror John, och han var också mycket blek. Ann-Mari log — ett litet darrande, blygt leende, men lite stolt på samma gång.

— Såg ni när ja flög? viskade hon. Hon tyckte själv, att hon tog i så för att få fram rösten, att den borde ha blivit till ett riktigt skrik. Men ändå blev det bara en viskning.

— Jag såg, sade fru Dammel. Och må en nådig försyn låta mig slippa en sådan syn mer i mitt liv. Känner du dig mycket sönderslagen och förbi, Ann-Mari?

— Nä vars. Var stog tant å såg mej? I trågårn?

— Nej, lilla vän. Jag stod på gavelrummet och strök — gavelrummet en trappa upp. Och som jag står där med strykjärnet i handen hör jag ett rassel på taket, tittar upp och får se dig fara som en raket genom luften

med ett uppspänt paraply över dig. Du har nästan skrämt mig från vettet många gånger, min kära Ann-Mari, men denna gången höll du på att ta kål på mig alldeles. Jag hade knappt krafter att springa ned och försöka hjälpa dig. Och strykjärnet tappade jag visst på golvet i hastigheten. Så nog såg jag dig, det kan du vara lugn för. Har du ont någon särskild stans?

— Nä vars. De gör ont i huvet väldigt å i ena benet, å så känns de så matt å konstit i kroppen. Men ja tror inte jag ä någe vidare sjuk. Jag va mycke sjukare i vintras, när ja föll från brygghustaket å bröt benet. Men de känns konstit, de gör de. Men hadde ja inte haft fallskärmen förstås så vore ja välan dö nu. Den skulle kanske varit lite större märkte jag. Jag föll för fort liksom — ja trodde jag skulle segla så sakta å stilit. Nästa gång ska ja ta någe större.

— Jag tycker du skulle ha fått nog av fallskärmar nu på en tid, sade doktor Didrik. Men du blir väl inte lugn förrän du slår ihjäl dig.

— Å farbror väldigt arg? viskade Ann-Mari och sträckte ut en smutsig liten hand. Fru Dammel drog sig sakta ut.

— Arg! sade doktor Didrik. Det är för lite sagt! Du har berett mig en natt som jag aldrig glömmet och en morgon som alltid

ska stå för mig som något av det fasansfullaste jag genomlidit. Vill du svara mig ärligt på en fråga: Vad hade du lagt för satstyg i mina strumpor?

Ann-Mari smålog serafiskt med lite bleknade läppar:

— Bara en liten aning klipulver, farbror John. Ja la i så väldigt lite å bara i den ena.

— Jaså, en liten aning! Om du nu inte hade gått och begått självmordsförsök så skulle jag ha gett dig liksom en liten aning!

— Men farbror får väl medge att de va ovanligt nedrit å skvallra? Ja hadde aldri kunnat trott de om farbror.

— Min lilla flicka, sade doktor Didrik. Din vackra tanke om mig var fullt berättigad. Jag har inte skvallrat, som du kallar det, fast gud ska veta, att jag borde gjort det. Jag försökte säga dig det i trappan i går, men du gick förbi och ville inte höra. Det var pastorsadjunkten, som skvallrade, när han mötte farbror Dammel i går. Han hade sett alltsammans.

— Oh! sade Ann-Mari bara. Men hennes blekhet försvann för en klar rodnad och hennes ögon fylldes med tårar.

— Såja, såja! sade doktor Didrik och klapade henne på armen, som om hon varit en liten hundvalp. Det var inte så farligt, tösunge. Men trevligt och rart hade du styrt

till det åt mig. Jag har ont ännu nånstans efter rovan jag fick, när jag skulle lägga mig.

Men Ann-Mari skrattade inte. Hon såg bara oändligt olycklig ut och sträckte ut sin hand igen:

— Var inte ond, farbror John. Jag ska bli så snäll efter detta. Oh — aldri kunde jag ana, att de va nån annan. Vill — kan — o förlåt, farbror John.

— Visst tusan! sade doktor Didrik med den torraste röst han kunde åstadkomma. Visst tusan! Nu talar vi inte mer om det. Nu ska du sova, så du blir kry igen efter din något misslyckade himmelsfärd.

Och han dunkade henne välment och litet generad på huvudet, så Ann-Mari nästan höll på att skrika till, så ont gjorde det. Så smög han mot dörren och Ann-Mari följde honom med ögonen så länge hon kunde. Sen slöt hon dem och mumlade för sig själv, medan ansiktet blev allt blekare:

— Saliga... saliga... va sjutton va de nu de stog. Saliga äro de som... ären I, som nu gråten, ty I skolen le... I morn ska jag läsa opp läxan. Ja kunde den nyss, men nu är allt en enda röra igen. — Saliga ären I om människorna... nä, ja minns inte ord. Vänta mej i morron då! Saliga — saliga — ären I...

Där föllo Ann-Maris ögonlock igen, och hon somnade i en tung, djup sömn. Och drömde kanske om fallskärmar, för hennes händer lågo på bröstet hårt knutna och ett litet leende lyste i munvinklarna.

ETT SVÅRT AVSKED.

Ann-Mari överlevde med glans sitt fallskärms-äventyr — hon fick bara hålla sig stilla några dagar och två veckor senare inträffade den största dagen i hennes liv. Då reste nämligen Josef till Amerika. Han skulle resa med eftermiddagståget till Malmö och sedan till Köpenhamn, varifrån båten avgick. Redan tidigt på morgonen vaknade Ann-Mari, och hon undrade först vad det var för en konstig sorgsen känsla, som låg över henne. Så klarade begreppen, och med en snyftning borade hon ned huvudet i kudden. Josef skulle resa i kväll! Kanske skulle hon aldrig få se honom mer. De skulle vittja reven i dag tillsammans för sista gången, sen var han borta — så förfärligt, oändligt långt borta!

Med en djup suck hoppade hon ur sängen — hennes arm var bra igen, och hon slängde på sig kläderna i rivande fart. Hon huttade till i den kyliga augustigryningen, som flöt in genom fönstret, sökte med dyster min

en tröja att dra utanpå den tunna bomulls-klänningen, men fann ingen och smög sig på tå ut. Solen var inte uppe. Dimman låg som ett tunt täcke över ån och gräset var fullt av silvergrå spindelnät. Några sömniga småfåglar tjittrade lite, annars var allt tyst — så tyst, som det skulle vara en sådan sorgedag, tänkte Ann-Mari. Det strömmade och kluckade från lillån, allt var precis som det brukade, men Ann-Mari tyckte, att det var så mycket dystrare och kulnare än någon annan morgon. Hon frös så hon hackad tänder, där hon långsamt gick genom det daggiga gräset och såg med ett visst gillande på sina armar, som voro ljusblå av köld och alldeles knottriga. På huvudet hade hon den förskräckliga halmhatten och håret hängde i raka stripor av fukten.

Aldrig hade väl Josefs ögon fallit på en mera dyster och sorgsen liten skepnad än den, som stod på stranden och väntade, när hans båt kom glidande. Den vanliga visslingen hade uteblivit i dag. När hon spetsat läpparna till den, kom hon plötsligt ihåg att det var sista gången och då gick det inte. Den där avskyvärda klumpen knöt sig i strupen och den satt där ännu, när Josef kom, så att hon inte kunde få fram rösten till en hälsning en gång. Utan ett ord hoppade hon i båten, nickade bara kort och kröp ihop

på aktertoften. Hon frös så hon skakade. Det hade hon gjort många andra morgnar, och Josef hade sett det och stilla grälat på henne för att hon var så tunnklädd. Aldrig hade det dock fallit honom in att ta av sig sin egen tjocka rock och sätta den på henne. Hade han kommit på den tanken hade han naturligtvis ögonblickligen gjort det. Och aldrig hade Ann-Mari heller ett ögonblick tänkt på det. Men i dag, medan han rodde och såg henne sitta där och huttra, så förstod han, att det var just vad han skulle göra — det att ta av sig rocken och svepa den om henne. Han lade upp årorna och drog av sig jackan, och så gick han fram och lade den om henne — med stor ömhet och så försiktigt som om hon varit av glas.

— Hon fryser så dant! mumlade han, själv en smula förlägen över sin ridderlighet.

Då var det slut med Ann-Mari. Med en snyftning, som nästan lät som ett stönande, slog hon armarna om halsen på Josef och klängde sig intill honom. Han måste falla på knä framför henne för att inte båten skulle få slagsida och ta in vatten. Och i den stilla gryningen grät Ann-Mari med sin kind mot Josefs axel och med hans armar tafatt och löst lagda omkring sig. Han vågade knappt andas en gång, han vågade inte trycka henne intill sig som han velat, för kanske hon inte

skulle vilja det, tänkte han, men han lade sin kind mot hennes vassa hattkulle och lät henne gråta mot sin grova arbetsskjorta. Till slut lyfte Ann-Mari häftigt huvudet, så häftigt att hatten for av och föll i ån. Josef gjorde en rörelse för att rädda den, men Ann-Mari sade:

— Låt'en ligga, de gör ingenting. Den gör så nedrigt ont i håret och kostar för resten bara femti öre.

Och hatten seglade stilla sin ensamma väg.

Hon höll alltjämt armarna om Josefs hals och Josef låg alltjämt på knä framför henne.

— Josef, sade hon med darrande röst. Han ska väl aldrig glömma mej, Josef?

Då glömde Josef klasskillnad och allt och tryckte den lilla gestalten så hårt intill sig, att det nästan gjorde ont. Hans ögon blevo fulla av tårar, och han viskade över hennes huvud:

— Glömma! Lilla välsignade barn, lilla välsignade Ann-Mari, hon vet inte va hon säger. Ja kunne så väl glömma bort te andas.

— O! sade Ann-Mari i en suck. De kan han inte glömma. Krama mej en gång till riktigt hårt, Josef.

Det gjorde Josef.

— Blunda nu, sade Ann-Mari, å sitt rak.

Det gjorde Josef. Då tog Ann-Mari om hans huvud med två små iskalla händer och

kysste först hans ena kind och så den andra, och så lade hon sin daggfuktiga kind mot hans panna en lång, tyst minut.

— Nu, Josef, ska vi vittja! sade hon sen.

Och Josef satte sig på roddartofsten och rodde med långa starka drag och höll huvudet djupt nedböjt för att dölja sin rörelse. Ann-Mari var röd av förlägenhet över sig själv och grep sig an med reven, som om deras liv hängt på den fångst de skulle få. Det blev mycket fisk, men när de kommo i land och Ann-Mari som vanligt tänkte dela bytet, hejdade Josef henne med en rörelse.

— Nä, Ann-Mari, inte i da. Ja behöver ingen fisk mer. Till frukost har jag, å midda med å, kaffe ska ja ju dricka hos prästens.

Gråten välldde upp i Ann-Mari igen. Snyftande rev hon ihop fisken och kastade alltsammans i ån, så hastigt, att Josef ej hann hejda henne.

— Jag vill ingen fisk ha heller! snyftade hon. De gör desamma. Allting gör desamma! O, Josef! Nu råkas vi aldrig mer.

— Ann-Mari, sade han med bruten röst. Ann-Mari! Ja kummer tebaks. Ja ska arbeta därute å tänka på henni, å när hon inte behöver å skämmas för me mer då kummer ja hem å tar rätt på henni. Kanske har hon glömt me då, men allri, allri så länge ja lever ska ja kunna glömma henni. Ajö, Ann-Mari. Ajö, lilla välsignade! När hon bler stor, så

ska hon bättre kunna begripa va dä ä hon har gjot mot me.

— Ajö, Josef. Om han vore min bror ändå! Näst moster tycker ja bäst om honom av alla, alla människor. Han ska skriva till mej ofta, Josef, å han ska tala om precis allting. Vartenda dugg, om han också tycker att de ingenting ä å tala om. Lovar han de?

— Ja, Ann-Mari.

— Å ja ska skriva också å berätta om allt möjligt. Här ä tröjan tillbaks.

Hon krängde av sig rocken och räckte honom den. Och när hon gjort det, så svängde Ann-Mari helt om och sprang allt vad hennes fötter kunde bära henne upp mot gården.

Men Josef stod länge kvar vid åkanten. Han stod bara alldeles stilla och såg framför sig. När han till slut skulle dra på sig rocken föll hans blick på en våt liten fläck på den blå skjortan — Ann-Maris tåreflod. Då bröt han samman. Med ett kvidande kastade han sig ned på gräset och grät så, att han skakade från huvud till fot.

*

Klockan fem skulle Josef komma till prästgården och dricka kaffe och klockan sju gick hans tåg. Pastor Dammell skulle överlämna hans respengar, kreditiv och andra papper till honom och ge honom förhållnings-

order för resan. Ann-Mari gick och väntade, att klockan skulle bli fem någon evig gång, och när hon äntligen såg Josef komma nere i backen sprang hon emot honom och stack sin hand i hans. Han var så fin, så hon kände knappt igen honom och blev rent lite förlägen över att inte se honom som hon var van, i blå skjorta och mössa. Nu var han klädd i fin blå kostym, som satt förfärligt trångt på hans muskulösa kropp. Den var sydd innan han kom på fängelset och han hade grovnat och lagt ut en hel del sen dess. Josef var tjugunio år nu, och Ann-Mari tyckte han var rent av vacker, där han stod med hatten i hand och bockade sig för frun. Han hade alldeles svart, blankt hår, det hade hon inte sett förr, han var så rak i ryggen och hans grå ögon voro så klara i det smala, bleka ansiktet. Fru Dammelm tyckte också han var vacker, och särskilt tyckte hon om hans leende och hans klara blick.

— Så, Josef ska resa nu! sade hon. Jag säger Josef, för det har Ann-Mari lärt mig!

Josef log lite nervöst och kastade en blick på Ann-Mari, som om han sökte hjälp hos henne. Han kände sig gruvligt bortkommen, och när nu prostinnan Dammelm född Silfverkloo seglade in i bersån och spände ögonen i honom visste han inte vart han skulle ta vägen. Men då stod Ann-Mari vid hans arm-

båge och gav honom en liten lätt uppmunt-
rande knuff. Och när prostinnan Dammel
vände ryggen till fick Ann-Mari tillfälle att
viska:

— Bry sej inte om den där gamla maran,
Josef. Hon ä så le, så maken finns inte
på jorden. Nu kommer prästen å farbror
John.

Pastor Dammel hälsade stelt på Josef och
sade några torra fraser, men doktor Didrik
dunkade honom i ryggen och lyckönskade
honom hjärtligt och vänligt. Så kom kaffet
in och dracks under tämligen tryckt stäm-
ning. Josef visste varken var han skulle
göra av händer eller kopp eller kakor, men
både fru Dammel och Ann-Mari gjorde allt
för att hjälpa honom tillrätta. Och när änt-
ligen det eldprovet var överståndet och Josef
med en lättnadens suck satt ifrån sig koppen
och tackat, reste sig pastorn och bad honom
följa med in på expeditionen.

Medan han var därinne var Ann-Mari på
sitt rum en stund och kom därifrån just
som pastorn och Josef trädde ut ur expedi-
tionen. Josef bar huvudet högre än vanligt,
munnen var trotsigt slutet, och han hade
en blick i ögonen som Ann-Mari genast
tydde:

— Prästen har varit malli! tänkte hon. Å
han har retat opp Josef riktigt.

När Josef tagit avsked av alla vände han sig mot Ann-Mari, och det gick en skälvning genom rösten när han sade:

— Ajö då, Ann-Mari . . .

— Visst inte! sa Ann-Mari. Ja följer me till station förstås.

Pastor Dammell harklade sig och tänkte tydligt opponera sig. Men hans fru skakade oförmärkt på huvudet med en nästan ond blick, och så lät han det vara.

— Jag följer med jag också, sade doktor Didrik. Och Ann-Mari gav honom en blick, som var bräddfull av tacksamhet.

Nere vid stationen var det lite mer folk än vanligt eftersom det var lördag. Alla stirrade nyfiket, när Josef och hans sällskap kommo. De hade hört glunkas något om, att han skulle till Amerika, men trodde inte det var sant. Men nu kom han sannerligen med väska i handen och Ann-Mari och doktorn följde honom av. Det var märkelit.

Josef såg högfärdigare ut än vanligt, tyckte de. Han skrattade åt något, som doktor Didrik sade, och Ann-Mari hade förstulet fattat om hans arm och höll sig tätt intill honom. Det var så få minuter kvar nu! Den andra handen höll hon i fickan och kramade om något hemlighetsfullt hon hade där. Just som Josef köpt biljett kom tåget, och om bara ett par minuter skulle han vara borta!

Ann-Mari kämpade med den där idiotiska klumpen igen. Men hon höll sig tapper hela tiden. När Josef tryckt doktor Didriks hand såg han på Ann-Mari och försökte le, men det blev ett jämmerligt leende:

— Nu, Ann-Mari, sade han, så måste de väl ändå bli ajö. Tack för me! Ja har skrevet te henna moste i da . . . Å så fort ja kummit i lann så ska ja skriva te Ann-Mari.

— Skriv från Köpenhamn, Josef.

— Ja, ess hon vill.

Nu kom den surmulna stinsen ut på perongen med flaggan i handen. Josef tryckte hårt Ann-Maris hand och steg upp på plattformen, men Ann-Mari svängde sig hastigt upp och höll fast i grinden med ena handen, medan hon dök ned i fickan med den andra och halade upp ett smalt paket.

— Här, Josef! sade hon och rösten svävade lite. De här ska han ta till minne. Tänk på mej varenda gång han använder den!

Tåget satte sig långsamt i gång. Med en hastig rörelse tryckte Ann-Mari sin kind mot Josefs hand där den höll om plattformsg grinden, så svingade hon sig av med ett elegant bakåthopp rätt i den förfärade doktor Didriks armar. Så länge tåget syntes stod hon och såg efter det. Så tog hon doktors arm och gick, och hennes ögon voro så fulla av tårar, att hon snubblade hela vägen hem.

Men ingen gång snyftade hon och ingen gång talade hon.

På en soffa i en tom tredjeklasskupé satt Josef med Ann-Maris paket i handen. Långsamt bröt han alla de röda lacksigillerna och långsamt vecklade han upp papperet. En stor vit pärlemorkniv föll ut — Ann-Maris älskade Vernamokniv! Hur många gånger hade inte Josef varit tvungen att beundra och pröva den kniven. Och nu hade hon gett honom den! Det låg en liten papperslapp också i paketet. På den stod det:

»Den här får Josef av mig. Den kan han ha nytta av i Amerika. Det stora bladet är lite fult och dåligt i eggen, men det blev när jag skulle lossa kroken ur den där stora geddan han minns, som vi fick på drag i förra veckan. Tappa inte bort den, Josef, för den är ett minne från *Ann-Mari*.»

